

Közép-Dunántúli Régió
Turisztikai Fejlesztési
Stratégiája
2006.

INN-SIDE TANÁCSADÓ Kft

1114-Budapest, Bartók Béla út 57.
Tel: 1 209 3057 Fax: 1 385 2082
www.inn-side.hu
E-mail: info@inn-side.hu

TARTALOMJEGYZÉK:

1. Vezetői összefoglaló	2
2. Bevezetés	6
2.1. Dokumentum célja	6
2.2. Fejlesztési stratégia illeszkedése az országos turisztikai és a regionális fejlesztési stratégiához.....	6
2.3. Partnerségi folyamat bemutatása.....	6
3. Rövid helyzetelemzés.....	8
3.1. A Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai, illetve turisztikai régió földrajzi elhelyezkedése, gazdasága, társadalma	8
3.2. A Közép-Dunántúl általános gazdasági helyzete, a turizmus fejlődése.....	9
3.2.1. A Régió turisztikai jövedelemtermelő-képességét és versenyképességét befolyásoló tényezők.....	10
3.2.2. A Közép-Dunántúl turisztikai régió szerepe Magyarország turizmusában.....	13
3.3. A turizmus kínálata	15
3.4. A turistafogadás feltételei.....	18
3.4.1. A Régió megközelíthetősége.....	18
3.4.2. Szálláshelyek kínálata, vendéglátás és egyéb turisztikai szolgáltatások.....	19
3.4.3. Egyéb szolgáltatások, infrastruktúra színvonala	22
3.5. Emberi erőforrás, szervezeti, környezeti feltételek.....	22
3.6. A turizmus szervezeti rendszere a régióban.....	23
3.7. A Régió turisztikai keresletének főbb jellemzői	24
3.7.1. A Közép-Dunántúl régió turisztikai keresletének főbb mennyiségi jellemzői	24
3.7.2. A vendégek utazási motivációi	28
3.8. A régió korábbi turisztikai célú fejlesztése tapasztalatainak, eredményeinek bemutatása.....	32
4. SWOT analízis	34
5. Jövőkép.....	37
6. Fejlesztési stratégia	41
6.1. Átfogó célok, illetve részcélok leírása	41
6.2. Indikátorok az átfogó célok megvalósulásának mérésére	44
6.3. Régió turisztikai kínálata szempontjából preferált célcsoportok és kapcsolódó termékek.....	44
7. Fejlesztési irányok (prioritások) leírása	52
8. Célok és a fejlesztési irányok várható hatásai, eredményeinek számszerűsítése	73
9. Költségterv	74
10. Megvalósítás folyamata, monitoring	77

1. Vezetői összefoglaló

Mottó: „Minden modell vagy térkép absztrakció, és egyes célokra jobban, más célokra pedig kevésbé alkalmazható.Térkép nélkül eltévedünk. Minél részletesebb a térkép, annál teljesebben tükrözi a valóságot. Ám egy túlzottan részletes térkép nem túl sok célra hasznosítható.”¹

A Közép-dunántúli statisztikai régió az ország egyik legerősebb régiója gazdasági termelés, hozzáadott érték termelés, továbbfejlődési lehetőségek területén. A turisztikai régió, amely a Balaton és Esztergom térségének leválasztásával jött létre, az ország turizmusának csak elenyésző hányadát realizálja, mind attrakciók, mind a turisztikai infrastruktúra fejlődési üteme elmarad a többi turisztikai régióhoz viszonyítva.

Az ellentmondásos helyzet csak tovább élesedik, ha figyelembe vesszük, hogy a régió kiemelkedően jó logisztikai helyzetben van és olyan országos, sőt európai különlegességekkel rendelkezik, mint a Komáromi Erődrendszer, a Velencei tó, vagy a Gorsium-i ásatások.

A mostani munka során egy, az eddigiektől lényegesen eltérő szakmai, társadalmi környezettel néztünk szembe. 2005. évben elkészült és a Kormány által elfogadást nyert a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia és ezzel egy időben alakultak ki az OTK és az II.NFT cél és feltétel rendszere. Új helyzetet és lehetőséget kínált, hogy ebben az időben elkészültek a régiók területfejlesztési stratégiái, és folyamatosan készülnek a Regionális Operatív Programok keretmegfogalmazásai és szakmánkénti részletei.

A munka során az első fázisban a körülményeknek és a megbízási szerződésben foglaltaknak megfelelően ezeknek az országos és regionális tervanyagoknak a vizsgálatát végeztük el, arra fókuszálva, hogy az azokban megfogalmazottak miként hathatnak a régió turizmusfejlesztési terveire, illetve, hogy a régió szakmai fejlesztési igényei, kialakított tervei hogyan illeszkednek, illeszthetők az országos elképzelések keretei közé. Azt is megvizsgáltuk, hogy a régió jelenleg is érvényben lévő turizmus stratégiája mennyiben felel meg a mai kor követelményeinek és az abban foglaltak melyik része bizonyult időtállóknak és melyik területen kell a jelenleg fennálló lehetőségekhez és megváltozott követelményekhez alakítva módosítani egyes részleteket.

A következő lépésben munkamegbeszéléseken formáltuk a helyzetelemzés összefoglalójaként elkészült SWOT analízist és az arra ráépíthető „jövőképet”. A konzultációk során mintegy 100 szakmában dolgozó, illetve a szakmához közelálló önkormányzati, kistérségi vezető, területfejlesztési szakember és civil szerveződésekben tevékenykedő önkéntes véleményét sikerült megismerni, és a kidolgozás során figyelembe venni.

A helyzetelemzés és az áttekintett fejlesztési tervek végrehajtásának vizsgálata azt mutatta, hogy bár a régió sok konkrét tervvel rendelkezik azok végrehajtása nem vagy csak kis részben történt meg. A régió az elmúlt években nem tudott a vendégforgalomban jó eredményeket elérni, ami a fejlesztések elmaradására vezethető vissza.

¹ Samuel P. Huntington

1998. *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása*. Budapest: Európa Könyvkiadó.

A régióknak nincs általánosan elfogadott és a szakma különböző csoportjai által támogatott és használt arculata. Ennek oka, hogy a régió adottságait tekintve nagyon összetett, az egyes térségek, kistérségek karaktere, lehetőségei és fejlettsége egymástól nagyon eltérő. Az elmúlt időszak (10-15 év) fejlesztései nem mutattak egy irányba, nem igyekeztek egyik vagy másik adottság arculati elemé formálni.

Az előzőekben leírtaknak megfelelően a munka során a következő irányelveket vettük figyelembe:

A stratégiai elképzeléseket olyan részfeladatokra kell felbontani, melyek:

- illeszkednek az országos és regionális tervekhez,
- realitásuk legalább középtávig bezárólag megállja a helyét,
- megalapozott érvekkel alátámaszthatók,
- finanszírozásukhoz pályázati támogatások is elérhetők, és
- a rendelkezésre álló humán tőke részvételével végrehajthatók.

Fő célok a következők voltak:

- **A jövőkép eléréséhez a megfelelő utat, módszereket meghatározni.**
- **Koherenciát teremteni a NTS, az NFT II, a Regionális Területfejlesztési Stratégia és a régió turizmus fejlesztési igényei között.**
- **Csak annyi célt tűzni ki magunk elé, amely a körülmények figyelembevételével az adott időszakban megvalósítható.**

A jövőképkalkotásnál egy, a tervezési időszakot meghaladó időtávlatban gondolkodtunk, amely azért indokolt, hogy a tervezési időszakon túlmutató célok iránymutatóként hathassanak a következő tervezési fázis munkáihoz.

A jövőkép legfontosabb elemei:

Az elkövetkező évek jelentős szemléletváltást hoznak a régióban. Egyre erősödik a turizmus stratégiai gazdasági szerepének felismerése. Általánossá válik az integrált tervezés és végrehajtás a fejlesztésekben. Ez a trend az életminőség fokozatos javulását eredményezi, amely kihatással van a turizmus fogadásának fejlődésére is. A szemléletváltás eredményeként világossá és egyértelművé válnak a fejlődés lehetséges irányai és a turizmus helye a jövő társadalmában és gazdaságában.

A jelenlegi fejlődés trendjeit a régió kihasználja, - a turizmus fogadás alapfeltételeinek biztosítása mellett -, országos és nemzetközi jelentőségű fejlesztésekre koncentrálnak az épített örökségek, a természeti környezet, az ipari örökségek, az egyedi nemzetközi érdeklődésre is számot tartó programok és a természetes vízpartok kínálta lehetőségek kihasználásával.

A nemzetközi együttműködés a szomszédos Szlovákiával kiteljesedik. Az egységes Európához való tartozás új lehetőségeit a közös érdekek mentén hasznosítják.

A turizmus alulról építkező szervezeti struktúrája beváltja a hozzá fűzött reményeket. A települések szakmai vállalkozóinak képviselete a régió szintjéig egyenes vonalú. Az információk áramlása akadálymentes és az érdekek egyeztetése a legalsó szinteken megtörténik. Erősödik az együttműködési igény mind a vállalkozói szférában, mind pedig a szakmai irányítási szervek és hatóságok körében.

Vertikális és horizontális kapcsolatok, kooperációk alakulnak ki a célok elérésére szükséges szinten, a nemzetközi nagy vállalatok és a helyi vállalkozások, valamint a helyi kis- és középvállalkozások között. Az innováció egyre fontosabb szerepet tölt be a régió életében, működésében.

A turizmus hozzájárul a kistérségi foglalkoztatási problémák feloldásához és a lakosság régióhoz való kötődésének erősödéséhez, a pozitív jövőkép kialakulásához.

A stratégiai programokat ennek a jövőképnek az elérésére állítottuk össze a turisztikai régió határainak figyelembevételével. A programok rendszere a következő:

Prioritás 1.

A turizmus fejlesztettségét befolyásoló alapvető feltételek biztosítása, felzárkózás:

- 1.1. Információs és irányító rendszer**
- 1.2. Vendég komfort érzetének fejlesztése**
- 1.3. Attrakció helyszínek kiegészítő szolgáltatásainak fejlesztése**
- 1.4. Infrastruktúra fejlesztése**
- 1.5. Kiránduló központok fejlesztése**
- 1.6. Rendezvények szervezése- koordináció- marketing**
- 1.7. Környezet és tájvédelem**
- 1.8. Településkép fejlesztés**

Prioritás 2.

Turisztikai attrakciófejlesztés - országos és nemzetközi jelentőségű fejlesztések, nagyprojektek végrehajtása:

- 2.1. Épített örökségek hasznosítása**
- 2.2. Vízparti területek hasznosítása**
- 2.3. Nemzeti Parkok, Natúrparkok, természetvédelmi területek turisztikai bemutatásának, hasznosításának fejlesztése**
- 2.4. Ipari örökségek kulturális és turisztikai hasznosítása**

Prioritás 3.

Horizontális célok megvalósítása

- 3.1. Látogató központú szemlélet – szemléletváltás - kooperációs készség – régiós identitás tudat növelése**
- 3.2. Minőség – minőségbiztosítási rendszer – fenntarthatóság**
- 3.3. Esélyegyenlőség**
- 3.4. Oktatás, humánpolitika**
- 3.5. Együttműködés a vidékfejlesztési célok elérésében**
- 3.6. Ifjúsági turizmus**
- 3.7. Euró-régiós együttműködés fejlesztése**

A programok végrehajtásának eredményeként várhatóan nagyságrendekkel megnő a régió vendégforgalma, a fejlesztési időszak végére több mint 3 millió vendég érkezését regisztrálhatják az új attrakciók helyszínein.

A turizmus gazdasági hatása a régióban meghatározó nagyságrendűre emelkedik. A fejlesztések mintegy 900 új munkahelyet teremtenek és sikerül a jelenleg meglévő munkahelyeket is megtartani.

A fejlődő, élhető környezet képes a lakosságot még a leghátrányosabb kistérségekben is megtartani, sőt a várhatóan hosszabb távon tartó bevándorlás eredményeképpen a lakosság száma a régióban növekedhet.

Az Európai Unió együttműködések közös gazdasági és társadalmi hasznot hoznak, megalapozva a kiegyensúlyozott továbbfejlődést.

A várható fejlesztési költségek és a közvetlen és közvetett hozamok egymással arányban vannak. A támogatott attrakciófejlesztés nagyarányú vállalkozó befektetéseket indukálhat. A teljes folyamat végére az egy egységnyi támogatás 3-4 egységnyi szabad piaci forrásokat mozgathat meg.

Összefoglalva, a régióban megvan annak a lehetősége, hogy célzott, koncentrált fejlesztési tevékenységgel a turizmus kitörési területté változzon mind gazdasági, mind társadalmi vonatkozásban az elkövetkező években. A fejlesztések várható hatásai alapvetően megváltoztathatják a turizmus hozzáadott érték termelését és annak gazdasági súlyát a régióban és a régió turizmusának értékét Magyarországon belül.

2. Bevezetés

A Magyar Turizmus zRt az MTH megbízásából, zártkörű meghívásos pályázatot hirdetett a turisztikai régiók középtávú fejlesztési stratégiáinak kidolgozására. A pályázat elbírálása során az Inn-Side Turisztikai Tanácsadó Kft a Közép-Dunántúli Régió stratégiájának elkészítésére nyerte el a jogot.

2.1. Dokumentum célja

A szerződésben rögzített feladat az volt, hogy az aktuális helyzet feltárásának eredményeire alapozottan, meghatározásra kerüljenek a középtávra, tehát 2013-ig előre tekintő regionális turisztikai célkitűzések.

A 2007-2013. közötti Európai Unió tervezési időszakban a magyarországi régiók fejlesztési elképzelései között várhatóan jelentős szerepet kap a turizmus. Ennek eredményeképpen a régiós turizmusfejlesztési elképzelések fontos részét képezik majd a készülő regionális operatív programoknak. Ahhoz, hogy a tervezési munkába a turisztikai régiók megalapozott fejlesztési elképzelésekkel tudjanak bekapcsolódni, elengedhetetlen ennek a munkának elvégzése.

2.2. Fejlesztési stratégia illeszkedése az országos turisztikai és a regionális fejlesztési stratégiához

A munka alapját a korábbi, 2000-ben készített regionális stratégiák, illetve koncepciók jelentik, jelen eljárás tárgya ezen anyagok aktualizálása. A regionális turizmus fejlesztési stratégia tematikája követi a Nemzeti turizmusfejlesztési stratégia (NTS) logikáját. A regionális stratégiákkal kapcsolatos egyik legfontosabb elvárás az NTS-hez való igazodás, a megbízó által meghatározott tematika követése. Ezen túlmenően, a célkitűzések és a fejlesztési irányok legyenek összehangolva a Regionális Fejlesztési Ügynökségek régióval, valamint ezen belül a turizmussal kapcsolatos fejlesztési elképzeléseivel, a stratégia legyen fókuszált, határozzon meg egyértelmű célokat és prioritásokat, és tartalmazzon a korábbi változathoz képest új elveket (pl. az életminőség, társadalmi egyenlőség).

A feladatnak megfelelően a munka első fázisában ezeknek az országos és regionális tervanyagoknak a vizsgálatát végeztük el, arra fókuszálva, hogy az azokban megfogalmazottak miként hathatnak a régió turizmusfejlesztési terveire, illetve, hogy a régió szakmai fejlesztési igényei, kialakított tervei hogyan illeszkednek, illeszthetők az országos elképzelések keretei közé. Előre rögzített szempontok szerint értékeltük a fejlesztések során vagy azok hiányában kialakult helyzetet, megállapítottuk ennek viszonyát az NTS-ben meghatározottakhoz. Meghatároztuk a régió szerepét és súlyát Magyarország turizmusában. Azt is megvizsgáltuk, hogy a régió jelenleg is érvényben lévő turizmus stratégiája mennyiben felel meg a mai kor követelményeinek és az abban foglaltak melyik része bizonyult időtállóknak, és melyik területen kell, a jelenleg fennálló lehetőségekhez és megváltozott követelményekhez alakítva, módosítani egyes részleteket.

2.3. Partnerségi folyamat bemutatása

A munkában a Regionális Idegenforgalmi Bizottságot és annak munkaszervezetét a Regionális Marketing Igazgatóságot vontuk be elsődleges partnerként. Az RMI igazgatója vállalt a munka során helyi koordinációs feladatokat, amely tevékenység nagyban

megkönnyítette a munkamegbeszélések megszervezését és a témában fontos szereplők minél szélesebb körének elérését.

A Regionális Területfejlesztési Ügynökség vezetője és munkatársai segítségével sikerült elérni, hogy a kialakított stratégia illeszkedjen a regionális területfejlesztési stratégiához, illetve a ROP –ok szerkezetének, tartalmának kialakításánál figyelemmel tudjanak lenni a turisztikai igényeket megfogalmazó stratégia fő célkitűzéseire is.

A feladat megoldása elsődleges és másodlagos kutatási eredmények figyelembevételével történt. A választott módszertan célja az volt, hogy a kidolgozás során, az adott kérdéskört minél több szempont szerint vizsgáljuk meg, ezzel is hozzájárulva a helyes stratégiai döntések megalapozásához.

Munkamegbeszéléseken formáltuk a helyzetelemzés összefoglalójaként elkészült SWOT analízist és az arra ráépíthető „jövőképet”, valamint a stratégia fő irányait. Véleményegyeztetést folytattunk a kidolgozás egész folyamatában azokkal, akik aktívan részt kívántak venni ebben a munkában. A konzultációk során mintegy 100 szakmában dolgozó, illetve a szakmához közelálló önkormányzati, kistérségi vezető, területfejlesztési szakember és civil szerveződésekben tevékenykedő önkéntes véleményét sikerült megismerni és a kidolgozás során figyelembe venni. Több tucatnyi azoknak a települési, kistérségi terveknek, koncepcióknak a száma, amelyeket a találkozások során, vagy azt követően kaptunk a résztvevőktől és amelyeket érdemben feldolgoztunk a stratégia készítése során.

A személyes kapcsolatfelvétel és a közös munka folyamatában nemcsak az elkészült anyag, hanem annak már a kidolgozási folyamata is egyfajta kommunikációs programnak volt tekinthető, tehát a folyamatosan érlelődő gondolatok már ebben a szakaszban elérték és együttműködésre készítették az érintetteket.

A munkában tehát, elsődleges és másodlagos vizsgálati eredményeket is felhasználva,

- a már rendelkezésre álló, a régiót érintő fejlesztési programokat áttekintettük, szakmai szempontok szerint felülvizsgáltuk,
- a rendelkezésre álló információforrások és helyszíni munka során a stratégiai döntéseket megalapozó adatbázist aktualizáltuk,
- a körvonalazódó elképzeléseket és célokat műhelymunka és személyes interjúk keretein belül egyeztetettük a Megbízó képviselőivel,
- az egyes részmunkák lezárását követően prezentáció és konzultáció során tájékoztattuk a Megbízót és a munka alatt kialakult véleményeket és gondolatokat beépítettük az anyagba.

3. Rövid helyzetelemzés

A tervezési-statisztikai értelemben használt Közép-Dunántúl régió három megye közigazgatási területét öleli fel: Komárom-Esztergom megye, Veszprém megye és Fejér megye tartozik hozzá. Hazánk turisztikai irányítása a turisztikai régiók meghatározásakor a tervezési-statisztikai regionális felosztás elvét csak részben vette figyelembe, amikor a Balaton-parti és -felvidéki, turisztikailag igen értékes területeket, valamint Esztergomot és a hozzá kapcsolódó dunakanyari területeket a régiótól "elcsatolta". Előbbiek ma a Balaton turisztikai régió, utóbbiak a Budapest-Közép-Dunavidék turisztikai régió részét képezik.

A Közép-Dunántúl turisztikai régiót jellemző adatok gyűjtésénél abba a problémába ütköztünk, hogy azok bizonyos része csak a tervezési-statisztikai régióra áll rendelkezésre. Ezért jelen tanulmányban azt az elvet követtük, hogy amennyiben lehetséges volt - a rendelkezésre álló keretek között, a turisztikai régió adatait vettük figyelembe, ahol pedig ez nem volt elérhető, a tervezési-statisztikai régióra vonatkozó adatokkal dolgoztunk - mindkét esetben feltüntetve, hogy mely területi egységre vonatkoznak az adott mutatószámok, értékek. Több esetben azonban hasznosnak ítéltük a kétféle területi egység összehasonlítását is, s ezért egy-egy témában mindkettő bemutatására vállalkoztunk.

Ugyanakkor fontosnak tartjuk előrebecsíteni azt, hogy európai uniós tagságunkkal várhatóan a tervezési-statisztikai régió szerepe fog erősödni, és a fejlesztési tevékenység során egyre inkább zavaróan fog hatni az eltérő turisztikai lehatárolás. Közép, illetve hosszú távon ezért az egységesítésre kell törekedni. Jelen tanulmány elkészítésekor pedig úgy láttuk helyesnek, ha erre a fejlődési-fejlesztési tendenciára való tekintettel, részben a tervezési-statisztikai régió turisztikai bemutatására is sort kerítünk.

3.1. A Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai, illetve turisztikai régió földrajzi elhelyezkedése, gazdasága, társadalma

A tervezési-statisztikai régió a Dunától a Balaton-felvidékig terjed, 3 megyét (Fejér, Veszprém, Komárom-Esztergom) magában foglaló területe 11.117 km², lakossága 1,1 millió, népsűrűsége a vidéki átlagot meghaladja. Gazdasági adottságai kedvezőek: ásványkincsek gazdagsága, termékeny mezőgazdasági területek, szőlőkultúra hét minősített borvidéken, felszíni és karsztvizek bősége jellemzi, s emellett transz-európai útvonalak találkozásában fekszik. A társadalmi-gazdasági rendszerváltás óta a régió gazdasága erőteljesen fejlődik: *ma az ország harmadik legfejlettebb régiója, legiparosodottabb része, és a külföldi tőkebefektetők kedvelt célterülete.*

A régiós összetartozás a közös történelmi múltban gyökerezik: ez a térség a magyar államiság bölcsője. Ugyanakkor a tervezési-statisztikai régió vendégforgalom szempontjából legértékesebb térségei, úgy mint a Dunakanyar, a Balaton-part és a Balaton-felvidék egy része a Közép-Dunántúl turisztikai régióon kívül kerültek. Figyelembe kell vennünk, hogy a régió szálláshely kapacitás kínálatának több mint háromnegyede (egységek száma szerint a fele) ezekre a kiemelt üdülőkörzetekre jut, és a vendégeknek 57%-a itt választ szálláshelyet. Számolnunk kell ugyanakkor az országos jelentőségű integrált térségek (pl. Balaton) régiókon átívelő, komplex problémakezelési igényével, sajátos adottságaik kisugárzásával. Ezért sem törekszünk túlzott mértékű adminisztratív regionális lehatárolásokra, amelyek korlátozhatják a területi – funkcionális – kapcsolati szinergiák pozitív hatásainak érvényre jutását.

**A Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régió és megyéinek súlya -
hazánk főbb gazdasági-társadalmi mutatóinak tükrében (2004-2005)**

	Közép-Dunántúl	Ebből:		
		Fejér megye	Komárom-Esztergom megye	Veszprém megye
Magyarország = 100 %				
1. Terület	11,9	4,7	2,4	4,8
2. Néesség	11,0	4,2	3,1	3,6
3. Alkalmazásban állók	10,8	4,3	3,2	3,4
Ebből: ipar	15,9	6,5	5,1	4,3
4. Munkanélküliek	10,7	4,7	2,9	3,1
5. Felsőoktatási hallgatók	5,5	2,4	0,9	2,2
6. Regisztrált vállalkozás	10,2	3,8	2,8	3,7
7. GDP	10,2	4,0	3,3	2,9
8. Kereskedelmi szálláshely	16,7	2,8	3,0	11,0

Forrás: KSH

A fenti táblázat mutatja, hogy a statisztikai Régió népesszámának megfelelő mértékben vesz részt hazánk GDP-jének előállításában, az ipari alkalmazásban állók és a kereskedelmi szálláshelyek kapacitása tekintetében pedig felülreprezentált. Ez utóbbi érték mutatja, hogy **a statisztikai régió gazdaságában a turizmus súlya viszonylag nagy.**

Ezzel szemben, a **KD-turisztikai régió gazdasági részesedése ezeknél az értékeknél nagyobb, a turisztikai súlya pedig jelentősen kisebb, mint statisztikai régióé. A kereskedelmi szálláshelyekkel való ellátottsága a turisztikai régióknak kifejezetten rossz, még a kiemelt ürrülő-területeken sem éri el az országos átlagot.**

A régióon belül Veszprém megye kereskedelmi szálláshely ellátottsága kiemelkedő: Magyarország kereskedelmi szálláshelyeinek 11%-a itt található, ami a Balaton-part és -felvidék turisztikai jelentőségére utal.

3.2. A Közép-Dunántúl általános gazdasági helyzete, a turizmus fejlődése

A Közép-dunántúli régió Budapest után az egy főre jutó GDP és a beruházások tekintetében az elsők közé tartozik, a régiók közül a Nyugat Dunántúl előzi meg. A vállalkozói aktivitás tekintetében valamivel elmarad az országos átlagtól, ugyanakkor a kilencvenes évek közepétől a régió a külföldi multinacionális beruházások kiemelt célterületévé vált. Az országban működő külföldi érdekeltségű vállalkozások 14%-a települt a térségbe.

Közép-dunántúli régió az ország egyik legiparosodottabb régiója. A kimagasló azonban egyúttal strukturális aránytalanságot is mutatnak: a régió gazdasági szerkezete túlzottan ipari. A strukturális aránytalanságok mellett, a régióban erőteljes területi egyenlőtlenségek mutatkoznak. A régióban a gazdasági növekedést a humán infrastruktúra, az ellátási rendszerek fejlődése nem tudta követni, több fajlagos mutató esetében is jelentős lemaradás mutatkozik. (Forrás: A Közép-Dunántúli Régió Regionális Innovációs Alprogramja)

3.2.1. A Régió turisztikai jövedelemtermelő-képességét és versenyképességét befolyásoló tényezők

A Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régió kereskedelmi szálláshelyeinek összes bevétele 2004-ben 15 milliárd Ft, 2005-ben – számításaink szerint – mintegy 17 milliárd Ft volt. A bevételeknek mintegy fele szállásdíjkból, egyharmada vendéglátásból, a többi 17% pedig egyéb turisztikai szolgáltatásokból származik. Magyarország vezető turisztikai régióival (Közép-Magyarország és Nyugat-Dunántúl) összehasonlítva viszonylag magas az étkezésből, illetve alacsony a turisztikai szolgáltatásokból származó bevételek aránya. A bevételi arányokat befolyásolja a régió szálláshely-struktúrája (magasabb panzió és kemping, alacsonyabb szálloda-részesedés), valamint a régió szolgáltatási kínálatának szerényebb kiépítettsége az összehasonlításban szereplő térségekhez viszonyítva.

Kereskedelmi szálláshelyek bevételi struktúrája, Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régió (2004)

	Összes bevétel	Ebből:		
		Szállásdíj	Szolgáltatás reggelivel	Étkezés
Közép-Dunántúl	Millió Ft			
Szálloda	10383	4903	2029	3452
Panzió	1878	645	79	1154
Turistaszálló, ifjúsági szálló, üdülőház	1766	1254	338	173
Kemping	1004	849	137	18
Ker. szálláshely összesen	15030	7651	2582	4796
Közép-Magyarország	98213	56231	19233	22749
Nyugat-Dunántúl	35595	14875	10364	10356
Közép-Dunántúl	%-os megoszlás			
Szálloda	100	47	20	33
Panzió	100	34	4	61
Turistaszálló, ifjúsági szálló, üdülőház	100	71	19	10
Kemping	100	84	14	2
Ker. szálláshely összesen	100	51	17	32
Közép-Magyarország	100	57	20	23
Nyugat-Dunántúl	100	42	29	29

Forrás: KSH

A fajlagos szállásdíj nagyságát (a kiadható szobák egy működési napjára, illetve egy vendégéjszakára számítva) nagymértékben befolyásolja a szálláshelyek minőségi kategóriák szerinti összetétele, valamint azok kihasználtsága. A Régióban egy 4*-os szoba árbevételi szintje az olcsóbb turistaszállások, ifjúsági szállók, kempingek fajlagos bevételének 5-6-szorosát is elérheti. Azonos kategóriájú szálláshelyeket összehasonlítva a régió belüli különbségek mérsékeltek.

A turisztikai régióban 2005-ben elért szállásdíj-bevételekről az alábbi adatokkal rendelkezünk:

Szállásdíj-bevétel (2005) és annak változása (2005/2004) a kereskedelmi szálláshelyeken a Közép-Dunántúli turisztikai régióban és Magyarországon

	Közép-Dunántúl		Magyarország		KD/Mo. arány (%)
	millió Ft	változás 2005/2004 (%)	ezer Ft	változás 2005/2004 (%)	
Összesen	3.653	+26,7	112.319	+13,2	3,3
Külföldi	1.758	+29,5	74.923	+7,8	2,3
Belföldi	1.895	+24,2	37.396	+25,7	5,1
Külf. aránya	48%	-	67%	-	-
Belf. aránya	52%	-	33%	-	-

Forrás: KSH, MT Zrt.

Hazánk kereskedelmi szálláshelyeken realizált szállásdíj-bevételének 3,3%-a származott 2005-ben a Közép-Dunántúl turisztikai régióból. E bevételnek 52%-a a belföldi vendégforgalomból származott, amely értékkel a régió messze meghaladja az országos arányt. A régió szállásdíj-bevételeinek növelésével messze az országos bevételnövekedési ráták fölött teljesített, mind a belföldi, mind a külföldi forgalom vonatkozásában.

Az adott térség turizmusának jövedelemtermelő képességét mutatja a szálláshelyek kapacitáskihasználtsága.

Szálláshely típusok, 2004	Kapacitáskihasználtság (%)		
	szoba	ágy	férőhely
Szálloda összesen	30,3	23,7	20,9
Ebből: 5*+4*+3*	34,0	25,5	22,6
2*	21,0	19,2	16,7
1*	29,7	20,8	19,4
Panzió	21,9	15,8	14,6
Turista és Ifjúsági szálló	18,1	16,4	16,1
Üdülőtábor, nyaralótábor	18,9	14,1	13,9
Kemping	-	-	8,8
Ker. szálláshely összesen	25,2	21,5	15,2

Forrás: KSH, MT Zrt.

A Közép-Dunántúlon a kapacitáskihasználtság szobák tekintetében 2003-hoz képest 5,3%-kal emelkedett, a férőhelyekre számítva viszont 0,4%-os csökkenést mutatott 2004-ben. A kapacitáskihasználtság a kereskedelmi szálláshelyek közül a szállodákban a legjobban.

A szállodák szobakihasználtsága a statisztikai-tervezési régiókban a szezonális hatások függvényében (2004, %)

Régió	Átlag	Legmagasabb (főszezonon kívüli hónap)	Legalacsonyabb (szezonon kívüli hónap)
Közép-Dunántúl	34,0	49,3	18,3
Közép-Magyarország	57,6	72,3	31,3
Nyugat-Dunántúl	49,1	63,5	33,0
Dél-Dunántúl	32,4	49,1	13,3

Észak-Magyarország	32,4	47,4	22,3
Észak- Alföld	42,7	55,0	30,4
Dél- Alföld	32,2	47,2	19,7

Forrás: KSH

A Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régiót vizsgálva elmondható, hogy a szobakapacitásra számított kihasználtság a fődényben is alig több, mint Budapesten idényen kívül. Ebben nagymértékben szerepet játszik, hogy a Közép-Dunántúlon (főként a tavak térségében) a vendégforgalom szezonális hullámszerűsége erőteljes, ami a kiadott szobák átlagárait szezonon kívül csökkenti.

A strukturális hatások egy irányba mutatnak, és egymást felerősítik:

- a szálláshelyek jövedelemtermelő képessége nagyobb a kiemelt presztízsű üdülőterületeken;
- az utazási motiváció összetettsége (üdülés mellett üzleti, egészségi, kulturális célú utazás) önmagában növeli a szálláshely keresettségét, és egyúttal mérsékli a szezonálitást;
- a szolgáltatások kiépítettsége, a korszerű értékesítési módszerek alkalmazása is a magasabb kategóriájú szálláshelyeken a legintenzívebb jövedelemnövelő tényező.

A régió turisztikai jövedelemtermelő képességének stabilizálódása, majd 2005. évben javulása alapján kísérletet teszünk arra, hogy a kereskedelmi szálláshelyek és a turizmus ágazat kereteiből kilépve számításokat végezzünk regionális szinten a teljes körű (az interszektorális terület közvetlen és közvetett) hatására.* A turizmus gazdasági hatásainak kiterjesztése, teljes körűvé tétele kétirányú:

- A kereskedelmi szálláshelyeket igénybe vevő vendégek mellett figyelembe vesszük a nem kereskedelmi jellegű közösségi szálláshelyeken (pl. vállalati üdülőkben, rokoni, baráti alapon), regisztrált magánszálláshelyeken, saját tulajdonú hétfégi házakban, üdülőkben töltött „vendégnapokat”, illetve az egynapos kirándulókat, külföldi átutazókat;
- A kereskedelmi szálláshelyeken kifizetett szállásdíj, vendéglátás, turisztikai szolgáltatások díjai mellett figyelembe vesszük a vendégek teljes körének valamennyi, utazással összefüggő (Szatellit Számlarendszer módszertana által számbavételre ajánlott) kiadását.

A külföldi vendégek 2004-2005. évi vendégforgalmát az országban, illetve a régióban ismerjük - a fő küldő piacok szerint, a fajlagos (egy fő egy napjára jutó) költséssel együtt. Ennek alapján megállapítható, hogy az egynapos és a többnapos látogatók együttesen a Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régióban 2004-ben 100, 2005-ben 106 milliárd Ft-ot költöttek (az országos turisztikai költség mintegy 12%-át).

A belföldi turizmus gazdasági hatásának vizsgálata során a belföldi többnapos utak költségeiből indultunk ki. A belföldi többnapos utak összes költsége 2004-ben az ország egészében 211 milliárd Ft volt. Ennek 14 milliárd Ft értékű szállásdíját – az egyes felmérések költségstruktúrájának elemzése alapján – 50 milliárd Ft-ra, az étkezést 80 milliárd Ft-ra egészítettük ki.

* A jelenleginél pontosabb és részletekbe menő számítások a Turizmus Szatellit számlarendszere módszertanával végezhetőek el.

A belföldi többnapos vendégforgalomban számításunk szerint 2004-ben 260-280 milliárd forint turisztikai költség, az egynapos és a saját tulajdonú, illetve a szívességi alapon használt szálláshelyi költség figyelembevételével 430-450 milliárd Ft turisztikai költség becsülhető. Ebből Közép-Dunántúl Régióra 59-60 milliárd Ft jut a KSH belföldi vendégforgalmi adatainak figyelembevételével. Ennek alapján 2005. évre a régióban 72-74 milliárd Ft-ra becsülhető a belföldi vendégforgalom teljesítményértéke.

A régióban a külföldi és a belföldi vendégforgalom együtt (a nemzeti vendégforgalom) összes utazásainak turisztikai költsége 2004-ben 160 milliárd Ft-ra, 2005 előzetes adatai alapján 180 milliárd Ft-ra becsülhető. Figyelemmel kell lennünk arra, hogy Közép-Dunántúl turizmusának közvetlen és közvetett (továbbgyűrűző) gazdasági hatása ennek legalább a kétszerese. Közép-Dunántúl turizmusának tehát gazdaságilag meghatározó jelentősége van a térségben. (A pontos GDP arányt a Szatellit Számlarendszer módszertanára alapozott kutatással lehetséges meghatározni.) A régió turizmusának fejlesztésével kapcsolatos stratégiai döntéseket mindezek figyelembevételével indokolt meghozni.

3.2.2. A Közép-Dunántúl turisztikai régió szerepe Magyarország turizmusában

A Közép-Dunántúl turisztikai régió részesedését mutatja hazánk kereskedelmi vendégforgalmából az alábbi táblázat a 2005. évben *(zárójelben a változás az előző évihez képest)*.

2005	Magyarország összesen	Közép-Dunántúl turisztikai régió	KD tur. régió aránya Mo.-n belül	KD a tur. régiók rangsorában
Vendégszám összesen	6.933.142 (+4,8%)	295.515 (+7,5%)	4,3%	8.
Ebből: külföldi	3.409.694 (+4,3%)	85.129 (+4,8%)	2,5%	6.
belföldi	3.523.448 (+5,3%)	210.386 (+8,7%)	6,0%	8.
Vendégéjszaka szám összesen	19.334.750 (+2,3%)	891.765 (+17,9%)	4,6%	7.
Ebből: külföldi	10.646.165 (+1,3%)	311.797 (+15,3%)	2,9%	5.
belföldi	8.688.585 (+3,5%)	579.968 (+19,4%)	6,7%	8.

Forrás: KSH, MT Zrt.

A Közép-Dunántúl turisztikai régió hazánk kereskedelmi szálláshelyi vendégforgalmának igen kis hányadát bonyolítja: a vendégek 4,3%-a választja a régióban található kereskedelmi szálláshelyeket, aminek köszönhetően a Régió a hazai kereskedelmi szálláshelyi vendégéjszakák 4,6%-át realizálja. Így a Közép-Dunántúl vendégszám tekintetében a 8., vendégéjszakák szempontjából pedig a 7. helyen áll a turisztikai régiók rangsorában.

Jól érzékelhető a tervezési-statisztikai régióhoz igen, de a turisztikai régióhoz nem tartozó területek turisztikai súlya, amikor a statisztikai adatok birtokában megállapíthatjuk, hogy míg a 2005. évben a Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régióba 696 ezer külföldi és belföldi vendég érkezett, akik összesen 2,4 millió vendégéjszakát töltek el a kereskedelmi szálláshelyeken, a turisztikai régióban csak 296 ezer vendégérkezéssel és 892 ezer vendégéjszakával számolhatunk. A vendégérkezések 57%-a, a vendégéjszakák 63%-a

realizálódik a balatoni és az Esztergom-Dunavidéki területeken. A tervezési-statisztikai régió súlya a hazai kereskedelmi szálláshelyi forgalomban így több mint kétszerese a turisztikai régióénak: a vendégek 10%-a töltötte itt a vendégéjszakák 12%-át.

Ezek a különbségek tükröződnek a belföldi és külföldi vendégforgalom szerinti bontásban vizsgált vendégforgalmi adatokban is.

A turisztikai régió a belföldi vendégforgalomból jóval nagyobb arányban részesedik, mint a külföldi vendégforgalomból, ami arra vezethető vissza, hogy attrakciói inkább regionális vagy térségi jelentőségűek, illetve nemzetközi viszonylatban egyelőre még nem kellően ismertek.

A régió turisztikai keresletének növekedése ugyanakkor jelentősen meghaladta az országos forgalomnövekedés dinamikáját az elmúlt évben, ami a Nyugat-Dunántúl jelentős fejlődési potenciálját, illetve a benne rejlő lehetőségek kiaknázásának lehetőségét és sikerét mutatja.

A régió vendégforgalmának vizsgálatakor azonban azt is szem előtt kell tartani, hogy a valós vendégforgalom jóval nagyobb a fenti értékeknél, hiszen egyrészt figyelembe kell venni a regisztrált magánszálláshelyek férőhelyszámát, amely közel akkora, mint a kereskedelmi szálláshelyeké, másrészt a nem kereskedelmi besorolású szálláshelyekkel (pl. vállalati üdülőkkel) és a hétvégi házak, magánüdülők szívességi (ingyenes) és tulajdonosi vendégforgalmával is számolni kell.

A különböző felmérések alapján elmondhatjuk, hogy **a tervezési-statisztikai régió összes külföldi vendégéjszakáinak száma megközelíti az 5 milliót, és a belföldi vendégéjszakákkal együtt valószínűleg meghaladja a 10 milliót.** Mindezeket túlmenően nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a hazánkba érkező 23 millió egynapos (éjszakázás nélküli) vendég meghatározó része és sokan a belföldi kirándulók közül is érintik a térséget, esetenként igénybe veszik turisztikai szolgáltatásait. A pontosabban mérhető és a becsülhető információkat együtt értékelve, **Közép-Dunántúl statisztikai régió a Nyugat-Dunántúl régióval együtt – Budapest, Közép-Magyarország mögött – hazánk 2-3. legfontosabb vendégforgalmi térsége.**

Közép-Dunántúl átlagon felüli mértékben járult hozzá ahhoz, hogy a 2005. év a magyar turizmus sikeres éve legyen: a külföldi vendégéjszaka forgalom 15%-kal, a belföldi 19%-kal, azaz az országos átlagot messze meghaladó mértékben bővült.

A 2005. évben Magyarországon folytatódott a rövidebb tartózkodási idejű vendégek arányának növekedése, mert a vendégéjszakák számának növekedési üteme országosan kissé elmaradt a vendégszám növekedési ütemétől, ugyanakkor a Közép-Dunántúlon (és a Dél-Alföldön) meghaladta azt, javítva az országos értékeken.

2005-ben országosan a kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégéjszakák 44,9%-a származott a belföldi vendégektől, akiknek aránya a régióban ennél jóval nagyobb, 71,2% volt. A belföldi vendégéjszakák száma az országos átlagot (+3,5%) meghaladó mértékben emelkedett **a Közép-Dunántúlon (+19,4%), amellyel a régió növekedési rátáját tekintve az első volt a hazai turisztikai régiók között, és - együtt a Dél-Alföld és a Balaton régiókkal - ellensúlyozni tudta a többi régióban tapasztalt csökkenést.**

A beutazó turizmus belföldi turizmusnál erősebb hazai területi koncentrációját mutatja, hogy 2005-ben a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött külföldi vendégéjszakák közel 85%-át regisztrálták a három legnépszerűbb régióban: a Budapest-Közép-Dunavidéken (a

vendégéjszakák 54,2%-a), a Balatonnál (22,1%) és a Nyugat-Dunántúlon (8,5%), míg a Közép-Dunántúl mindössze 2,9%-ot tudhatott magáénak a hazai forgalomból. A külföldi vendégéjszakák száma azonban 15,3%-kal emelkedett a Közép-Dunántúlon, amely növekedési értékkel a régió e téren is az élre tört 2005-ben. A külföldi vendégéjszakák száma országosan ennek köszönhetően haladta meg 1,3%-kal a 2004-ben regisztrált értéket.

3.3. A turizmus kínálata

A sokszínűség egyedi kombinációja: Magyarország „kicsiben”

A Közép-Dunántúli régió sokszínű, különleges (egyedi) természeti és kulturális értékeivel izgalmas, keresett élményt, pihenési lehetőséget kínál a szabadidő tartalmas eltöltését, kalandokat és kihívásokat kereső vendégek számára. A térség fő turisztikai adottságai, turisztikai attrakciók típusai:

- Középkori városok, templomok, erődök és erődítmények, kolostorok maradványai, parkokban barokk, klasszicista kastélyok, kulturális örökséget bemutató múzeumok, régészeti lelőhelyek;
- Egyedi természeti jelenségek, összefüggő védelem alatt álló területek (vulkáni tanúhegyek, őskarsztok, kőtengerek, barlangok, arborétumok, szurdokvölgyek, ritka növények, madarak, nemzeti parkok, natúrparkok); az egykori királyi vadászterületek nagyvadakban gazdag erdői;
- Fürdésre, vízisportokra alkalmas vízfelületek
- Gyógy- és termálvizekre épült egészségturisztikai és wellness szolgáltatások
- Kulturális, sport rendezvények
- Lótenyésztés hagyományai, a lovasturizmus széles körű kínálata, túraútvonalai;
- Borvidékek bor- és gasztronómiai élménytúrái;
- Ipari örökségek, felhagyott bányaterület ipari emlékei.

A gazdag, sokrétű térségekbe tagolt vonzerő ellenére a Közép-Dunántúl régió fő külföldi és belföldi piacainkon Budapesthez, Balatonhoz, a Sopron-Kőszeg térséghez (Nyugat-Dunántúlhoz) képest kevésbé áll a Magyarországra irányuló, illetve a belföldi érdeklődés fókuszában, ami a következő okokra vezethető vissza:

- A régió turisztikai kínálatának nagyobb része elsősorban rövid idejű kirándulásoknak kedvez.
- A turisztikai attrakció helyszínekhez kapcsolódó bemutatási és szolgáltatási rendszer helyszínenként eltérő ütemben, de általában véve lassan fejlődik. A fogyasztói elvárások viszont egyre nagyobbak, a látogatók egyre nagyobb elvárásokkal érkeznek.
- A turisztikai marketing nem regionális arculatra épített, nincs karakteresen meghatározott, ezáltal jól reklámozható terméke a régiónak.
- A legfontosabb attrakcióknak és az erre kiépült turisztikai kínálatnak java része a Régió határterületein helyezkedik el, az érdeklődők többsége ezeket még napjainkban is a Balaton vagy a Duna-kanyar (Budapest és Közép-Dunavidék Régió) részeként tartja nyilván.

A Régió sokszínű és nemzetközi figyelemre is számottartó turisztikai vonzerejére számos termékfejlesztési terv, térségi projektterv készült. Az elképzelések kidolgozása a projektfeltételek kialakítása az esetek többségében azonban vagy még nem valósult meg, vagy megrekedt, vagy még napjainkban is viták tárgyát képezi. Ezek közül a fontosabbak:

1. A Duna vízi útvonalának turisztikai hasznosítása, a vízi sportoláshoz, fürdőzéshez szükséges turisztikai infrastruktúra, szolgáltatások kiépítése. (jacht-kikötők, fürdési, étkezési, kölcsönzési-javítási, szálláshely-kapcsolati lehetőségek). A vízi és a szárazföldi túraútvonalak összekapcsolása.
2. A Balaton északi partvonalának megújítása, minőségi kínálati elemek kiépítése (kikötő, strand felújítás, uszodaépítés, jacht-turizmus, üdülés a tóparton/tavon). Termékvezető projektek létrehozása: üdülő-egészségfalu, kulturális, oktatási, konferencia, termál, wellness centrumok, EU politológiai központ.
3. Öko- és aktív turisztikai élménylánc, illetve útvonal a Balaton felvidéken, Bakonyban, Vértesben.
4. Bor- és gasztroturisztikai útvonalak, „fűzerek” összekapcsolva garantált megrendezvényekkel jó megközelíthetőséggel, rendezett a környezettel. Ezek oldhatnák gasztronómiánknak a műszaki-technikai fejlesztés, és élőzene hiányából adódó hátrányait.
5. Kastélyok, kulturális örökségek láncolatából turisztikai útvonalak, kistérségi objektum-csoportok kialakítása.
6. Aktív, komplex turisztikai központ a Komáromi Erődrendszerben, „kalandturizmus”.
7. Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek „bekötése” a vízparti üdülésbe, a bemutatóhelyek kiépítése, a bemutatás módszereinek fejlesztése.
8. Tác-Gorsium régészeti szórakoztató park kiépítése.
9. Lovas-termál-aktív szabadidős megacentrum Bábolna -Kisbér térségében.
10. Exkluzív öko-vízi szórakoztató centrum létesítése a Velencei-tó északi részén.
11. A Kárpát-medence történelmi örökségeit bemutató turisztikai park kiépítése Székesfehérvár térségében. További innovatív témaparkokra javaslatok leginkább e régióban születtek.
12. Sajátos egészségturisztikai központ létesítése Balatonfüreden.
13. „Egész évben” borturisztikai verseny, garantált látványprogram (Etyek, Csupak, Badacsony stb.).
14. Turisztikai akadályverseny, „kaland” élménysorozat a Régióban (levegőben, vízben, szárazföldön).

Termékek	Kiemelt célcsoport	Helyszínek-példák
HIVATÁSTURIZMUS (ÜZLETI, KONGRESSZUSI ÉS INCENTÍV TURIZMUS)	Belföldi és külföldi üzleti céllal utazók , szakmai konferenciákra érkezők Vonzáskörzet: nemzetközi	Székesfehérvár, Dunaújváros, Veszprém, Komárom
EGÉSZSÉGTURIZMUS	Gyógyászati célból érkező belföldi és külföldi seniorok, Üdülési céllal érkező turisták – családok Vonzáskörzet: nemzetközi	Agárd, Velence, Komárom, Tapolca
KULTURÁLIS TURIZMUS VÁROSLÁTOGATÁS	Üdülési céllal érkező turisták – családok, Szakmai érdeklődők Vonzáskörzet: nemzetközi	Székesfehérvár, Veszprém, Komárom, Tata, Tác, Pápa, Martonvásár, Tatabánya
SPORTTURIZMUS	Sportrendezvényekre érkezők. Aktív turizmus iránt érdeklődő nemzetközi vendégek. Vonzáskörzet: nemzetközi	Székesfehérvár, Dunaújváros, Sukoró, Alesútdoboz (golf), Enying-Kabókapusztá, Mór, Kisbér, Bábolna (lovas),
ÖKOTURIZMUS	Családok Iskolás korú, szervezeten utazó fiatalok Szakmai érdeklődők Vonzáskörzet: regionális, országos	Nemzeti Parkok (Duna Ipoly NP., Balatoni NP.) Vértesi Natúrpark, Tájvédelmi Körzet (Sárréti, Sárvíz völgye, Vértesi, Gerecsei, Magas-Bakonyi, Somlói) Természetvédelmi Területek, Nemzetközi jelentőségű vízimadár élőhelyek, Helyi jelentőségű természeti értékek
WELLNESS TURIZMUS, VIZITURIZMUS	Belföldi, külföldi üdülési céllal érkező családok Vonzáskörzet: országos	Tata, Velence, Sukoró, Duna- mente, Pápa
BORTURIZMUS	A régióba üdülési céllal érkezők, dunai lakóhajók vendégei, üzleti utazók, konferenciák résztvevői Vonzáskörzet: nemzetközi	Mór, Etyek, Velencei hg., Somló, Neszmély
LOVAS TURIZMUS	A régióba üdülési céllal érkezők, versenyek látogató közönsége. Vonzáskörzet: regionális	Bábolna- Kisbér körzete, Mór, Velencei tó –Vértes üdülőkörzet
HORGÁSZAT	Vonzáskörzet: regionális Régió lakossága – szabadidős utazások	Velencei-tó, Duna, régió infrastruktúrával kiépített horgász tavai
VADÁSZAT	Szervezeten érkező nemzetközi vendégek. Vonzáskörzet: nemzetközi	Bakony, Vértes, Gerecse
IFJÚSÁGI TURIZMUS	Iskolás korú belföldi fiatalok Nemzetközi ifjúsági korosztály Vonzáskörzet: országos, nemzetközi	Tata, Velencei tó, Bakony, Vértes, Gerecse
FALUSI TURIZMUS	Belföldi családok Vonzáskörzet: országos	Tanyak és falusi házak az egész térségben, ahol vonzerő található
KERÉKPÁROS TURIZMUS	Belföldi családok, fiatalok. Nemzetközi, aktív turizmus iránt érdeklődő vendégek Vonzáskörzet: nemzetközi	Velencei-tó, Duna mente
ÁTUTAZÓ (TRANZIT) TURIZMUS	Vonzáskörzet: nemzetközi	Az országos utak mentén

3.4. A turistafogadás feltételei

3.4.1. A Régió megközelíthetősége

Az elmúlt évtizedek turisztikai követelményeinek tükrében a térség megközelíthetősége kiváló, a meghatározó útvonalak ugyanott vezetnek mint a római kor Pannónia tartományának útjai. Napjainkra a sugaras rendszerben kiépült autópályák, a korszerűsített vasútvonalak az országhatártól a térségbe osztják az utazókat. Újraindult a Budapest körgyűrű közlekedési elosztórendszer kivitelezésének munkája.

Kiépült nemzetközi **autópályák és főutak:**

- Budapest-Tatabánya-Bécs (M1)
- Budapest-Székesfehérvár-Balaton-Horvátország (M7)
- Budapest-Dunaújváros (később Pécs) (M6)
- Székesfehérvár-Veszprém-Ausztria, illetve Szlovénia felé korszerűsített főút. (8)

Vízi utak:

- Duna (Komárom-Esztergom-Dunaújváros)
- Balatoni hajóutak, komp (Balatonalmádi, Balatonfüred, Tihany)

Légiközlekedés, repülőterek:

- Szentkirályszabadja, Börgönd, Pápa
- A Régió szomszédságában: Budapest-Ferihegy, Sármellék, Siófok-Kiliti, Győr

Kerékpárutak:

- Velencei-tó, Balaton part, illetve Balaton-felvidék, Dunapart – mindegyik csak részben, szakaszosan kiépítve.

Vasútvonalak (villamosított, korszerűsített fővonalak):

- Budapest - Hegyeshalom (- Bécs)
- Budapest - Székesfehérvár - Murakeresztúr
- Budapest - Pusztaszabolcs - Gyékényes

A Régió közúthálózata 3937 km, ebből autópálya 150 km, elsőrendű főút (részben gyorsforgalmi) 349 km. Az útsűrűség az ország átlagánál valamivel kedvezőbb (35 km/100km²). Autóbuszjárat minden településen található.

Ha a Régió megközelíthetőségét a gyorsan átalakuló új követelmények, Kelet-Közép-Európa éles versenykihívásainak tükrében vizsgáljuk, akkor a következő problémákra, feszültségekre indokolt felhívni a figyelmet a turizmus szempontjából.

Az igényesebb vendégforgalom növekedését már napjainkban korlátozó körülmény, hogy a **régióban nincs, turisztikai vonzerőket kiszolgáló polgári repülőtér**. Kézenfekvő megoldás lenne a Budapest-Ferihegy repülőtér jobb kihasználása, közvetlen autópálya kapcsolat létesítésével (M0). További lehetőség a Sármelléki és a későbbiekben talán másik, regionális repülőtér turisztikai fogadóképességének hasznosítása a Régió kiajánlásaiban. Problémák elsősorban a belső feltáró, keresztutakkal van. Figyelmet érdemelnek a következő hiányosságok:

- a régió keleti-déli-északi külső közúti kapcsolatai hiányosak (pl. Tatabánya és Székesfehérvár, illetve Veszprém között);
- a régió belüli közutak gyakran elhanyagoltak, főszezonban zsúfoltak, akadályai a kistérségi intenzív kapcsolatoknak;

- a Duna nincs kellően kihasználva, mint vízi útvonal, hiányos a kikötők, kerékpáros útvonalak kiépítettsége, a kapcsolat a térségi turisztikai attrakciókkal, azaz nem alakult ki az egyes, „vonalas jellegű” termékek közötti integráció a vízen és a szárazföldön.

3.4.2. Szálláshelyek kínálata, vendéglátás és egyéb turisztikai szolgáltatások

A vonzó turisztikai attrakciókkal rendelkező és jól megközelíthető térség turisztikai sikere részben a turisztikai szolgáltatás kínálatától függ:

- annak **mennyiségétől** (kiépítettségétől): elsősorban szálláshelyek, a vendéglátás és egyéb szolgáltatások biztosításától;
- a **minőségétől** és a kínálat **szerkezetétől**: az utazásokban tapasztalatokat szerzett turista a szokásos kiszolgálást megkapja-e;
- a kínálati **harmóniától**: a tartózkodás helyén, illetve a tartózkodás térségében a vendég az egyenetlenségeket, hiányosságokat egyre nehezebben fogadja el.

A Közép-Dunántúl szálláshely kínálata – az összképet tekintve – elmarad az ország átlaga, valamint a többi turisztikai szolgáltatás minősége mögött. Ebben három tényező játszik meghatározó szerepet:

- A Régió kínálatában kevés, térségenként teljesen hiányoznak a magasabb kategóriájú, (minőségű) szállodák. A turizmusra általában jellemző, hogy éppen a magasabb kategóriájú (3-5*-os) szállodák bevételei adják a teljes szálláshelyi jövedelem döntő hányadát.
- A szerényebb igényeket kielégítő kereskedelmi, magán, rokoni-ismerősi szálláshelyek – olcsó tömegturisztikai jellegükből adódóan – erőteljesen korlátozzák a régió fejlődését, versenyképességét. Ez a szerényebb színvonalú kínálat adja a régió szálláshely kapacitásának döntő hányadát.
- A szálláshelyek jelentős része a Régió határterületén és néhány nagyvárosban található, miközben egyes kistérségek – figyelmet érdemlő attrakcióik ellenére – turisztikai „fehér foltoknak” tekinthetők (pl. Kisbér, Oroszlány, Sárbogárd, Sümeg, Várpalota térségei).

A Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régió szállásférőhely kínálatának szerkezete (2005. július 31.)

	Közép-Dunántúl	
	1000 szállásférőhely	%
Szálloda	14	9
4-5*	1	1
3*		
Egyéb ker. szállás	43	28
Ker. szállásférőhelyek száma összesen	57	37
Magánszállás (reg.)	39	25
Egyéb (hétvégi, közösségi, ismerős, rokoni lakás)**	60	38
Összes szállásférőhely	157	100

Forrás: KSH

Megjegyzés: **/ Saját számítások.

A turisztikai régió szálláshely kapacitását, a kereskedelmi szálláshelyek egységeinek számait hasonlítjuk össze a tervezési-statisztikai régió adataival (2004. július 31-i állapot):

Szálláshelyek egységszáma 2004. júl. 31-én	Tervezési-statisztikai régió		Turisztikai régió		Magyarország összesen		
	Egységek száma	%	Egységek száma	%	Egységek száma	T-S régió aránya (%)	Tur. régió aránya (%)
Szálloda	112	25,6	60	27,0	824	13,6	7,3
ebből:	9	2,1	5	2,3	121	7,4	4,1
4-5*							
3*	59	13,5	30	13,5	428	13,8	7,0
2*	37	8,4	22	9,9	200	18,5	11,0
1*	7	1,6	3	1,4	75	9,3	4,0
Panzió	151	34,4	84	37,8	1128	13,4	7,4
Turistaszálló	35	8,0	23	10,4	264	13,3	8,7
Ifjúsági szálló	18	4,1	12	5,4	133	13,5	9,0
Üdülőház	73	16,7	22	9,9	369	19,8	6,0
Kemping	49	11,2	20	9,0	283	17,3	7,1
Ker. szálláshely összesen	438	100	222	100	3001	14,6	7,4
Fizető vendéglátás	7540	85,7	*	*	36458	20,6	*
Falusi szállás	1263	14,3			7431	17,0	
Magánszálláshelyek összesen	8803	100			43889	20,1	

Forrás: KSH, MT Zrt.

A kereskedelmi szálláshely egységek csaknem fele tartozik a tervezési-statisztikai régióhoz a turisztikai régióhoz kívül eső részébe. Így **hazánk kereskedelmi szálláshely egységeinek 14,6% található a Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régióban, és mindössze 7,4%-a a turisztikai régióban.**

A kereskedelmi szálláshely-kategóriák szerinti szálláshely struktúra lényegesen nem tér el egymástól a "kétféle" régióban, talán csak az üdülőházak magasabb aránya szembetűnő a tervezési-statisztikai régióban, ami a Balaton és a Dunakanyar térségeinek erősségét mutatja e vonatkozásban.

A régió szálláshely kínálata, annak színvonala, minőségi struktúrája jelenleg a fejlődés egyik gátjának tekinthető. Ennek legjelentősebb elemei:

- A rendszerváltozás előtt a szálláshelyek többsége társadalmi-szociális célú üdülőnek és nem kereskedelmi szálláshelynek épült. A tulajdonviszonyokban történt változást csak részben követte a funkció módosulása, a színvonal emelését szolgáló átépítés. Esetenként még a karbantartás, felújítás kérdésében is az egyoldalú takarékosági szemlélet érhető tetten. Mindezek következtében a középkategóriásnak minősített szállodák egy része csak fenntartásokkal értékelhető az európai kategória-besorolás sztenderdjé szerinti színvonalúnak. Ezt tükrözik a külföldi vendégek szálláshelyre vonatkozó elégedettségi véleményei is.
- A nemzetközi felmérések szerint a turisztikai kínálat a vonzerő-szálláshely-szolgáltatás-környezeti kultúra együtteseként, kölcsönös térségi kapcsolatban értékelhető. Ebből a szempontból a Régió kínálatára a mozaikszerűség a jellemző: a szálláshelyek nem képesek betölteni a térségi koordinációt, az attrakció és a

tevékenységek összekapcsolásának funkcióját. További vizsgálatokat igényelhet, hogy ez a kínálati helyzet milyen mértékben befolyásolja hátrányosan a térségben való tartózkodás időtartamát, illetve az utazás jellegét (fő, kiegészítő, hétvégi, kiránduló).

- Az eddigiekhez szorosan kapcsolódik a kínálat korlátozott és késlekedő igazodása az új keresleti tendenciákhoz (pl. az új szolgáltatási formák iránti, egyéni igények).

A turisztikai szálláshely kínálatot kedvezően befolyásolja, hogy az átlagosnál magasabb szintű lakásellátottság egy része vendégfogadási célokat szolgál, főként a kiemelt üdülőterületeken. A Velencei-tó térségében az összes épület alig 40%-a, a Balaton közelében (pl. Balatonalmádban, Badacsonytomajban, Fűzfőn) pedig 45-50%-a lakóépület, a többi vendégfogadási, üdülési célokat szolgál (hétvégi ház). Bizonyos szinten itt is jelentkezik a lakó- és üdülőépületek felvásárlása külföldiek által. Ez mérsékli a terület kereskedelmi szálláshelyi vendégforgalmát, ugyanakkor növeli az üdülő-pihenési célú költsékezést (nemcsak a gyakori, hosszabb időtartamú tartózkodás, ingyenes-bérleti átengedés folyó kiadásait, hanem az ingatlan karbantartási-felújítási költségeit is). Emellett megfigyelhető a külföldi ingatlanvásárlók pozitív hatása a település arculatára, turisztikai fejlődésére.

A Régióon belül a szálláshely kínálat Balaton-koncentráltságát tükrözi az alábbi települési rangsor:

**Kereskedelmi szállásférőhelyek száma szerinti település rangsor
a Nyugat-Dunántúl tervezési-statisztikai régióban
(vastagított dőlt betűkkel a turisztikai régióhoz is tartozó települések)
(2004-2005)**

Rang-sor	Összes ker. szálláshely	Ebből:			Magán szállás
		szálloda	4*	3*	
1.	Balatonfüred	Balatonfüred	Tihany	Balatonfüred	Balatonalmádi
2.	Esztergom	Tihany	Tapolca	Balatonalmádi	Balatonfüred
3.	Zánka	Balatonvilágos	Balatonkenese	Székesfehérvár	Badacsonytomaj
4.	Velence	Gárdony	Székesfehérvár	Tihany	Csopak
5.	Balatonakali	Székesfehérvár	Veszprém	Veszprém	Gárdony
6.	Palóznak	Balatonalmádi	Mór	Tata	Aszófő
7.	Tihany	Tapolca	Tata	Gárdony	Balatonkenese
8.	Gárdony	Alsóörs		Alsóörs	Révfülp
9.	Révfülp	Esztergom		Komárom	Tihany
10.	Balatonalmádi- Székesfehérvár	Balatonkenese		Badacsonytomaj	Balatonfűzfő

Forrás: KSH

Jól látható tehát, hogy az első 10, illetve az összes kereskedelmi szálláshely vonatkozásában az első 11 helyen a turisztikai régió települései közül csak kevés szerepel. Kivételt képeznek a 3 és 4 csillagos szálloda kategóriák, amelyek a turisztikai régió városaiban is megtalálhatók.

A turisztikai versenyképesség fontos tényezője a települések kereskedelmi egységekkel, vendéglátóhelyekkel való ellátottsága, azok minősége, karaktere, összekapcsolódása a bor- és gasztronómiai kultúrával. Ebben a tekintetben a régió versenypozíciója kedvező, mert az országos átlagot (72,9%) meghaladja az éttermek és cukrászdák aránya (74,6%) a kereskedelmi vendéglátóegységeken belül (2004). A vonzerők sokszínűségét és a régió

általános fejlettségét mutatja az is, hogy a fontosabb turisztikai települések rendelkeznek kulturális, konferencia, fitness-wellness, vízi-sport, lovaglási, borturisztikai kínálattal.

3.4.3. Egyéb szolgáltatások, infrastruktúra színvonala

A régió vendégfogadó képessége a települések viszonylag fejlett, és egyre javuló infrastruktúrájában is tükröződik:

A belföldi vándorlási többlet mellett is javul a lakásellátottság. A tervezési-statisztikai régiót tekintve a vízvezetékes lakások száma az országban a legmagasabb (97%), ami 2000 óta 10 százalékponttal javult. A szennyvízcsatornába bekapcsolt lakások aránya Budapest után a legmagasabb (70%). Az egészségügyi ellátás színvonala és a javuló környezeti kulturáltság hatására az itt élők életéselyei (várható átlagos életkor) kedvezők. Mindezek mellett figyelmet érdemel a kistérségek közötti élet- és környezeti minőségben megmutatkozó jelentős differenciáltság: 23 kistérségben a települések közel egyötöde hátrányos helyzetű aprófalu.

3.5. Emberi erőforrás, szervezeti, környezeti feltételek

A gazdasági fejlettséggel, annak korszerűsödő szerkezetével összefüggésben, gyors ütemben emelkedik a népesség iskolázottsági szintje. Tíz év alatt a régió felsőoktatási intézményeiben tanulók száma hétszeresére emelkedett. Új turisztikai képzést (is) adó közép- és felsőoktatási központok alakultak ki (pl. Székesfehérvár, Veszprém), de jelentős előrelépés történt a leginkább igényelt idegen nyelvek elsajátításában is. A Régió vállalkozásainak helyi kötődése erősödik, a külső kiszolgáltatottságból adódó üzleti-etikai problémák mérséklődnek, és a hosszabb távú fenntartható fejlődés irányában szemléleti változás mutatkozik. Mindezek mellett a fővárosi befolyással szemben a régió még nem képes hatékony fellépésre, így a térségben megtermelt jövedelem egy része nem marad a térségben, illetve a fejlesztési döntések kezdeményezése a régió kívülről érkezik.

A rendszerváltás óta a regionalitás, az irányítás, a koordináció szervezeti keretei gyakran változtak. A megyei és a turisztikai szakmai szervezetek mellett kialakultak a tervezési-statisztikai, valamint az idegenforgalmi régiók, a statisztikai, illetve turisztikai kistérségek, továbbá a térségi önkéntes szakmai társulások. Az „egymásra rakódott”, gyakran párhuzamosságokat, átfedéseket tartalmazó rendszer költséges, lassú, bonyolult menedzselési folyamatokat eredményez, ezért alapvető átalakításra szorul. A szervezeti paradigmaváltást az új önkormányzati, szakmai kihívások és a EU regionális politikájához való igazodás egyaránt igényli.

3.6. A turizmus szervezeti rendszere a régióban

A régió turizmus szervezeti rendszere összetett. A legmagasabb szintű egyeztetési és döntési fórum a Regionális Idegenforgalmi Bizottság (RIB), amelyben a megyék képviselői mellett a szakmai szervezetek szakértői vesznek részt. A RIB elnökét és tagjait a turizmust felügyelő miniszter nevezi ki.

Regionális szintű marketing tevékenységet az MT ZRT szervezetén belül dolgozó, de a RIB titkársági feladatait is ellátó Regionális Marketing Igazgatóság (RMI) végez. A regionális turisztikai desztinációs menedzsment többi teendőinek ellátása nem feladatuk (a fejlesztési programok megvalósításának szervezése, Internet kommunikáció szervezése, stb.).

A megyei önkormányzatok különböző szintű és összetételű szervezeteket tartanak fenn. Ezek feladatai is különböznek egymástól. Mindhárom megyében működik turisztikai/idegenforgalmi Bizottság.

Kistérségi szinten önállóan működő turisztikai szervezet vagy szakmai végzettségű felelős általában nincs. A turisztikai fejlesztésekkel a kistérségi elnökök, települések polgármesterei foglalkoznak.

A települési önkormányzatok egy részének van turisztikai felelős munkatársa vagy/és Idegenforgalmi Bizottsága. Ezeknek egységbe foglalt rendszere nincs.

Örvendetes változás a korábbiakhoz képest, hogy egyre több a térségi fejlesztéssel, alapítványokkal, természetvédelemmel foglalkozó szakember akik a turizmusfejlesztési feladatokban is szerepet kapnak.

Turisztikai tájékoztatási, vendég kapcsolati feladatokat a Turinform irodák látnak el. Ezek területi elhelyezkedése és feladatkörük regionálisan nem koordinált.

Általában elmondható, hogy

- a szervezetek spontán, nem alulról felfelé szerveződve alakultak ki. Nem épülnek egységes rendszerbe a régió területén;
- megyei és alacsonyabb szinten nem egységes a rendszer, helyenként eltérő szervezetek más és más szerepkört töltenek be;
- a kistérségi társulásokban általában nincsenek szakképzett térségi turisztikai menedzserek;
- nem minden turizmusban érdekelt településen működik turisztikai bizottság;
- a polgármesteri hivatalokban csak kevés helyen van szakképzett turisztikai előadó.

A cél ezzel szemben olyan, alulról felfelé építkező szervezet létrehozása lenne, ahol lehetséges a térségi tervezési, termékfejlesztési és döntés-előkészítő folyamatok társadalmosítása, azaz minden érdekelt bevonása a jövőkép, a megye turisztikai stratégiája formálásába és az operatív végrehajtásba, a kollektív és a parciális érdekek összhangjának megteremtése, illetve erősítése. Ennek létrehozásába feltétlenül be kell vonni a turisztikailag frekventált térségek önkormányzatait, a vállalkozói szféra helyi szakmai érdekképviseleti szervezeteit, a RIB-et – gyakorlatilag mindenkit, akinek szerepe van, vagy lehet a vendégfogadásban és a termékfejlesztésben. Végrehajtó szervezetre van szükség, amely önálló költségvetésből gazdálkodik, beszámolási kötelezettséggel döntési joga van és képes a megye szakmai szervezeteit és az önkormányzati képviselők, megbízottak munkáját összehangolni.

3.7. A Régió turisztikai keresletének főbb jellemzői

3.7.1. A Közép-Dunántúl régió turisztikai keresletének főbb mennyiségi jellemzői

A Közép-Dunántúl régió kereskedelmi szálláshelyi vendégforgalmának 2005. évi alakulását mutatja az alábbi táblázat:

Szálláshely	Vendég	Vendég- éjszaka	Vendég	Vendég- éjszaka
Tervezési-statisztikai régió	1000		2005. év 2004. év %-ában	
Szálloda összesen	379	1092	113	114
Ebből: 4*	130	335	148	159
3*	175	524	101	103
2*	65	186	98	88
1*	9	46	114	200
Panzió	73	211	116	127
Turista szálló	38	134	84	85
Ifjúsági szálló	59	193	112	114
Üdülőház	52	180	93	81
Kemping	96	573	94	93
Ker. szálláshely összesen	696	2383	107	104
Turisztikai régió				
Ker. szálláshely összesen	296	892	108	118

Forrás: KSH, MT Zrt.

A Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régió kereskedelmi szálláshelyeit 2005-ben 696 ezer vendég kereste fel, akiknek 43%-a a turisztikai régió vendége is volt. A "nagyregióban" töltött vendégéjszakák száma csaknem elérte a 2,4 milliót, aminek 37%-át töltötték a vendégek a turisztikai régió kereskedelmi szálláshelyein.

Mind a vendégforgalom, mind a vendégéjszaka-szám tekintetében intenzívebben fejlődött 2005-ben a tervezési-statisztikai régióhoz (is) tartozó területe, ami egyben azt is mutatja, hogy a turisztikailag számottevőbb balatoni és esztergomi területek vendégforgalmának növekedési üteme a régió átlagértékénél alacsonyabb volt.

A régió kereskedelmi szálláshelyi vendégforgalmának 54,5%-a, vendégéjszaka forgalmának 45,8%-a irányult a szállodákba. A szállodai vendég- és vendégéjszaka forgalom növekedése 2005-ben meghaladta a kereskedelmi szálláshelyek átlagos forgalomnövekedését. Különösen a 4 és az 1 csillagos szállodák teljesítménye volt kiemelkedő. A nem szállodai kereskedelmi szálláshelyek közül különösen a panziók és az ifjúsági szállók teljesítettek jól. Rossz évet tudhatnak azonban maguk mögött a 2 csillagos szállodák, valamint a turistaszállók és az üdülőházak, de a kempingek forgalma is enyhe csökkenést mutatott.

A kereskedelmi szálláshelyeken belül a vendégéjszakák 46%-a szállodákra, 54%-a egyéb kereskedelmi szálláshelyekre jutott 2005-ben.

A vendégforgalom bővülése gyorsabb ütemű az országos átlagnál, így a régió súlya – a vendégéjszakákat tekintve – 12%, ami mutatja a régióban zajló, figyelmet érdemlő strukturális átalakulást:

- a régió vezető 4*-os szállodáiban a vendégforgalom mintegy 60%-kal bővült;
- a közép- és annál magasabb kategóriájú szállodák vendégforgalma megközelítette az összes szállodai vendégforgalom 80%-át, meghaladva a kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak 35%-át (az igényesebb kínálatot nyújtó panziókkal együtt 45%-át);
- emellett az ifjúsági szállók is képesnek bizonyultak a kelet-közép-európai piacokon a fiatalok körében számottevő forgalombővítésre;
- a megélnékül vendégforgalom (főként a jobb minőségű szolgáltatást nyújtóknál) ellensúlyozta a kellő vonzerővel nem rendelkező szálláshelyek további visszaesését, elsősorban a turistaházak, kempingek körében.

Ezt a szerkezeti áttörést úgy értékeljük, hogy a vezető turisztikai térségek keresleti-kínálati trendjeinek a minőségi irányba történt változása elérte a Közép-Dunántúl régiót is.

Figyelmet érdemel, hogy a magasabb kategóriájú szálláshelyek keresletbővülése nemcsak az EU és a tengerentúli vendégek körében, hanem a belföldi turisták esetében is érvényesült. Sőt, igen kedvező, hogy a keresleti szerkezetátalakulásban a belföldi forgalom a külföldinél is erőteljesebb szerepet játszott: a belföldi turisták szállodákban eltöltött vendégéjszakái 14%-kal, a 4*-os szállodákban 46%-kal növekedtek.

A szálláshelyen történő tartózkodás hosszát illetően a magasabb kategóriájú helyeken a keresletbővülés a tartózkodási időtartam növekedésével, az olcsóbb helyek kereslet-visszaesése a tartózkodási időtartam csökkenésével járt együtt. A legmagasabb kategóriájú (4*-os) szállodákban kétszer annyi belföldi vendég fordult meg, mint külföldi.

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmában a tervezési-statisztikai régióban a belföldi vendégéjszakák aránya 51,4%, míg a turisztikai régióban 71,2% volt 2005-ben. Mindkét területi lehatárolás szerint növekedés volt tapasztalható mind a belföldi, mind a külföldi vendégéjszakák tekintetében, azonban a turisztikai régió forgalomnövekedése jóval meghaladta a tervezési-statisztikai régiót.

A turisztikai régió szálláshely-típusonkénti vendégforgalmát a 2004. évi adatok figyelembevételével mutatjuk be:

Szálláshely	Vendég	Vendég- éjszaka	Vendég	Vendég- éjszaka
	ezer		aránya a tur. régió ker. forgalmában (%)	
Turisztikai régió				
Szálloda összesen	132,8	312,5	48,3	41,3
Ebből: 4*	26,6	59,0	9,7	7,8
3*	74,5	173,7	27,1	23,0
2*	27,7	67,2	10,1	8,9
1*	4,1	12,5	1,5	1,6
Panzió	40,6	107,4	14,8	14,2
Turista szálló	30,8	88,6	11,2	11,7
Ifjúsági szálló	15,4	45,7	5,6	6,0

Üdülőtábor, nyaralótábor	33,0	97,3	12,0	12,9
Kemping	22,2	104,6	8,1	13,8
Ker. szálláshely összesen	274,8	756,2	100,0	100,0

Forrás: KSH, MT Zrt.

A turisztikai régió kereskedelmi szálláshelyein 2004-ben közel 133 ezer vendég 312,5 ezer vendégéjszakát töltött. A vendégek körében a kereskedelmi szálláshelyek közül a szállodák voltak messze a legnépszerűbbek: a vendégek 48,3%-a ezekben töltötte a vendégéjszakák összesen 41,3%-át. A szállodákon belül a 3 csillagosak bizonyultak a legkedveltebbeknek, megelőzve így sorrendben a panziókat, az üdülőtáborokat és a turistaszállásokat.

A régió - mindkét lehatárolás szerint - javuló versenyképességére utal, hogy a térség megőrizte pozícióját a hagyományosan meghatározó piacokon (Németország, Ausztria, Hollandia, Belgium, Svájc), jó eredményeket ér el a feltörekvő EU küldő-területeken (Nagy-Britannia, Spanyolország), valamint az USA-ból és Japánból érkező vendégek körében, és emellett visszahódított korábban elvesztett kelet-közép-európai turistákat is (Horvátország, Lengyelország, Szlovákia, Oroszország, Ukrajna).

Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régió kereskedelmi szálláshelyi vendégforgalma országoként (2005)

Országok	Ker. szálláshelyek vendégéjszakája (1000)	Ebből: szállodában (%)	2005. év 2004. év %-ában	Átlagos tartózkodási idő (nap)
Európai Unió	1018	37	100	5,1
Ebből: Németország	481	45	102	5,6
Hollandia	151	16	101	7,3
Ausztria	63	44	118	3,5
Dánia	156	10	89	7,7
Belgium	32	41	112	5,7
Franciaország	22	68	85	2,5
Lengyelország	22	50	118	3,0
Olaszország	19	63	80	2,1
Nagy-Britannia	17	70	104	3,2
Svájc	11	56	126	3,4
Szlovákia	10	47	156	2,7
Oroszország	35	50	125	6,3
Japán	31	85	140	10,1
USA	16	90	217	4,2
Külföld összesen	1158	40	103	5,0
Belföld összesen	1225	51	106	2,6
Mindösszesen	2383	46	104	3,4

Forrás: KSH

A tervezési-statisztikai régió külföldi vendégei közül főleg a Nyugat-Európából érkezők (Franciaország, Olaszország, Nagy-Britannia, Svájc), valamint az USA-ból és Japánból érkezők részesítik előnyben a szállodákat. A külföldiek átlagos tartózkodási ideje a tervezési-statisztikai régióban 5 éjszaka, a belföldieké 2,6 éjszaka a kereskedelmi szálláshelyeken. A

leghosszabb ideig a régióban sorrendben a japán, a dán, a holland és az orosz vendégek tartózkodtak.

Amennyiben a turisztikai régióra vonatkozóan vizsgáljuk meg a vendégforgalmat a főbb küldőországok szerint, akkor az alábbi táblázat nyújt segítséget:

Közép-Dunántúl turisztikai régió kereskedelmi szálláshelyi vendégforgalma országonként (2005)

Országok	Ker. szálláshelyek vendégéjszakája (ezer)	2005. év 2004. év %-ában
Németország	117,9	111,5
Hollandia	42,3	107,6
Ausztria	21,2	120,1
Dánia	9,0	156,8
Franciaország	7,7	124,8
Lengyelország	4,4	83,2
Olaszország	11,9	97,7
Nagy-Britannia	7,1	114,8
Oroszország	2,6	124,8
Japán	18,6	149,8
USA	5,8	120,6
Külföld összesen	311,8	115,3
Belföld összesen	580,0	119,4
Mindösszesen	891,8	117,9

Forrás: KSH, MT Zrt.

A Régiót tehát turisztikai lehatárolás szerint is a legtöbben – az ország többi térségéhez hasonlóan – Németországból keresik fel. Különösen magas a német vendégek aránya a Balaton partjának térségében és Komárom-Esztergom megyében.

A turisztikai régió számára a legfontosabb küldőpiacok sorrendben, 2005-ben a következő országok voltak:

1.Németország, 2. Hollandia, 3.Ausztria, 4.Japán, 5.Románia, 6. Olaszország

A turisztikai régióban a legnagyobb fejlődési dinamikát mutató küldőországok sorrendben, 2005-ben a következők:

1.Norvégia, 2. Románia, 3.Dánia, 4. Japán, 5.- 6. Franciaország, Oroszország

A fenti táblázatok adatait részletesebben elemezve az is kiderül, hogy vendégéjszakák tekintetében 2005-ben a turisztikai régióban volt nagyobb a holland, az osztrák, a francia, az olasz, a brit, a román és az USA-ból érkező forgalom aránya.

A vendégek átlagos tartózkodási ideje a Közép-Dunántúl turisztikai régió és Magyarország kereskedelmi szálláshelyein 2005-ben a következőképpen alakult:

	Közép-Dunántúl		Magyarország	
	éjszaka	változás (%)	éjszaka	változás (%)
Összesen	3,0	+9,7	2,8	-2,4
Külföldi	3,7	+10,0	3,1	-2,8
Belföldi	2,8	+9,9	2,5	-1,7

Forrás: KSH, MT Zrt.

A Régió hazai vendégei átlagosan 2,8, a külföldiek 3,7 éjszakát töltöttek a kereskedelmi szálláshelyeken, amely értékek egyrészt jobbák a megfelelő országos átlagoknál, másrészt a 2004-2005 évek figyelembevételével az is megállapítható, hogy az országosan romló (-2% körüli) tendenciával szemben a Régió jelentős, 10% körüli fejlődést volt képes elérni.

A magán szálláshelyek vendégforgalmáról statisztikai adat csak a Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régióra és a 2004. évre áll rendelkezésre:

2004	Vendégszám			Vendégéjszaka szám		
	Külföldi	Belföldi	Összesen	Külföldi	Belföldi	Összesen
Fizetővendéglátás	28918	37611	66529	151933	160382	312315
Falusi szállásadás	2768	14630	17398	16282	56305	72587
Magán szállás összesen	31686	52241	83927	168215	216687	384902

Forrás: KSH

A Közép-Dunántúl tervezési-statisztikai régió magán szálláshelyein 2004-ben közel 84 ezer vendég 385 ezer vendégéjszakát töltött el. E forgalomban dominál a belföldi kereslet a vendégszám (62,2%) és a vendégéjszaka-szám (56,3%) tekintetében egyaránt. Az előző évi forgalomhoz képest jelentős, 20-30%-os visszaesés tapasztalható valamennyi forgalmi adat esetében - két kivétellel:

- a belföldi vendégek száma kis mértékben (+2,3%) emelkedett a Régió falusi szálláshelyein, így a falusi szálláshelyek összforgalma csak enyhe (-3,7%) csökkenést mutatott,
- a belföldi vendégek száma a fizetővendéglátásban csak kis mértékben (-2,7%) csökkent, ami összességében 12,7%-os vendégszám csökkenéshez vezetett.

3.7.2. A vendégek utazási motivációi

A Közép-Dunántúl régióba érkező vendégek utazási célja és motivációja viszonylag sok életviteli, munkával összefüggő, értékrendi, életstílusbeli és érdeklődési szempont hatására alakul ki. A régióban a vendégmotivációk közül a **szabadidő eltöltése** a legelterjedtebb (50%), ami nagyjából megfelel az országos átlagnak. A részleteket illetően a régió „határterületein”, a vízparthoz közel ez a motivációs arány 5-10 százalékponttal magasabb. A többi térségben, ahol a szabadidő eltöltése városlátogatásokat, körutazásokat, kulturális örökségek és nevezetességek megtekintését, valamint hobbi-tevékenységeket takar, a vendégek motivációja és időtöltései nagyobb változatosságot mutatnak, mint a „víz-napfény” desztinációk esetében. **A régió erőssége a kongresszusra, konferenciára érkezők és az üzleti hivatalos úton lévők magas aránya (44%).** A szerényebb gyógy-termál adottságok hatásaként a gyógy-termál vendégmotiváció súlya messze elmarad a többi vidéki régió mögött.

**A szállodai értékesítés jellemzői a Közép-Dunántúlon és néhány vidéki régióban,
motiváció szerint (2004, %)**

Motiváció	Közép-Dunántúl	Közép-Magyarország	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Alföld
1. Szabadidő	50	54	50	57	41
2. Kongresszus-konferencia	25	16	6	20	12
3. Üzleti, hivatalos út	19	24	15	15	27
2+3. Együtt	44	40	21	35	39
4. Gyógy-termál	1	2	25	5	16
5. Egyéb	5	4	4	3	4
Összesen	100	100	100	100	100

Forrás: KSH

Az utazási motivációt befolyásoló főbb tényezők a külföldi turistáknál:

- A világ gazdasági, társadalmi, politikai változásainak hatására a fő küldőpiacokon megváltozik a fő és további utazások (második, harmadik) közötti arány a rövidebb utazások javára. Ezek a fő tendenciák összefüggnek a célterület megközelítésének, az ott tartózkodásnak a biztonságával. A változások időről-időre módosítják a távolabbra, rövidebb távolságra történő utazások közötti arányokat is. Az utóbbi időben – mindezek együttes hatására – visszaszorulóban van a főutazásként választott szabadidő eltöltés, főként a tó-, illetve folyóparti területeken.
- A 3-4*-os szállodák, az egyéb kereskedelmi szálláshelyek, a magán, szíveségi, saját szálláshelyek motivációs struktúrái között jelentősek a különbségek (gyógy-termál, üzleti-konferencia, illetve speciális kínálati szolgáltatási kört és minőséget igénylő vendégek zöme ragaszkodik a 3-4*-os szállodákhoz). A választott szálláshely jellege, szintje mögött jövedelmi, kulturális-civilizációs sajátosságok húzódnak meg. (Egyes országokból érkező vendégek csak a 4-5*-os szállodát hajlandók elfogadni.)
- Az utazási cél, illetve motiváció egyes turisztikai termékek esetében szoros kölcsönhatásban áll az időtöltés formáival, a tevékenységek körével. Ezek azonossága tapasztalható a vízparti üdülés, a kirándulás-természetjárás, a hobbi sport, a gyógy-termál és a rokonok-ismerősök meglátogatása esetében. Ugyanakkor a városok, történelmi-kulturális nevezetességek megtekintése, múzeumok, kulturális programok látogatása széles körű érdeklődéssel és a különböző területekhez tartozó tevékenységek összekapcsolódásával párosul. Az utazások egyediségének erősödésével az „egycélú”, „szakosodott” kínálati csoportok „színesítése”, az utazásszervezés, programozás rugalmasságának erősítése a vendégmegtartás, illetve a vendégkör bővítésének egyik fontos eszköze lehet.
- Ha az utazás az európai sztenderdektől eltérő környezeti, higiénia, biztonsági, település-esztétikai, kiszolgálási körülmények hatására nem vált ki elégedettséget, az a tartózkodási idő rövidítésével, a visszatérés elmaradásának veszélyével jár. (Külön vizsgálatot igényel, hogy az EU tagsággal együtt járó, és országos marketing programmal is támogatott turisztikai érdeklődés élénkülése esetenként miért torpan meg, illetve esik vissza.)
- Az utazási cél, illetve motiváció nagymértékben függ az utazási „rutintól”. A rendszeresen, azonos motivációval visszatérő vendég igényli az élmény-gazdag, színes, új érdekességeket felmutatni képes környezetet. Az új élmények elégtelenségéből fakadó problémát nemcsak turisztikai termékfejlesztéssel, hanem a térség folyamatos megújításával is célszerű kezelni. Ugyanakkor hagyományos

piacainkon találkozunk az „új generáció”, a fiatalok problémájával, akik az igényelt turisztikai termékeket már az új, korszerű „köntösbe felöltöztetve” keresik, gyakran ellentétben a harmadik generáció elvárásaival. Így egy utazási célcsoporton belül az igények szembe kerülhetnek egymással, szükség lehet a kínálati együttesek markánsabb tagolására, az egymást zavaró körülmények megszüntetésére.

A Közép-Dunántúl a belföldi turizmusban is fontos célterület, amelyet az alábbiakban a M.Á.S.T. Piackutató Részvénytársaság 2004. évi felmérése alapján mutatunk be részletesen.

Amennyiben **kirándulásnak** tekintünk minden olyan, a lakóhelyen kívüli településre történő helyváltoztatást, amelynek során a háztartás valamely tagja egy napnál rövidebb ideig volt távol otthonától, és célja nem napi vagy rendszeres munkavégzés, illetve tanulás, akkor a magyar háztartások mintegy 60%-a kirándul belföldre, s ebből 18% keresi fel **Közép-Dunántúl turisztikai régiót, amely így a negyedik legfontosabb hazai kirándulási célrégió.** A Régiót felkeresők 20%-a 18-24 éves, 22%-a 45-50 éves. Az egy fős háztartások aránya 26%. Minél magasabb az iskolai végzettség és jobb az anyagi helyzet, annál nagyobb a régióba látogatás valószínűsége.

Az összes hazai kirándulás 11,2%-ának célpontja volt a Közép-Dunántúl turisztikai régió. Ezzel a régió a turisztikai régiók rangsorában az ötödik. A kirándulások háromnegyede rendszeres utazás, azaz ugyanazzal a céllal ugyanoda többször is kirándulnak a belföldi turisták. A nem rendszeres jelleggel tett kirándulások többsége a tavaszi-nyári hónapokra esett. Júliusban kevesebb kirándulás volt a régióban, mint májusban.

A legfontosabb kirándulói motivációk (2004):

- rokonok, ismerősök felkeresése (17%);
- vásárlás (13%);
- kertészkedés (11%);
- természeti látnivalók megtekintése (10%);
- strand, fürdőzés (8%);
- kulturális turizmus (4%).

Ha az **utazást** olyan, a lakóhelyen kívüli településre történő helyváltoztatásnak tekintjük, amelynek során a háztartás valamely tagja legalább egy éjszakát távol töltött otthonától, és célja nem napi vagy rendszeres munkavégzés, illetve tanulás volt, akkor a magyar családoknak mintegy fele vesz részt belföldi utazásokon. A Közép-Dunántúl Turisztikai régiót minden kilencedik belföldi utazó (11%) keresi fel, ami a turisztikai régiók rangsorában a hetedik helyet biztosítja a Régió számára. A látogatási gyakoriság a településméret és a jövedelem nagyság függvényében emelkedő tendenciát mutat.

A Közép-Dunántúl régió az összes hazai utazás 8%-ának volt célpontja. A régiók közül ide irányult a hatodik legtöbb utazás, amelyek fele rendszeres, 63%-a pedig hétvégi (1-2 éjszakás) utazás. Az átlagos tartózkodási idő 3,4 éjszaka (az országos átlagnál valamivel rövidebb). A leggyakoribb utazási motivációk:

- rokonok, ismerősök (33%);
- pihenés (26%);
- kertészkedés (8%);
- szórakozás, illetve természeti látnivaló (5-5%);
- hegyvidéki, vízi-sport, strandolás, kultúra, gyógyfürdő, falusi (2-2, illetve 3%).

A Régió turizmusa szempontjából azonban a legfontosabbak a **főutazások**, amelyek valószínűsíthetően a legtöbb költséget és vendégéjszakát jelentik. Ezek amelyek definíció szerint olyan utazások, amelyeket a megkérdezett háztartások az utazásaik közül a legfontosabbnak tekintenek, és a nem egyszemélyes háztartásból legalább ketten részt vesznek rajta.

A magyar lakosság főutazásainak 64%-a belföldre, 36%-a külföldre irányult. **A Közép-Dunántúli turisztikai régió a belföldi főutazások 6%-ának volt célja.** A vizsgált kilenc turisztikai régió közül a Közép-Dunántúli a főutazások arányát tekintve a nyolcadik helyen állt.

A főutazás régióbeli helyszínének kiválasztásakor a leggyakoribb szempont a régió kedvező természeti adottsága (35%) volt, a második a meghívás (33%), harmadikként az utazás kedvező árát (24%) említették a leggyakrabban. A Közép-Dunántúli régióba irányuló főutazások jellemzően **július-augusztus** hónapokra estek. A régió főnyaralásainak időbeli eloszlása – május kivételével - jól követi az országos arányokat. Átlagosan 6,6 éjszaka volt egy főutazás, ami az országos átlag megfelelő érték.

A főutazások során a legtöbben ingyenes magán szállást (44%) és saját nyaralót (13%) vettek igénybe. Nem fizető szálláshelyet összesen a főutazások 60%-a esetében vettek igénybe, ami magasabb az országos 54%-os átlagnál. **Szállodát mindössze a főutazások 8%-ában vettek igénybe a régióban.**

A főutazások leggyakoribb célja a pihenés volt, 47% számára ez jelentette a motivációt. Rokonokat, ismerősöket látogatott meg fő célként a főutazáson részt vevők 17%-a, strandolt, fürdőzött 13%. A többi motiváció szerepe ennél kisebb volt. A régió jellegzetessége, hogy a természeti látnivalók megtekintése az országos átlagnál jóval magasabb arányban vonzotta a főutazáson résztvevőket.

A főutazás során átlagosan négyféle tevékenységet végeztek az utazók. A pihenésen (88%) kívül strandolással, fürdőzéssel (51%), valamint vízparti utazással, kirándulással (36%) töltötték a legtöbbet az időt.

A főutazás során végzett tevékenységek a Közép-Dunántúli turisztikai régióban (említési gyakoriság szerinti sorrendben, 2004)

Tevékenység	Rangsor
pihenés	1.
strandolás, fürdőzés	2.
vízparti utazás, kirándulás	3.
városlátogatás	4.
természeti és kulturális látnivalók megtekintése	5.
rokonok, ismerősök felkeresése	6.
hegyvidéki utazás	7.
vásárlás	8.
kertészkedés, kerti munka	9.
gyógyfürdő, gyógykezelés igénybe vétele	10.
falusi utazás	11.
szórakozás, diszkó, tánc	12.
horgászás	13.
egyéb tevékenységek	15.-27.

Forrás: M.A.S.T. Piackutató Rt.

3.8. A régió korábbi turisztikai célú fejlesztése tapasztalatainak, eredményeinek bemutatása

A Közép-Dunántúli Régió, előző, jelenleg is érvényben lévő turizmus fejlesztési stratégiája 2000-ben készült. A tervezés óta eltelt időszakban a magyar gazdaság, a tervezési módszerek, a turizmus irányítása, a fejlesztésre szánható pénzügyi keretek mind jelentős mértékben változtak. Ilyen időtávlatban minden stratégia már többszöri monitoringra, alapos átvizsgálásra szorul. Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz további változások forrásává vált. Az integrált gazdaságfejlesztési tervezés általánossá válásával a turizmus fejlesztési stratégia felülvizsgálata és a mai szükséglethez és lehetőségekhez való igazítása azonnali feladatként fogalmazódott meg.

Melyek voltak a 2000. évi stratégia főbb tételei és miként valósultak meg:

A Mega program- témapark semmilyen régiós adottsághoz sem kapcsolódik. Magyarország több régiójában terveztek ilyen jellegű szórakoztatási létesítményt. Megvalósítására még vázlatos elképzelések sem születtek.

Királyi régió – mint három városnak (Székesfehérvár, Veszprém, Esztergom) közös programkínálata került megfogalmazásra. A végrehajtásban ez eltorzult és más jelentéseket kerestek a végrehajtók a fogalom mögé. A programhoz Tata is csatlakozni kívánt, amely városnak nem ugyanaz a viszonya a „királyi” megjelöléshez mint a „hármaknak”. A mai napig nem kikristályosodott ennek a programnak a tartalma és lehetséges hatásai.

Magas-Bakony fejlesztési elképzelései és céljai sem térben, sem témájában nem eléggé pontosítottak. Megvalósulás valószínűsége kicsi. (Erdei élményközpont projekt, Falusi kézműves hagyományok program). Mindemellett a stratégiától némileg függetlenül a kistérség lassú fejlődésnek indult.

Kastély hasznosítási tervjavaslat- csekély megvalósulás.

(Tata, Majk, Mór, Bodajk, Fehérvárcsurgó, Nádasdladány, Lovasberény, Martonvásár, Pápa, Sümeg)

Kerékpárút létesítése és kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése (kölcsonzó, szervízhálózat, kerékpárbarát szálláshelyek, pihenők). A tervekben két eltérő koncepciójú és eltérő keresletet kiszolgáló kerékpárút került megfogalmazásra.

P 23.: Hegyi kerékpárút program

A meglévő Győr-Pannonhalma-Bakonyszentlászló szakasz meghosszabbítása Zirc Veszprém Balatonalmádi irányban. Csatlakozás a Passau-Budapest és a Balaton körüli kerékpárutakhoz.

P 24.: Kastély kerékpárút program

A létesítendő (Komárom -) Almásfüzitő – Tata kerékpárút (ld. P 12. Program) meghosszabbítása a 21.-es program kastélyútjához igazodva Mór – Nádasdladány – Balatonakarattya irányban. Csatlakozás a Passau-Budapest és a Balaton körüli kerékpárutakhoz.

A tervek megvalósulása jól támogathatta volna ráfűzhető programok kialakítását. Megvalósulása csak részlegesnek minősíthető a fő cél elérése nélkül.

Intézményfejlesztés, felkészítés a végrehajtásra,- Közép-Dunántúli Idegenforgalmi Régió Turizmusfejlesztési Programiroda létrehozását írta le a stratégia. A szervezeti átalakítás más irányokat vett országszerte. A kialakult szervezetnek nem váltak feladatává a leírtak.

Információs rendszerek fejlesztése. Egy olyan integrált, Internet alapú kommunikációra épülő turisztikai információs rendszer létrehozása, melynek adatbázisa több felhasználói, belső és külső szakmai valamint nagyközönségi alrendszert képes egyidejűleg kiszolgálni. Sajnos regionálisan ez sem valósult meg, illetve az ONTIR rendszer országosan pótolja ezt a feladatot.

A 2000. évi stratégia több fejlesztési lehetőséget nem vett figyelembe:

- Műemlékeknél-kastélyoknál a Komáromi Erődrendszer nincs megemlítve – konzekvensen a rendezvényeknél sem kerültek tárgyalásra a Monostori Erőd rendezvényei.
- A Gorsium, mint egyedülálló nagyságrendű és élő bemutatóhely, amelyik méltó a továbbfejlesztésre szintén nem vált központi fejlesztési célponttá.
- A Duna-part valamint a nagy és meghatározó vízfolyások nem szerepelnek, mint fejleszhető lehetőség.

A „legenda turizmus” nincs a stratégiában, mégis a következő időszakban ez meghatározó nagyságrendben került bele a végrehajtási munkába, marketing tevékenységbe.

A régió kulcsterületeinek helyzete és jövőképe (2000. évben)

Turisztikai kulcsterület	Jelenlegi helyzet	Jövőkép
Velencei-tó	Napfény, üdülés, vízi sport	Aktív (vízi sport), szabadidős, gyógy, exkluzív
Tata-Komárom	Egynapos kirándulás, fürdés, vásárlás	Exkluzív pihenés, aktív, szabadidős
Vértés	Egynapos kirándulás	Ökoturizmus
Székesfehérvár - Mór	Kulturális örökség	Üzleti, konferencia és kulturális események
Veszprém- Magas-Bakony	Kulturális örökség, egynapos kirándulás	Tudás és kultúra, konferenciaturizmus, aktív, ökoturizmus
Pápa – Somló	Kulturális örökség	Művészet és életstílus (bor, gasztronómia)
Sümege	Egyedi attrakció	Egyedi attrakció
Dunaújváros	Aktív vízi sport	Aktív vízi sport
Mezőföld	-	Falusi turizmus (hosszútávon termál)

4. SWOT analízis

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Általános földrajzi elhelyezkedés, megközelíthetőség			
Transz európai útvonalak találkozása. M7 autópálya és 8.sz.főút fejlesztése erősíti a régió területi kapcsolatait.	Mellékvonalak állapota. Duna-híd és a régió városainak összeköttetése.	A régiós területfejlesztési stratégiában megfogalmazott útvonal fejlesztés végrehajtása.	Tranzitforgalom környezeti terhelése. Átutazó potenciális vendégek elvesztése.
Hegyeshalom-Győr-Budapest vasúti fővonal gyakori járatokkal. Budapest-Székesfehérvár- Veszprém vasúti fővonalak	Szárnyvonal hiányok, pályaminőség. A vasútállomások nem részei a régiós turisztikai információs és irányító rendszernek.	Esztergom-Komárom vasúti kapcsolatainak fejlesztése. Vasútállomások, mint információs, irányító pontok kihasználása.	Turisztikai csomópontok és vonzerő helyszínek kedvezőtlen megközelítése miatt látogató vesztes.
Budapest-Ferihegy közelsége. Potenciálisan fejleszthető repterek.	Ferihegy közelsége nem kihasznált az értékesítési munkában. Reptérfejlesztések irányának nincs egyértelmű támogatottsága.	Aktívabb és átgondolt marketing munka Kisrepülőgép forgalom ösztönzése, speciális kínálat kialakítása.	Elvesztett vendégek. Régión kívüli fejlesztések kerülnek támogatásra.
Kerékpárút szakaszok	Szakaszos kiépítettség, részleges szolgáltatási háttérrel.	Nemzetközi rendszerbe bekapcsolt, folyamatos útvonalvezetéssel kiépített hálózat.	Kereslet elmaradása, egyedi kínálatú területek hátrányba kerülése.
Duna, mint nemzetközi vízi útvonal a turizmusban is. Külföldi kabinos személyhajók forgalma.	Nemzetközi személykikötők száma és színvonala. Kikötőkön jelzett turisztikai programok kínálata és ennek hiányai.	Duna parti területek komplex turisztikai fejlesztése. Kikötők infrastrukturális és információs fejlesztése.	Duna személyi forgalmának és turisztikai potenciáljának csökkenése. A programok hiányában a nemzetközi hajótársaságok érdeklődésének elmaradása.
Régió általános gazdasági - társadalmi helyzete, demográfia			
Innováció, ösztönző területi fejlesztési tervek	Kooperációs készség alacsony szintje a vállalkozások között.	Gazdasági kapcsolat rendszerek ösztönzése az innováció széles területein.	Befektetések, külső források megszerzési lehetősége csökken.
Az ország harmadik legfejlettebb régiója, legiparosodottabb része, és a külföldi tőkebefektetők kedvelt célterülete. Régió általános gazdasági fejlettsége.	Kis és középvállalkozói szektor szabad tőkéjének szerénysége. Kevés valós turisztikai eredmény-mutató, szatellit számlarendszer hiánya.	A régióra pontosan meghatározott mutatószámok elkészítése. Beruházási lehetőségek kimunkálása és piacra vitele a turizmus területén is.	Befektetések , fejlesztések elmaradása. A közgazdasági szabályozó rendszer nem javul, a fekete gazdaság erősödik.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Vállalkozások számának növekedése.			
Magas szintű regionális és kistérségi tervezettség.	Az ipari fejlesztés helyenként elnyomja a turizmus stratégiai fontosságát.	Turisztikai fejlesztéseknek szánt területek fenntartása és biztosítása az ágazati fejlesztések számára. (Ingatlanspekuláció elkerülése.)	Kiélezettebb versenyhelyzet, a szomszédos országok kínálatának felerősödése a hazai kínálat vonzerejével szemben.
Növekvő számú kisebb turisztikai beruházás. A statisztikai régió gazdaságában a turizmus súlya viszonylag nagy.	A nagy értékű, koncentrált fejlesztéseknek nincs megfelelő pénzügyi háttere. A turisztikai régió gazdaságában a turizmus súlya alacsony.	Nagyjelentőségű beruházásokra való koncentráció. Növekedő vendégforgalom, nagyobb gazdasági súly.	További stagnálás, visszafejlődés, a fordulatot hozó fejlesztések elmaradása következtében.
A turizmus kínálata (vonzerők, termékek, termékcsoportok)			
Erős történelmi kötődésű városok. Egyedülálló történelmi építmények, régészeti feltárások.	Arculat erősítő turisztikai termékek hiánya. Egyértelmű prioritások meghatározása. Projektek előkészítettsége.	Projektek megvalósíthatóságának kiértékelése és beillesztése a tervezési, megvalósítási folyamatokba.	A nem időben megvalósított projekt elgondolások a piaci igények állandó változása miatt elévülhetnek.
Turisztikai szempontból értékes vízfelületek. Termálvíz.	Kihasználatlan és romlott állagú vízpartok, vízfolyások. Rövid főszezonra koncentráció kihasználás.	Rosszidő programok és helyszínek komplex tartalmi fejlesztése. Szezonhosszabbító programok. Infrastruktúra fejlesztése.	Látogatói volumen csökkenése, szezon hosszának stagnálása, rövidülése. Helyszínek állapotának romlása. Ökológiai problémák.
Természetvédelem alá vont területek. Nemzeti Parkok, Natúrparkok, - fejlesztési tervek.	Fogadási feltételek kis mértékű kiépítettsége, hiánya.	Infrastruktúra és bemutatási rendszer fejlesztése. Bemutató pontok, attrakciók fejlesztése.	Kiépítés hiányában az érintett területek környezeti minősége a látogatottság kontrollálatlan volta miatt romlik.
Kulturális rendezvények számának növekedése	Promóció alacsony mértéke a nehezebb finanszírozhatóság miatt. A regionális összehangoltság hiánya.	Regionálisan összehangolt és közösen reklámozott rendezvények. Rendezvényhelyszínek fejlesztése.	Nem rentábilis, kevés látogatottságú, hosszú távon nem fenntartható programok.
A turistafogadás feltételei			
Fejlődő turisztikai szuprastruktúra.	Területi koncentráció. Szolgáltatás skála, higiénés feltételek.	Vendégek komfort érzetét növelő beruházások.	A terület általános turisztikai megítélésének romlása.
Turisztikai információs irodák, Tourinform hálózat. ONTIR rendszer működése. Erősödő regionális kiadványok.	Regionális szinten összehangolt információs és irányító rendszer hiánya. A potenciális információs pontok kihasználatlansága.	Információs és irányító felületek rendszerének kialakítása, területi egységesítése, új helyszínek bekapcsolása a turistairányításba (közlekedési csomópontok,	Irányítottság hiányában a centrum területek bekapcsolása a turisztikai érdeklődésbe nehezebbé válik. Elmaradó gazdasági hozam. A vendég komfort érzete romlik.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Turizmus jelentőségének pozitív regionális megítélése.	Ágazati irányítási, regionális szervezeti, végrehajtó struktúra gyengeségei. Párhuzamosságok.	állomások) Társadalmi párbeszéd és kooperációs kezdeményezések támogatása. A szervezet talpra állítása.	Fejlesztési prioritások megértésének, a mozgósításnak elmaradása, a fejlesztések támogatottságának gyengesége.
Emberi erőforrás			
Öt év alatt a turizmusban foglalkoztatottak száma 69%-kal nőtt.	A gazdasági szerkezet váltása következtében felszabaduló munkaerő a turizmus elvárásainak nem felel meg.	Továbbképzések, munkaerő mobilitásának támogatása. Nyelvtanulás támogatása.	A felszabaduló munkaerő aktivitásának csökkenése, a foglalkoztatásba való integrálásának elmaradása.
Több szintű szakirányú, közép és felsőfokú képzés a régióban több helyszínen.	Vállalkozói igények és a képzések tartalma és száma nem koordinált. Ágazati kutatások támogatottsága.	Fejlesztést megalapozó ágazati kutatások elvégzésének támogatása. Helybeli szakmai gyakorlatok támogatása, együttműködés javítása.	Helyben képzett szakemberek elvándorlása a régióból. Pályaelhagyások számának emelkedése.
Turizmus kereslete			
Növekvő általános kereslet a kulturális, egészség és természet alapú kínálat iránt.	Országos viszonylatban a régió vendég megtartó ereje alacsony. (vendégéjszakák száma, kapacitás kihasználtság) Erős területi koncentrálttság, szezonális kereslet.	Karakteres termékek kialakítása intenzív marketing munka mellett. Jó általános fogadási feltételek, színvonal kialakítása. Regionális szintű marketing erősítése.	Turizmusból közvetlenül vagy közvetve származó adóbevételek csökkenése. Területi aránytalanságok erősödése.

5. Jövőkép

A Közép-Dunántúl tudatosan fejlesztett innovációs régió, amelyen belül a régió adottságaira, a hagyományokra épülő turizmus,- arculati elemek kialakulását segítő fejlesztése elsődleges prioritású intézkedés.

Az elkövetkező évek jelentős szemléletváltást hoznak a régióban. Egyre erősödik a turizmus stratégiai gazdasági szerepének felismerése. Általánossá válik az **integrált tervezés** és végrehajtás a fejlesztésekben. Ez a trend az életminőség fokozatos javulását eredményezi, amely kihatással van a turizmus fogadásának fejlődésére is. A szemléletváltás eredményeként világossá és egyértelművé válnak a fejlődés lehetséges irányai és a turizmus helye a jövő társadalmában és gazdaságában.

A régió vezetése konzekvens munkával és az érdekelt felek együttműködésével a legfontosabb tényezők fejlesztésére fókuszál, amely a turizmus alapfeltételeinek megteremtéséhez vezet.

A jelenlegi fejlődés trendjeit a régió kihasználja, - a turizmus fogadás alapfeltételeinek biztosítása mellett, országos és nemzetközi jelentőségű fejlesztésekre koncentrál az épített örökségek, a természeti környezet, az ipari örökségek, az egyedi nemzetközi érdeklődésre is számot tartó programok és a természetes vízpartok kínálta lehetőségek kihasználásával.

A nemzetközi együttműködés a szomszédos Szlovákiával kiteljesedik. Az egységes Európához való tartozás új lehetőségeit a közös érdekek mentén hasznosítják.

A turizmus alulról építkező szervezeti struktúrája beváltja a hozzá fűzött reményeket. ***A települések szakmai vállalkozóinak képviselete a régió szintjéig egyenes vonalú.*** Az információk áramlása akadálymentes és az érdekek egyeztetése a legalsó szinteken megtörténik. Erősödik az együttműködési igény mind a vállalkozói szférában, mind pedig a szakmai irányítási szervek és hatóságok körében.

Országosan és ***regionálisan összehangolt, átgondolt marketing munka*** hosszú távú, kiegyensúlyozott piaci sikereket hoz. A desztinációs menedzsment és marketing tevékenység megerősödik az egész országban. A helyi, kistérségi és régiós, valamint országos szintű tevékenység egymásra épülve, egymást segítve fejlődik. A regionális e-marketing rendszerben egyre több vállalkozás, szolgáltató és közvetítő vesz aktívan részt.

Vertikális és horizontális kapcsolatok, kooperációk alakulnak ki a célok elérésére szükséges szinten, a nemzetközi nagy vállalatok és a helyi vállalkozások, valamint a helyi kis- és közép-vállalkozások között.

Az innováció egyre fontosabb szerepet tölt be a régió életében, működésében. Az önkormányzatok, a gazdaságfejlesztésben és a regionális fejlesztésben érdekelt intézmények és testületek stabil, hosszú távú kapcsolatrendszer alakítanak ki a helyi és a közeli (fővárosi) intézményekkel, egyetemekkel. Az oktatási intézmények illetve a képzési rendszer a régióban biztosítja a vállalati innováció megvalósításához nélkülözhetetlen humán erőforrást.

Az oktatási intézmények és gazdasági vállalkozások együttműködése szorossá válik. ***A szakirányú képzési rendszerek átalakulnak a mindenkori igényeket követve.*** Új speciális képzési irányok jelennek meg. (egészségturisztikai szakemberek, biogazdálkodás és biotermék felhasználás, animátorok, térségi menedzserek, lovas túravezetők, stb.).

A kis- és középvállalkozói szektor egyre erősödve szabad tőkével rendelkezik, amely kiegészítve banki forrásokkal és különböző szintű támogatási rendszerekből felhasználható alapokkal biztosítja a technikai és termelési, szolgáltatási mennyiségi és minőségi fejlesztések megvalósulását.

A turizmus hozzájárul a kistérségi foglalkoztatási problémák feloldásához és a lakosság régióhoz való kötődésének erősödéséhez, a pozitív jövőkép kialakulásához.

A lakosság jövedelmének fejlődése a szabadon felhasználható jövedelemrész növekedésével a belföldi turizmus erősödéséhez is vezet. ***A belföldi keresletnövekedés hatásaként fejlődik a piaci igényeket követő alap-, illetve azokat megelőző, egyedi szolgáltatások száma és színvonala.***

Az állam, az önkormányzatok és az országos (regionális) hatáskörű szervezetek döntéseikben figyelembe veszik az elfogadott stratégiákban rögzített irányelveket. Az önkormányzati, állami tulajdonokban lévő, már megszerzett vagy fejlesztési tervbe vett területeket kizárják az ingatlanspekulációból és fenntartják a célzott fejlesztések számára.

Az arculatépítő elemek fejlesztését követően a régióról alkotott kép egyre erősebben kapcsolódik a kulturális és történelmi gyökerekre épített attrakciókhoz. Komárom, Veszprém, Tata, Székesfehérvár, Gorsium nevek a piacon egyre ismertebbé válnak.

A régió meghatározó települései a partnervárosi kapcsolatokat egyre több tartalmi kapcsolattal töltik meg. A baráti kapcsolatok a gazdaságra is kiterjednek és segítenek az innováció egyes területeinek gyors fejlődésében.

A régiós területfejlesztési stratégiában megfogalmazott útvonal fejlesztések időarányos részei megvalósulnak. A főútvonalakról leágazó belső útvonalak kiépülnek, illetve tervszerinti felújításuk megtörténik.

A magyar-szlovák közúti összeköttetés tovább javul a komáromi híd megépítésével.

Az útvonal hálózat fejlődése könnyebbé teszi a régióon belüli közlekedést, ami az ott lakók életminőségének javítása mellett lehetővé teszi egy nagy potenciális piac (átutazók) kihasználását, és a régióban való tartását. Kiepül a célzott, ezt a piaci szegmenst irányzottan kiszolgáló, megfelelő szintű információs és irányító rendszer és komplex szolgáltatási kör (pihenők, parkolók, higiénés feltételek, látogatóközpontok).

A fejlesztések hatására a tranzitforgalom környezeti terhelése arányait tekintve csökken.

A vasutak, elővárosi közlekedés fejlődése segít a nagyobb települések belvárosi forgalmának mérséklésében. A fővonalon kívüli települések megközelítése az egész régióban javul. A szárnyvonal hiányok által okozott életminőség problémák forgalomszervezéssel, és az információs rendszer fejlődésével csökkenthetők.

A pályafelújítások megtörténnek, a vasúti forgalom gyorsulásával a régió kapcsolatai javulnak. Az áteresztő képesség növekedésével lehetőség van a kiránduló célvonalak számának növelésére, addicionális turisztikai kínálat kialakítására.

A kiránduló területeken a turisztikai szezonban a kereslethez igazodik a buszjáratok járat sűrűsége, illetve a közlekedési információk kommunikálásának módja.

A vasútállomások és autóbusz pályaudvarok és hajó kikötők szerves részévé válnak a régiós turisztikai információs és irányító rendszernek.

A regionális és a megyei területfejlesztési stratégiákban megfogalmazott kikötő fejlesztések megvalósulnak, és ezáltal jelentősen növekszik a vízi turizmus.

A régió ***Duna-parti területein komplex turisztikai fejlesztés indul Komárom és Esztergom között***, a stratégiában meghatározott célok és az országosan elfogadott fejlesztési koncepció megvalósítására. A régió Duna-menti északi területe országos és nemzetközi jelentőségű üdülő övezetté válik, felhasználva a táj és az épített környezet adottságait. Nemzetközi vonzerejű turisztikai attrakciók születnek ezen a területen. A személykikötők száma követi a kereslet fejlődését, infrastruktúrája eléri az átlagos közép-európai szintet.

Megoldódik a dunai kishajós határátlépés problémája. A Duna teljes magyarországi szakasza turisztikailag hasznosíthatóvá válik. Hatékony intézkedések indulnak el a Duna vízminőségének javítása érdekében. A mellékágak víz- és környezet minőség javulása elősegíti a természetes állat- és növényállomány gazdagodását, ezáltal ezek a helyszínek értékes területeivé válnak a zöldszturizmus célközönsége számára is.

A Velencei tó – Vértes terület turisztikai hasznosítása ugrásszerűen fejlődik, rekreációs térséggé válása folyamatos. A kínálati szerkezet átalakulása több szerzonon keresztül hasznosíthatóságot tesz lehetővé. A nyári üdülő forgalom mellett egyre jelentősebb lesz az egészségturisztikai szolgáltatásokat igénybevevők száma, és az élményeket keresők számára is kínál a terület színvonalas szórakoztató szolgáltatásokat. Kiépül a Vértesi Natúrpark látogatófogadó és szolgáltatási bázisa, sajátos termékei egyre népszerűbbek, a Balatoni Nemzeti Park bemutató és szolgáltató helyszínei a kiránduló és vízparti üdülésen résztvevő turisták számára is fontos látogatási célterület.

A régió fontos vízfolyásainak (Általér, Császárvíz, Marcal, Sárvíz) ökológiai helyreállítása megtörtént és megkezdődhet a vízparti területek turisztikai hasznosítása is. A Tatai Öregtó rehabilitációja és infrastrukturális fejlesztése valamint a Tatai Vár felújítása és külső belső továbbfejlesztése befejeződik, és lehetőség teremthető a tó melletti kulturális örökségek komplex fejlesztésére.

A turisztikai hasznosítás alá vonható egyéb tavakra rekreációs helyszínek, programok kerülnek kidolgozásra. A programok megvalósításában a magántőke is szerepet vállal, amely által gazdaságilag is fenntartható kínálati rendszer jön létre. A szabadidő vízparti eltöltéséhez szükséges infrastruktúra kiépül.

A kerékpár utak építése, mint a kiszolgáló alpinfrastruktúra része folytatódik. Ezek részben a nemzetközi vonalakkal kapcsolódóan, a magyar oldalon is összefüggő útvonalakat képeznek, részben pedig folytatódik a panoráma útvonalak és az azokhoz kapcsolódó látogató központok konzekvens kiépítése. A kerékpár utakhoz kapcsolódóan speciális szolgáltató bázisok jönnek létre a sikeresen meghirdetett és lebonyolított vállalkozói program eredményeképpen.

Megegyezés születik a régió belül a repülőterek fejlesztése és hasznosítása tekintetében. A specializálódás a szolgáltatásban komplex kínálatot eredményez, amely sok kis és középvállalkozást is bevon a repterek kiszolgálásába. A fejlesztések lehetővé teszik a kisrepülőgépek forgalmának megnövekedését, amely egy magasabb színvonalú igény nagyobb megjelenését eredményezi a régióban.

A régiós és megyei környezetvédelmi programok időarányos megvalósítása folyamatos, amely pozitív hatással van a turizmus környezeti feltételeinek fejlődésére is. A régió természeti értékeinek védelmében szerepet játszó szervezetek tervszerűen fejlesztik a kezelésük alá tartozó területek ökoturisztikai kínálatát és infrastrukturális feltétel rendszerét,

ezekről egyre több információ áll rendelkezésre, amelyeket a régió turisztikai információs rendszerei hatékonyan közvetítenek a vendégek felé.

Kiránduló területeken, illetve azok környezetében fekvő települések felkészülnek a gyalogos turisták fogadására. **Kiépülnek az alapvető igényeket ellátó, széles szolgáltatáskörű kiránduló központok** (Bakony, Gerecse, Vértes). Szoros munkakapcsolat alakul ki a szervezett természetjárás területén működő civil szervezetekkel. A természetjárás alapinfrastruktúrájának kiépítése és karbantartása a társadalom nagy részének támogatását élvezi. Jó az együttműködés a felelős hatóságokkal (természetvédelmi, vízügyi hatóságok, önkormányzatok).

Bányászatból visszamaradt területek egy része az egyedi hasznosítási terveknek megfelelően, mint tájsebek megszűnnek, illetve funkciójukat tekintve átalakulnak. Egyesek bemutató ponttá változnak át a rekultivációs programok végrehajtását követően.

A régió települései nagy gondot fordítanak a településkép javítására. Társadalmi összefogás eredményeképpen egyre több település törekszik karakteres, az épített környezetben és a tájképi rendezésben megmutatkozó egyedi hangulatot, rendezettséget és gondoskodást tükröző településkép kialakítására.

Területekre, épületekre bontott hasznosítási, megvalósíthatósági tanulmányok készülnek. **A megvalósíthatósági tanulmányok alapján elkészült befektetői ajánlatok jó fogadtatásban részesülnek a nemzetközi és hazai pénzpiacon.**

A **termál- és gyógyfürdőfejlesztések** egy újabb állomáshoz érkeznek, ahol hangsúlyt kap a szolgáltatások komplexebbé tétele, valamint a környezeti arculat és a turisztikai kínálat összhangja.

A bortermelők és a vendéglátás együttműködése példamutató. A különböző egészségügyi előírások a nemzetközi átlaghoz igazodnak. A magyar borok nemzetközi ismertségének fejlődéséhez egyre inkább hozzájárul a turizmus.

A régió aktív kulturális életének fenntartását segíti a helyi kezdeményezéseket összefogó programrendszerek megvalósításának és turisztikai információs rendszerekben való megjelenésének regionális szintű támogatása.

6. Fejlesztési stratégia

6.1. Átfogó célok, illetve részcélok leírása

A stratégia megalkotásának céljai:

- A jövőkép eléréséhez a megfelelő utat, módszereket meghatározni.
- Koherenciát teremteni a NTS, az NFT II., a Regionális Területfejlesztési stratégia és a régió turizmus fejlesztési igényei között.
- Csak annyi célt tűzni ki magunk elé, amely a körülmények figyelembevételével az adott időszakban megvalósítható.

A munka során figyelembevett irányelvek:

A stratégiai elképzeléseket olyan részfeladatokra kell felbontani, melyek

- illeszkednek az országos és regionális tervekhez,
- realitásuk legalább középtávig bezárólag megállja a helyét,
- megalapozott érvekkel alátámaszthatók,
- finanszírozásukhoz pályázati támogatások is elérhetők, és
- a rendelkezésre álló humán tőke részvételével végrehajthatók.

A helyzetelemzés legfőbb következtetéseinek figyelembevételével olyan fejlesztési célok meghatározására van szükség amelyek megvalósítása:

- Az adottságokra, hagyományokra épít.
- Megalapozza a továbbfejlesztés lehetőségét.
- A régió turisztikai piaci erejét növeli.
- Meghatározott arculat kialakulását segíti,- egybeesik a régió lehetséges arculatformáló elemeinek fejlesztési szükségleteivel.
- Segíti a „nagyprojektek” megvalósulását.
- Többgenerációs programokra adnak lehetőséget.
- Elősegítik a régió piaci pozícionálását.

Stratégiai célkitűzések:

A turizmus szerkezetéből adódóan, a területfejlesztési stratégiai intézkedések szinte mindegyike valamilyen hatást gyakorol az ágazatra, ezért az intézkedések elemei közötti kapcsolódási pontok és a kölcsönös prioritási azonosságok kiemelése szükséges volt a kidolgozás során.

A régió területfejlesztési stratégiájában meghatározott cél- és intézkedési rendszer turisztikai vonatkozásai:

„Stratégiai cél (1): A Közép-Dunántúl, mint vezető hazai innovációs térség, amelyen belül a régió adottságaira épülő turizmus élénkítése, a turisztikai szektor szerkezet váltása elsődleges prioritású intézkedésként szerepel.

A turizmus élénkítésére vonatkozó intézkedés háromirányú célmeghatározása szerint a régió turisztikai ágazati fejlesztésének célja:

- Turisztikai vonzerők és a kapcsolódó turisztikai infrastruktúra fejlesztése
- Turisztikai fogadóképesség fejlesztése
- Az idegenforgalmi marketing hatékonyságának javítása

Stratégiai cél (2): A régió társadalmi-gazdasági megújulását szolgáló minőségi humánerőforrás-fejlesztés

A stratégiai célhoz rendelt intézkedések közül a turizmusra közvetett hatással bír ezért az ágazati stratégia kidolgozása során figyelembe kell venni az:

- Az oktatás tartalmi, szerkezeti és infrastrukturális fejlesztésére,
- Az esélyegyenlőség erősítésére,
- Aktív munkaerőpiaci programok ösztönzésére vonatkozó intézkedések várható hatásait.

Stratégiai cél (3): A Közép-Dunántúl, mint vonzó, fenntartható, minőségi élettér célt erősítő minden intézkedés a turizmust közvetve befolyásolja, ezért az ágazati stratégia kidolgozása során a kapcsolódási pontok hangsúlyozása fontos:

- A lakosság életkörülményeinek javítása, környezettudatos fejlesztése
- Települési életminőség javítása
- Közép-Dunántúl Közlekedési Kapcsolatainak fejlesztése
- Informatikai-információs társadalom kiépülésének támogatása intézkedések tekintetében.

Stratégiai cél (4): Hatékony regionális kapcsolatok és arculati rendszer célrendszer alá sorolt intézkedések az együttműködések ösztönzésével erősítik a regionális tudatot és arculatot, amely által a turizmus regionális szemléletének erősödését is támogatják:

- Közvetlen turisztikai kapcsolódási pontok kiemelése,
- Regionális intézményfejlesztés, intézményi együttműködések támogatása,
- Civil kapcsolatok fejlesztése,
- Regionális forrás-abszorpciós képesség növelése,
- Korszerű és eredményes regionális marketing és PR kialakítása.”

A tervezésnél *a régió meglévő adottságaiból indulunk ki*, figyelembe véve a megelőző évtizedek, évszázadok ránk hagyott örökségeit, a természeti adottságokat, a helyi lakosság szokásait, élő vagy feléleszthető hagyományait valamint a jelenlegi kor által nyújtott lehetőségeket, feltételeket. Tekintettel arra, hogy a turizmus nem önálló ágazatként jelenik meg, hanem horizontálisan integrálódik az ország, illetve régióinak gazdasági, szociális, kulturális életébe, a tervezésnél figyelembe kell venni a kapcsolódó ágazatok helyzetét, lehetőségeit és a lehetséges szinergiákat is.

A meglévő helyzet értékelésénél nem megkerülhető a tény, hogy *turisztikai fogadóképességünk elemei, azok kiépítettsége* sok tekintetben elmaradnak a környező európai országok általános színvonalától. Ezért a további fejlesztések előfeltétele az ezen a területen megállapítható elmaradások felszámolása, a vendégek által elfogadott komfort biztosítása, nem csak a turizmushoz közvetlenül kapcsolódó területeken (információ, irányítás biztosítása, kommunikáció, nyelvtudás, szakmai felkészültség, stb.), hanem az elsősorban a hazai lakosságot érintő, irritáló vonatkozásokban (tisztaság, közbiztonság, egészségügyi ellátás, stb.) is.

Az elmúlt időszak fejlesztési tevékenységének tapasztalatai azt mutatták, hogy a fejlesztések nem összefogott stratégia mentén valósultak meg. Ennek eredményeképpen a fejlesztések nem adtak a régióknak olyan attrakciókat, amelyek a régió alapvető piaci erejét meghatározó módon és nagyságrendben javították volna, lényegesen több turistát vonzottak volna a térségbe. A megvalósult fejlesztések pontszerűen helyezkednek el területileg és programszervezésben is, nem képezve tematikus vagy területszerinti vonzerőket.

A továbbfejlesztésnek biztosítani kell nem csak regionális, de országos, sőt nemzetközi szinten ismertté válható attrakciók megvalósítását. A „nagyprojektek” előnybe részesítése adhat a régió vendégforgalmának egy olyan minőségi, ugrásszerű növekedést, amely a

későbbiekben az addicionális szolgáltatások fejlesztések motorja és finansziális alapja is lehet. A régió fekvése és belső adottságai predestinálják Magyarországon belül a jelenleginél nagyobb szerepre, turisztikai és gazdasági értelemben egyaránt.

Az érem másik oldala, hogy turizmus nélkül a háttérterületek településeinek nagy része képtelen lenne gazdaságát élénkíteni, a turizmus fejlesztéséhez viszont külön-külön nincs elegendő vonzerejük. A koncepció ezért a kistérségi együttműködést is szorgalmazza, ami lehetővé teszi a vonzerők egymást erősítő összegzésével önálló, saját turizmus kifejlesztését. Ez a különböző térségek gazdaságát az adottságoktól függő mértékben szerencsésen egészítheti ki.

A régió turisztikai arculatának főbb elemei a következők lehetnek:

Épített örökség meghatározó mennyiségben és minőségben található a régióban, történelmünk érdekes, jellegzetes időszakainak bemutatására adva lehetőséget.

(A „Királyi régió” szlogent új tartalommal lehetne felhasználni. A név nem vált „brand”-é, a jelenlegi helyzetben még útkeresés van a korábbi stratégiában megfogalmazott három várost átfogó program csomagok jellemzőjétől, a városok királyokhoz köthető emlékeinek termékké való feldolgozásáig. Eltávolodva a „királyi városok” megjelölésnek a turistákra félrevezető használatától, a „királyi régió” felhasználása inkább a szolgáltatások kiváló minőségének megjelölésére asszociálva javasolt, ahol a „vendég a király”)

A víz keretbe foglalja és behálózza a régiót. A Balaton után a legnagyobb vízfelületű édesvízi tavunk a Velencei tó a régió gyújtópontjában helyezkedik el. A Duna egyik legértékesebb szakasza a régióhoz tartozik, amelynek különös adottsága, hogy határon átnyúló fejlesztésekre is lehetőséget nyújt. Az előzőeken túlmenően négy turisztikailag is hasznosítható vízfolyás található a régióban, amelyek vagy önálló természeti adottságként fejlesztésre alkalmasak (Tatai Öregtó), vagy turisztikailag fontos területeket látnak el vízzel. (Sárvíz, Császárvíz, Általér, Marcal)

Természet által biztosított, turisztikai fejlesztésre alkalmas helyszínek. Magyarország két Nemzeti Parkjának, Natúr parkoknak és Természet- és tájvédelmi területeknek többségi területei, illetve ezek látványosságai. (Bakony, Gerecse, Vértes).

Az egyes potenciális arculati elemek csokorba fonhatók, egymást erősítve, komplex fejlesztést tesznek lehetővé. (Velencei tó -Vértes üdülő és rekreációs övezet) Ez a kínálat sokoldalúságát eredményezi, amely elősegíti a tartózkodási idő meghosszabbodását, a költési intenzitás növekedését, a hatékonyság emelkedését.

A Magyarországi ***adottságok jelentős többségükben családi, többgenerációs programokra kínálnak lehetőséget.*** A fejlesztéseknél éppen ezért erre a tényre figyelemmel kell lenni. Ez jelenti a bemutatási módszerekben a többgenerációs szórakozási igények kielégítését, a szálláshelyek szakmai programjánál a fiatalok és a harmadik generáció speciális szempontjainak figyelembevételét, a nyitvatartási idők megállapítását a várható szegmens igényei és lehetőségei szerint, stb.

Mindezek a tények meghatározzák a régió piaci pozicionálását a jövőképben leírt megvalósult fejlesztések után és közben.

A stratégia végrehajtásának fontos feltétele a szervezeti rendszer rendbetétele, a megfelelő szervezetek létrehozása, a feladatok, felelőségek és kompetenciák összehangolása. A szervezeteket alulról

építkezve kell létrehozni. A régióban a legfelsőbb koordinációs és irányító szervezet a RIB. Ennek tagsága a régió turizmusban jelentős szerepet játszó szervezetek képviselői. Elnökét a tagok választják meghatározott időre. Tekintettel arra, hogy a szervezet struktúrájának átalakítása országos feladat, a továbbiakban sem foglalkozunk ezzel a kérdéssel részletesebben.

6.2. **Indikátorok az átfogó célok megvalósulásának mérésére**

- A régió vendégforgalmának adatai
 - Attrakciók látogatóinak száma
 - Bemutatóhelyek látogatóinak száma
 - Szálláshelyek vendégforgalma
- A turizmus gazdasági súlyának változása a régióban
 - A turizmusnak a súlya, részesedése a régió GDP termelésében
 - Munkaerő gazdálkodási mutatók (munkahelyek számának növekedése, új munkahelyek létesülése, munkahelyek megtartása, stb.)
- Innováció megjelenése
 - Az ország első rekreációs térségének megjelenése (VVTFT)
 - Turisztikai klaszterek nevesítése
 - Innovációs pályázatok eredményei (száma, bevezetett javaslatok, stb.)
- A régió turizmusának fejlődése a Magyarországi átlaghoz viszonyítva
 - A régió részesedésének változásai
- Eurorégiós fejlesztési és marketing együttműködések száma
- Minőségbiztosítási rendszerekben való részvétel mértéke
 - Résztvevő turisztikai vállalkozások száma szakmánként
 - Kvalifikált üzletek száma szakmánként
- Képzés, továbbképzés fejlődése
 - Új szakmai képzésben résztvevők száma
 - Betanító tréningben résztvevők száma
 - A régió képzett munkaerő megtartó képességének mutatói
- Aktív települési, kistérségi, regionális civil szervezeteknek, együttműködéseknek a száma
- Esélyegyenlőségi mutatószámok
 - Nők-férfiak ágazati foglalkoztatása
 - Szakképzési lehetőségek területi megoszlása

6.3. Régió turisztikai kínálata szempontjából preferált célcsoportok és kapcsolódó termékek

A Közép-Dunántúli Régió sokszínű, egyedi természeti és kulturális értékeivel izgalmas, keresett élményt, pihenési lehetőséget kínál a szabadidő eltöltését, veszély nélküli kalandokat és kihívásokat kereső vendégek számára.

Az adottságok és a fejlesztési lehetőségek, valamint a ráépülő programok a többgenerációs látogatók, elsősorban “alternatív turisták” igényeit tudják kielégíteni.

(A tömegturizmus ellentétéként jelent meg a ‘80-as években az alternatív turizmus fogalma, amely számos turizmusforma összefoglaló elnevezése is egyben, hiszen ide tartozhat a falusi turizmus, az ökoturizmus, a kulturális turizmus, az örökségturizmus vagy az aktív turizmus is.

Ezen turizmustípusok közös jellemzője, hogy jóval kisebb a bennük részt vevő turisták létszáma, mint a tömegturistáké, és fejlesztésük sokkal inkább összhangban van a turisztikai desztinációk természeti, kulturális, gazdasági adottságaival, így a turizmus fejlődése következtében érvényesülő hatások mérlege várhatóan összességében pozitív.)

A családok jelentenek ennek megfelelően a régióban a legfontosabb célcsoportot, mind a belföldiek, mind pedig a külföldiek körében. Az arcuati elemként jellemzett épített és természeti örökségek, a vízparti nyaralások alapvetően családi programokat kínálnak.

A családok, a többgenerációs kereslet fogadásának alapkövetelményei, amelyeket a komplex fejlesztés tervezésénél figyelembe kell venni:

- Gyerekek szórakoztatását biztosító létesítmények, mint játszótér, sportpálya, fürdőmedencék, strand létesítmények;
- Biztonságot garantáló körülmények;
- Higiénés feltételek és korosztályos méretek;
- A kirándulóhelyek, látnivalók komfortosabbá tétele (pihenőhelyek, padok kihelyezése, ivókutak, automaták beállítása, stb.);
- Az egyéb szolgáltatások (vendéglátás, üzletek, kölcsönzők, orvosi ügyelet, gyógyszertárak stb.) elérhetőségének megszervezése;
- A meglátogatható intézmények és azok személyzetének felkészítése.
- A különböző korosztály érdeklődésének megfelelő speciális turisztikai programok létrehozása (kulturális rendezvények, kézműves műhelyek, látogatása, erdei iskolai programok, stb.);
- Speciális közlekedési eszközök beállítása;
- Rosszidős programok és ezek kiépítettsége;
- Szálláshely választék biztosítása az igényeknek megfelelően. Az ifjúsági turizmus egyszerű szálláskörülményeket, sok közösségi teret, sajátos atmoszférát és gazdag és változatos programokat, találkozási- és ismeretszerzési lehetőségeket igényel, ezért fontos a kiegészítő attrakciók (például kulturális rendezvények, koncertek, stb.) és szolgáltatások megteremtése is.
- Az idősebb korosztály turisztikai keresletének növekedése világviszonylatban is jelentős és Magyarországon is egyre komolyabb részét teszik ki a belföldi turizmusnak. Ez a korosztály csak Európában százmilliós piacot jelent. A nyugdíjasok rendelkeznek szabadidővel, érdeklődően fordulnak az utazási lehetőségek felé és diszkrecionális jövedelmük is rendelkezésre áll. Igényeik, életkorral együtt járó képességeik fontos meghatározó tényezője lehet az úti-céllal kapcsolatos döntésekben.
- A falusi turizmus nem egyszerűen szobakiadást jelent, hanem a vendégnek a falusi életmódba való bekapcsolását és változatos időtöltéséről való gondoskodást is (a terméknek részét képezi a falusi hagyományok, régi kézműves mesterségek, a hagyományos gasztronómia értékeinek, a tájjellegű specialitásoknak, stb. a megismertetése is).

A családi, illetve a három generációs felkészülés a régióban jelentősen megnövelheti az elő- és utószezonni valamint a szezonon kívüli forgalmat is.

További célcsoport lehet az üzleti utazások, konferenciák, továbbképzések résztvevői elsősorban az iparilag fejlett városokban (Székesfehérvár, Veszprém, Komárom, Tatabánya). A célcsoportra jellemző, hogy szívesen keres fel attrakciókkal, programokkal, kiegészítő szolgáltatásokkal jól ellátott településeket, területeket.

6.4. Fejlesztési irányok összefoglalása és indoklása, összhangban a keresleti tendenciákkal

Jelenleg a nemzetközi turizmusban a következő tendenciák érvényesülnek²:

- Az utazási szokások változása. Az utazások tördelése, specializáltabb termékek keresletének növekedése, a világ szinte minden sarkának desztinációvá válása.
- Az európai turizmus 4/5-öd része az Európai Unió térségére összpontosul. Európában a turisztikai kereslet az eddiginél mérsékelt ütemben, de várhatóan tovább nő.
- Biztos alapokon állnak a hivatásturizmus (üzleti utak, kongresszusok, kiállítások) szegmensei Európa iparosodott országaiban
- Az újonnan feltörő desztinációk Kelet Európában új vonzerőként jelentkeznek a szabadidő turizmus és a hivatásturizmus területén egyaránt.
- A tapasztalt turisták részarányának növekedése. Ezzel párhuzamosan növekszik a kereslet az egyre magasabb színvonalú irányító és információs, bemutató rendszerek iránt.
- A látogatók egyre nagyobb része szeretné a vendéglátó desztináció lakosait megismerni, azzal, illetve velük közvetlen kapcsolatba kerülni.
- Erősödő piaci szegmentáció, (az egyre specializáltabb termékek átlagosan egyre kevesebb, ezért gyakran egyre nehezebben elérhető szegmens számára nyújtanak szolgáltatásokat)
- Új piacok és utazási irányok megjelenése és részesedésük növekedése (a specializált igényeket jellemzően nem lehet a tömegetturizmus által érintett területeken kínálni, többek között ezért is vonnak be egyre újabb és újabb, és gyakran egyre sérülékenyebb területeket a turizmusba
- A turisták kulturális és környezeti érzékenységének változása és ennek hatásai a termékekre, illetve szolgáltatókra, ami több formában is megjelenik
- A látogatók helyi jellemző, esetenként „öko” szolgáltatásokat, termékeket keresnek (pl. Gyümölcsök, sajtok, húsárúk, mézek, stb.)
- Általános trend az Internet térhódítása, de míg korábban az utazó kereste az utazási információkat, mostantól egyre nagyobb számban az utazási információk keresik és találják meg az utazókat.
- Az utazók az információözön korszakában hajlamosabbak a különféle minőségi bizonyítványok alapján dönteni úti céljukról.
- Az újonnan forgalomba helyezett lakóbuszok száma Németországban az előző évhez képest közel 10 %-os növekedést mutat, jelezve ezzel a Caravaning új üzletága iránt megnyilvánuló keresletnövekedést.
- A desztinációk tervezése és menedzsmentje során előtérbe kerül az integrált tervezés és menedzsment.

² Page et al. 2001; Mowforth–Munt 2003; Cooper et al. 2005

A tendenciák figyelembevételével a következőkben lehet a régió turizmusának jelenlegi helyzetét és a célokat összefoglalni:

A régió turizmus fejlesztési igényeinek egyszerűsített áttekintése

JELLENLEGI HELYZET	CÉLHELYZET
1. Spontán, lassuló fejlődés, innováció hiánya	1. Fejlesztési stratégia konzekvens, innovatív végrehajtása
2. Regionális turisztikai arculat hiánya	2. Sajátosságok kiemelése, arculatteremtés
3. Kihasztnálatlan épített örökségek	3. Hasznosítási tervek végrehajtása
4. Gyenge attrakció interpretáció	4. A bemutatás eszközeinek és módszereinek fejlesztése
5. Érdekes és javuló természeti környezet	5. A természeti környezet tervezett, turisztikai hasznosítása
6. Kihasztnálatlan és romlott állapotú vízpartok, vízfolyások	6. A vízfolyások és folyópartok ökológiai helyrehozása, turisztikai hasznosítása
7. Jellegtelen vízparti tömegturizmus a Velencei tónál	7. Sajátos vonzerőkön alapuló, komplex turisztikai termékek létrehozása
8. Rövid főszezon	8. Szezonhosszabbító programok, rendezvények koordinált fejlesztése
9. Rossz idő programok hiánya	9. Rosszidő programok helyszíneinek és tartalmi fejlesztése
10. Infrastruktúra hiányosságok	10. Fejlett infrastruktúra kiépítése
11. Növekvő számú rendezvények, koordinálatlan rendezvény időpontok	11. Rendezvények idejének és tartalmának egyeztetése, koordinált rendezvény naptár készítése
12. Rendezvények és helyszínek szervezési gyengeségei	12. Rendezvények tartalmi továbbfejlesztése, rendezvényhelyszínek fejlesztése
13. Fejlett szakképzési iskolarendszer közép és felső szinten egyaránt, hiányzó szakmák, gyakorlatlan végzősök	13. A képzés során a gyakorlati foglalkozásra nagyobb hangsúlyt kell helyezni, új szakmákra képzést indítani
14. A szakember szükséglet és képzés összehangolatlansága	14. Szoros együttműködést kialakítani a vállalkozások és a képzési intézetek között
15. Nyelvtudás elmaradása az európai átlagtól	15. Nyelvtanulás támogatási rendszerét és a nyelvtudás elismerését kialakítani
16. Fejlődő belföldi turizmus	16. A belföldi turizmus igényeinek fokozott figyelembevétele a fejlesztéseknél, programoknál
17. Lokális, regionális szinten nem összehangolt marketing tevékenység	17. Marketing szemlélet és regionális szinten összehangolt tevékenység
18. Még gyenge de egyre meghatározóbb gazdasági hozam	18. Jó gazdasági eredmények

A többoldalú és többsíkú helyzetelemzés és a régió alapvető fejlesztési igényeinek számbavétele után, 2013-ig, a turizmus ágazati prioritásait a következő fő fejlesztési irányok szerint határoztunk meg

Prioritás 1.

A turizmus fejleszthetőségét befolyásoló alapvető feltételek biztosítása, felzárkózás - Turisztikai fogadókészség fejlesztése

Annak érdekében, hogy a Közép-Dunántúli Turisztikai Régió megfelelő mértékben tudja kihasználni a növekvő turisztikai keresletet, biztosítani kell a turisztikai fogadóképesség színvonalának folyamatos és a kereslet mértékében történő fejlesztését.

A fejlesztési irányon alapuló programok célja:

- a régió gazdasági, azon belül turisztikai versenyképességének megalapozása,
- a regionális különbségek csökkentése, kiegyenlítettebb regionális kínálati szerkezet biztosítása,
- a turisztikai keresleti és kínálati koncentrációjából fakadó káros környezeti hatások mérséklése,
- a természeti, táji adottságok és az épített környezet fenntartható megőrzése,
- az attrakció fejlesztéseket segítő infrastrukturális háttér megteremtése,
- a vendégfogadás kapacitásának fejlesztése.

Fejlesztési programok:

- 1.1. Turisztikai információs és irányító rendszer regionális fejlesztése
- 1.2. Vendégek komfort érzetének fejlesztése
- 1.3. Attrakció helyszínek kiegészítő szolgáltatásainak fejlesztése
- 1.4. Turizmus fejlődését segítő infrastruktúra fejlesztése
- 1.5. Kiránduló központok fejlesztése
- 1.6. Rendezvények szervezése- koordináció- marketing
- 1.7. Környezet és tájvédelem, tervezés
- 1.8. Településkép fejlesztése

A fejlesztés kedvezményezettjei:

- Települési és megyei önkormányzatok és intézményei
- Nemzeti Parkok
- Alapítványok
- Civil szervezetek
- Vállalkozások

Prioritás 2.

Turisztikai attrakciófejlesztés - országos és nemzetközi jelentőségű fejlesztések, nagyprojektek végrehajtása

A kiélezett nemzetközi versenyben a vendégek egyre nagyobb igényeket támasztanak az utazási desztinációval szemben. Egyre növekszik az igény újszerű látványosságokra, szórakoztató élményekre, kulturális tapasztalat szerzésre és mindezt egyre magasabb környezeti, bemutatási színvonalon várják el a látogatók. Ennek a keresleti trendnek csak intenzív attrakciófejlesztéssel lehet eleget tenni.

A „nagyprojektek” előnybe részesítése adhat a régió vendégforgalmának egy olyan minőségi, ugrásszerű növekedést, amely a későbbiekben az addicionális szolgáltatások fejlesztések

motorja és finansziális alapja lehet. A régió fekvése és belső adottságai predesztinálják a régiót Magyarországon belül a jelenleginél nagyobb szerepre, turisztikai és gazdasági értelemben egyaránt.

A fejlesztési irányon alapuló programok célja:

- piaci arculatot meghatározó, a régió turisztikai kínálatát alapvetően megváltoztató, a régióban gyökerekkel, hagyományokkal rendelkező turisztikai termékek kialakítása és piacra jutásának biztosítása,
- a régió, mint turisztikai desztináció piaci pozíciójának erősítése,
- a természeti, illetve kultúrtörténeti értékek tervezett turisztikai hasznosítása által a fenntarthatóság gazdasági hátterének biztosítása, a társadalmi ismertség és elfogadás megalapozása,
- a nagyberuházásokat követő gazdasági vállalkozások élénkítése,
- az attrakció helyszínek üzemeltetéséhez szükséges munkahelyek teremtésével új foglalkoztatási lehetőségek biztosítása,
- a turisztikai attrakció helyszínek élmény értékének emelése, interpretáció módszereinek fejlesztése,
- hasonló érdeklődésre számot tartó helyszínek kínálati összekapcsolása, tematikus kínálat kialakítása,
- a vendégek tartózkodási idejét növelő kínálati szerkezet kialakítása.

Fejlesztési programok:

- 2.1. Épített örökségek hasznosítása
- 2.2. Vízparti területek hasznosítása
- 2.3. Nemzeti Parkok, Natúrparkok, természetvédelmi területek turisztikai bemutatásának, hasznosításának fejlesztése
- 2.4. Ipari örökségek kulturális és turisztikai hasznosítása

A fejlesztés kedvezményezettjei:

- Települési és megyei önkormányzatok és intézményei
- Nemzeti Parkok
- Alapítványok
- Civil szervezetek
- Vállalkozások

Prioritás 3.

Horizontális célok megvalósítása

A turizmus fejlődését alapvetően meghatározza az attitűd, amellyel a turizmus környezete fordul az ágazat felé. A prioritások társadalmi elfogadása befolyásolja a végrehajtás módját és színvonalát, a fenntarthatóság mértékét.

A fejlesztési irányon alapuló programok célja:

- a turizmus szereplői közötti információ áramlás és érdekegyeztetés javítása,
- a szakmai tevékenység intézményi háttérfeltételeinek biztosítása,
- szakirányú képzés feltételeinek biztosítása, a piaci igényeknek megfelelő szerkezetű és volumenű képzési háttér kialakítása,
- a fejlesztéseket megalapozó ágazati kutatások elősegítése,

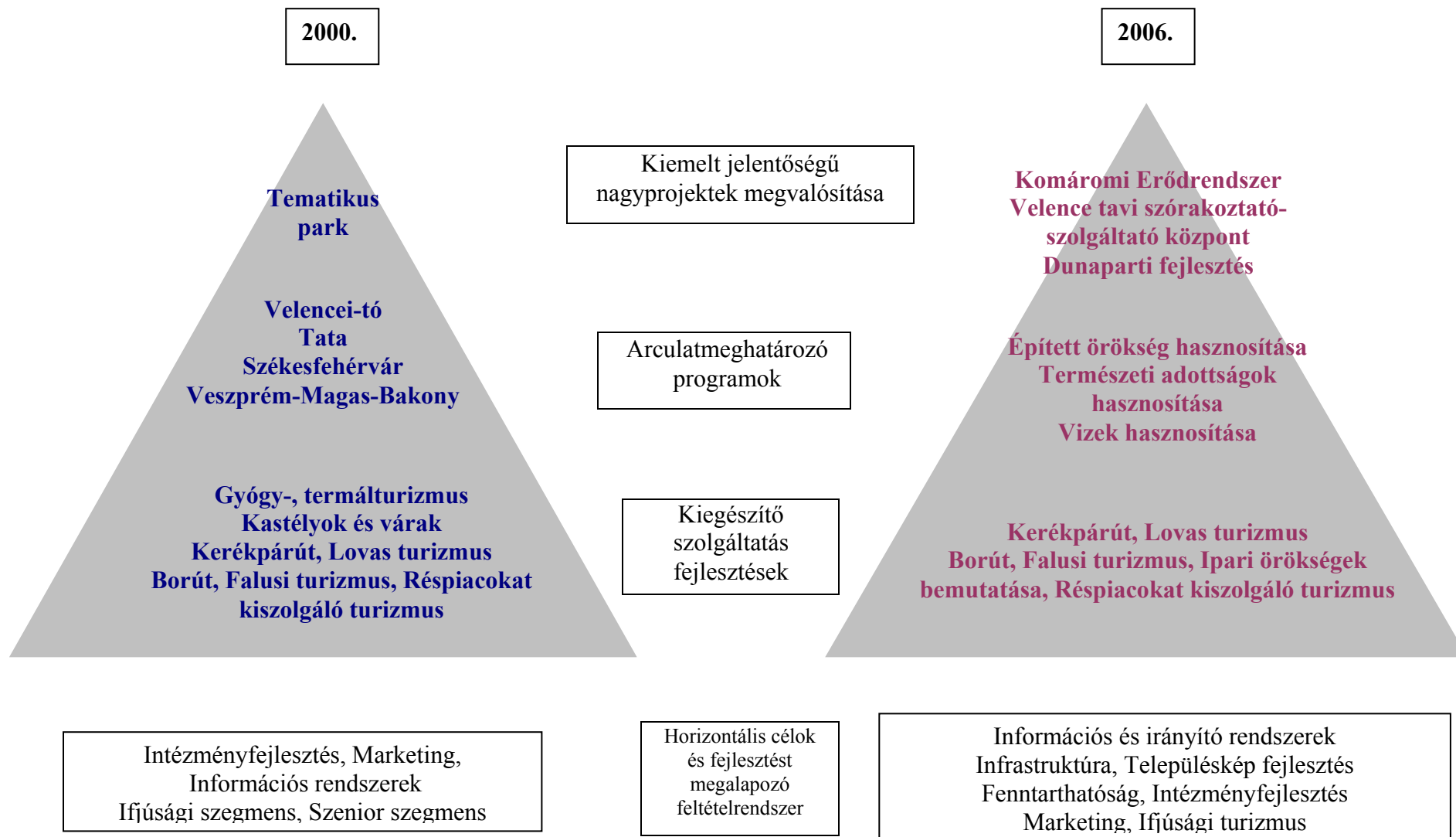
Fejlesztési programok:

- 3.1. Látogató központú szemlélet – szemléletváltás, - kooperációs készség – régiós identitás tudat növelése
- 3.2. Turisztikai szolgáltatások minőségének biztosítása, fenntartható fejlesztés
- 3.3. Esélyegyenlőség biztosítása az ágazati foglalkoztatás területén
- 3.4. Oktatási háttér fejlesztése
- 3.5. Együttműködés a vidékfejlesztési célok elérésében, desztináció menedzsment szervezetek közötti együttműködés
- 3.6. Ifjúsági turizmus feltételeinek és működési rendszerének fejlesztése
- 3.7. Euró-régiós együttműködés fejlesztése

A fejlesztés kedvezményezettjei:

- Települési és megyei önkormányzatok és intézményei
- Desztináció menedzsment szervezetek
- Területfejlesztésben aktívan részt vevő kistérségi társulások
- Szakirányú közép és felsőoktatási intézmények
- Alapítványok, Non-profit szervezetek
- Vállalkozások

Stratégiai fejlesztési piramis változása a 2000-ben meghatározott célrendszerhez képest

7. Fejlesztési irányok (prioritások) leírása

Prioritás 1.

A turizmus fejleszthetőségét befolyásoló alapvető feltételek biztosítása, felzárkózás, Turisztikai fogadókészség fejlesztése

Fejlesztési programok:

A program megnevezése: **1.1. Információs és irányító rendszer teljes kiépítése**

A program célja:

Az egész régióban egységesített szakmai koncepción alapuló, egymásra épülő turisztikai információs rendszer kialakítása. A vendégek komfortérzetének és biztonságérzetének fokozása.

A program prioritásának indoklása:

A helyszínek, programok ismertsége, bekerülése a területre érkező turisták látókörébe nem csak az utazásszervezőkön, hanem elsősorban a terület információs rendszerén múlik. A régió turistákat fogadó helyszínein, az információ átadás módja, minősége, nagymértékben függ az érintett önkormányzatok témáról alkotott koncepciójától, az attrakció helyszínek üzemeltetőitől. Az egységesített irányvonalak, a szakmai segítség nyújtás hiánya azt eredményezi, hogy az elkészült információs eszközök területenként eltérő tartalmúak, informatív értékük is nagyon különböző.

Az információ hordozók egymásra épülése és az információs anyagok áramlásának szervezett rendszere az információ hordozók piaci célba érését segítik elő. A szervezettséggel, a drága és állandóan megújulást igénylő információs eszközök hatékonysága növelhető.

A programban érintett terület(ek):

A régió minden, turisztikai vonzerővel rendelkező települése, különös tekintettel a turisztikai gócpontokra:

Székesfehérvár, Veszprém, Komárom, Tata, (Esztergom), Tatabánya és turisztikai vonzáskörzeteik, mint Duna-partok, Velencei tó, Bakony kiránduló körzetek, Vértes Natúrpark.

A program leírása:

- 1.1.1. Turisztikai információs és irányító táblarendszer regionális koncepciójának kialakítása. A turisztikai fogadó helyszínek egységes, többnyelvű, turisztikai információs- tájékoztató rendszerének kiépítése.
- 1.1.2. Látogató központok kialakítása: Székesfehérvár, Komárom Bábolna, Tata, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Veszprém óváros, Bakony, Sümeg, Velencei tó, Pákozdi Katonai Emlékhely, Tác-Gorsium
- 1.1.3. Információs irodák, információs pontok, hálózati rendszerének fejlesztése: Kisbéri körzet, Sárvíz völgye
- 1.1.4. Vasútállomások, buszpályaudvarok, benzinkutak, közúti pihenőhelyek bekapcsolása a turisztikai információs rendszerbe.
- 1.1.5. Művelődési házakkal együttműködés kialakítása információs pontok működtetésére.
- 1.1.6. Internet alapú turisztikai és kulturális honlapok kialakításának és fenntartásának támogatása.

- 1.1.7. Információs anyagok regionális szintű terjesztése, elosztása.
- 1.1.8. Desztinációs menedzsment szervezeti és működési rendszerének kidolgozása.
- 1.1.9. Az információs pontokat és azok tevékenységét propagáló kommunikációs program elkészítése és végrehajtása. (Célja: a vállalkozók ismerjék az irodákat, önként lássák el azokat információval, prospektussal, programajánlattal.)

A program keretein belül, az önkormányzatok és a látogatókat fogadó helyszínek számára segítséget kell nyújtani abban, hogy a hatékony turisztikai információs táblarendszernek melyek az alapvető szakmai kritériumai, milyen információkat hol érdemes megjelentetni, a kivitelezők (grafikusok, térképészek, táblakészítők) felé milyen elvárásokat kell támasztani annak érdekében, hogy az elhelyezésre kerülő elemek elérjék valódi céljukat. A kidolgozott kritérium rendszert az érintett területek számára hozzáférhetővé kell tenni, így a tervezés során ezek a javaslatok is érvényesülhetnek.

A régióban jelenleg non profit alapon működő turisztikai információs irodák (tourinform) működnek. Az irodák tevékenységi köre, arculatának főbb elemei országos szinten meghatározottak. A program célja, a már működő irodák információs bázisának és a rendelkezésre álló információhordozóknak a szélesítése, a régió területén a még meglévő információs pont hiányok feloldása. Ugyancsak stratégiai feladat az információs pontok információhordozókkal való folyamatos ellátásának biztosítása, a szolgáltatók, programgazdák és az információs irodák munka kapcsolatának kialakítása és a kölcsönös érdekviszony kialakítása.

A program során, a régió, elsősorban turisztikai szempontból meghatározó közlekedési csomópontjait kell bekapcsolni a vendégeket irányító rendszerbe.

A régió területén sok olyan, látogatókat csak meghatározott időpontokban fogadó attrakció helyszín van (tájház, múzeumi bemutatóhely,...stb.) amelyekről a vendég a helyszínen nem mindig kap információt. A program célja, hogy ezek a helyszínek, amelyek alapvetően a településen a látogatás célpontjai, turisztikai információs csomópontokként működjenek, innen a vendéget irányítani lehessen a legközelebbi hasonló attrakció helyszín felé. A helyszínre érkező vendégek az attrakcióról a nyitva tartástól függetlenül több nyelven is megkapják a látogatáshoz szükséges információkat.

A régión belül ki kell alakítani az információs pontok számára elengedhetetlen információs anyagok begyűjtésének és terítésének rendszerét.

A program várható eredményei:

- A régiót átfogó, egységes szakmai kritériumoknak megfelelő, több szintű információs és vendégirányító hálózat kialakulása.
- Fokozódó vendégelégedettség.
- Információ átadó érdekkapcsolatok kialakulása.
- A turisztikai helyszínek környezetének hatékonyabb bekapcsolása a fogadó központok program kínálatába.

A program megnevezése: **1.2. Vendégek komfort érzetének fejlesztése**

A program célja:

Megfelelni az Európai úti-céllal szemben támasztott követelményeknek.

A Magyarországi kínálatra reagáló vendégszegmensek körében már alapelvárás a magas színvonalú higiénés, tisztasági és biztonsági környezet.

A program prioritásainak indoklása:

Mind a lakosságnak, mind pedig a turistáknak erősödik a környezet állapotával szembeni érzékenysége. Erőteljesen jelentkezik a biztonság igénye.

A turisták nagyobb része olyan célterületet választ utazásához, ahol egészségét megtartó higiénés körülményeket talál és mind magát, mind pedig értéktárgyait a leginkább biztonságban érzi.

A programban érintett terület(ek): *A régió egész területe.*

A program leírása:

1.2.1. attrakció helyszínek, kimelt turisztikai fogadó helyszínek színvonalas közvéccékkal való ellátása.

1.2.2. Turizmus fogadó területein a szelektív hulladékgyűjtés és szemétszállítás biztosítása.

1.2.3. A rendőrség munkájának segítése a régióba érkező turistákat ért károk kezelésében: turisztikai csomópontokon biztonsággal kapcsolatos információs pontok, nyelveket beszélő informátorok működtetése a főszezonban, többnyelvű kárigeny bejelentő lapok biztosítása a rendőrség, illetve a károsultak részére.

1.2.4. Turizmus és az egészségügyi intézmények kapcsolatának erősítése: fogadó egészségügyi intézmények kijelölése, többnyelvű tájékoztató rendszer kialakításának támogatása, higiénias szolgáltatások fejlesztésének támogatása.

Higiénias körülmények fejlesztése elsőrendű feladat mind a tartózkodó, mind pedig az átutazó területeken. A téma magában foglalja az utcai közvéccék és a vendéglátó, szolgáltató üzletek valamint egészségügyi létesítmények toalettjeinek állapotát és azok környezetének tisztaságát.

Az egészségügyi létesítmények általános fizikai és tisztasági állapotát. (Az EU-hoz való csatlakozásunk minden európai állampolgárnak a lakossággal megegyező gyógyászati ellátást biztosít. Ez a tény megnöveli az ilyen típusú létesítmények turisták által való igénybevételeét.)

Közterületi tisztaság és a színvonalas hulladékkezelés biztosítása egyre inkább alapvető feltétel.

Közbiztonsággal szemben térségünkben nagyobb az igény mint a nyugat-európai területeken. Ez kiterjed a személyes biztonságra és a tárgyi biztonságra is. A turizmus elsősorban együttműködő lehet ezen a területen és biztosíthatja az esetlegesen károsultak megértő kezelését, az ügyek világos és tiszta ügyintézését (tolmácsolás, kíséret biztosítása, megfelelő információk beszerzése és továbbítása, stb.)

A program várható eredményei:

Ezektől a programoktól nem várható vendégszám növekedés. A piaci pozíciónk megtartásához viszont elengedhetetlen a fejlődés és a tudatos együttműködés a különböző szervezetek között. A vendégek pozitív visszajelzései, a pozitív száj propaganda és a visszatérő vendégek számának emelkedése lehetnek az elvárható eredmények.

Program megnevezése: **1.3. attrakció helyszínek kiegészítő szolgáltatásainak fejlesztése**

Program célja:

A vonzerők környezetében lévő szolgáltatások kínálatának bővítése. A turisztikai attrakció helyszínek vendégfogadó-kapacitásának fejlesztése, az attrakcióhelyszíneken való tartózkodási idő és költségi hajlandóság növelése.

A program prioritásának indoklása:

A vendégek az élmény gazdag, széles szolgáltatásbázison alapuló turisztikai termékeket részesítik előnyben. A költség színvonalat alapvetően meghatározza a pótlólagos, addicionális kínálat.

A régió turisztikai kínálatának vonzerő értéke térségenként nagyon különböző. A mozaikszerűen megjelenő potenciális vonzerők csoportba szervezhetők, egyedi arculattal rendelkező terméké alakíthatók.

A programban érintett terület(ek):

A nagyobb látogatottságnak örvendő (30 ezer látogató/év-től), meglévő és fejlesztés alatt álló turisztikai vonzerők és környezetük.

A program leírása:

- 1.3.1. attrakció helyszínek környezetében megjelenő kereskedelmi tevékenység, ajándékboltok szervezett, a helyszínek színvonalának megfelelő módon való megjelenése.
- 1.3.2. attrakció helyszíneken és közvetlen környezetükben elérhető vendéglátó kínálatának fejlesztése.
- 1.3.3. Alternatív közlekedés, személyszállítás lehetőségének megteremtése a védett, illetve a környezeti szempontból érzékeny területeken lévő turisztikai attrakció helyszínek környezetében.
- 1.3.4. A helyszínek látogatottságának megfelelő kapacitású parkolók kialakítása az attrakció helyszínek környezetében.
- 1.3.5. Turisztikai kiegészítő szolgáltatások és a turisztikai termékekbe beépíthető szabadidős szolgáltatások fejlesztése (rekreációs szolgáltatások, animáció, szórakoztató tevékenységek, szabadidős sportok infrastrukturális hátterének fejlesztése).

Általában elmondható, hogy ezek a szolgáltatások egy bizonyos látogatószám elérésénél automatikusan megjelennek az attrakciók környezetében. Több esetben viszont a helyi hatóságok „nem támogató” fellépése akadályozza egy optimális kínálati csomag kialakulását. Ezért ezeknek a szolgáltatásoknak a szervezése tudatos tevékenységgé kell váljon, a marketmix összeállításától a támogató gazdasági, infrastrukturális feltételek biztosításáig.

A program várható eredményei:

Hosszabb tartózkodási idő az attrakció helyszíneken és környezetükben.

A látogatás magasabb élményértéke, szélesebb körű látogatói célcsoport elérése.

Visszatérő vendégek magasabb aránya.

A színvonalas, szolgáltatás arányos költségi feltételek biztosításával, magasabb az egy vendégre jutó bevételek aránya, ezáltal magasabb adó és egyéb helyi bevételek képződnek.

A növekvő szolgáltatási skála szélesebb körű vállalkozói kör megjelenését indukálja.

Program megnevezése: **1.4. Turizmus fejlődését segítő infrastruktúra fejlesztése**

Program célja:

Az infrastruktúra fejlesztése kettős cél megvalósítását segíti elő:

- a turisztikai desztinációk és attrakció helyszínek megközelíthetőségének javítását,
- a turisztikai szolgáltatások infrastrukturális, szerkezeti és minőségi fejlesztését.

A program prioritásának indoklása:

A megfelelő szintű infrastrukturális bázis, hosszú távon meghatározza egy terület fejlődőképességét a turizmus ágazat tekintetében is.

A turisztikai célterületek megközelíthetőségének szervezettsége, a rendelkezésre álló infrastruktúra befolyásolja az attrakció fejlesztésének lehetőségét és hosszú távú fenntarthatóságát egyaránt.

A régió turisztikai szálláshely kínálatának kapacitása és szerkezete jelentős területi eltéréseket mutat, a régió több, turisztikai szempontból attraktívává válható térségéből hiányzik a közép és felső kategóriás szálláshely kínálat, amely az attrakciók fejlszthetőségér is hatással van.

A programban érintett terület(ek):

A régió egész területe.

Kiemelt célterületek: Komárom-Bábolna térsége, Vértes, Bakony, Tata és környezete, Duna menti területek, Székesfehérvár, Veszprém, Velencei tó.

A program leírása:

- 1.4.1. Turisztikai fogadó helyszínek közlekedési kapcsolat rendszerének fejlesztése.
- 1.4.2. Polgári repülés feltételeinek regionális fejlesztése Székesfehérvár – Veszprém (Szentkirályszabadja, Börgönd)
- 1.4.3. Duna személyhajózásának fejlesztése érdekében a kikötői infrastruktúra fejlesztése Komárom-Esztergom között
- 1.4.4. Kerékpárútvonalak hálózati fejlesztése Duna mentén, a Velencei tó körül, az EURO VELO kerékpárút hálózathoz kapcsolódó fejlesztések folytatása. Kapcsolódó infrastrukturális háttér (megállóhelyek, pihenőhelyek, szerviz, kölcsönzők) kialakítása.
- 1.4.5. Közép és magasabb kategóriás szálláshelyek kapacitásának bővítése, a szolgáltatási színvonal emelését szolgáló beruházások támogatása.
- 1.4.6. Integrált szálláshely fejlesztés, nemzetközi sztenderdeknek megfelelő kempingek, ifjúsági szállások és családi üdülő központok és kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése.
- 1.4.7. A régió kereskedelmi szálláshelyeinek internet alapú értékesítését segítő rendszerek kialakítása.

A program várható eredményei:

A régió turisztikai turizmus fogadására alkalmas helyszínei területi koncentráltságának csökkenése. A megközelíthetőség javulásával új turisztikai piaci célcsoportok megjelenése, illetve volumen növekedése (üzleti céllal érkező utazók, üdülőhajók vendégei, nagyobb városokban lakó, csillagtúra szerűen a helyszínekre látogató turisták, kerékpáros megközelítést előnybe részesítő nemzetközi turisták, kempingeket kedvelő lakóautóval érkező seniorok, körutazó fiatalok). Szálláshelyek elektronikus kereskedelmének fejlődése, a régió szolgáltatás kínálatának hatékony marketingje.

Program megnevezése: **1.5. Kiránduló központok fejlesztése**

Program célja:

A régió turisztikai kínálatát markánsanmeghatározó ökoturizmus feltételeinek, kiépítettségének javítása, a környezeti terhelés csökkentése a szakszerű és tervezett infrastrukturális fejlesztések által. A kiránduló központok szolgáltatás szerkezetének fejlesztése, a tartózkodási idő emelése.

A kirándulások tematikus kínálatának fejlesztése, a helyszínek interpretáció fejlesztésének biztosítása, a látogatás élmény értékének emelése.

A helyszíni vendég fogadási feltételeinek kialakítása (higiéné, információszolgáltatás, közlekedési eszközök fogadása).

Túraútvonal, kiránduló programok érkezési és fogadási helyszíneinek fejlesztése.

A program prioritásának indoklása:

A régió természeti adottságai sok, ismert, a helyi lakosság és a turisták által is kedvelt kirándulóhellyel rendelkezik. Kevés kivételtől eltekintve, a kijelölt kirándulóhelyek jelenleg nem felelnek meg az általánosan velük szemben támasztható követelményeknek a megközelíthetőség, a karbantartás, a bemutatás tekintetében.

A minőségi, rendszeresen gondozott és ellenőrzött környezet, a célzott interpretáció a vendégek viselkedését is pozitívan befolyásolják.

Jelentősen könnyebb a környezet és a tájvédelmét megoldani komplex módon kiépített kiránduló központok környezetében. Az ökoturizmus szervezettségét segítő intézmények tevékenységének támogatása (Nemzeti Park, Naturpark, szak egyesületek) a turisztikai fogadási és bemutatási feltételek kialakítása területén a rövid idejű látogatásokat hosszabb, a szolgáltatásokra többet költő vendégkör megnyerését eredményezi.

A programban érintett terület(ek):

Vértesszőlő Natúrpark, Gerecse, Velencei hegység, Pilis, Bakony kiránduló helyei, Balatoni Nemzeti Park bemutató helyszínei, Duna-Ipoly Nemzeti Park bemutató helyei, Dunapart, kerékpárutak csomópontjai.

A program leírása:

1.5.1. Kiránduló induló és érkező helyszíneinek (gyalogos, kerékpáros, vízi, lovasútvonalak) infrastrukturális fejlesztése. (parkolás, higiénias szolgáltatások, kereskedelem, vendéglátás, információs rendszer, hulladékgyűjtés)

1.5.2. Túraútvonalak jelzés- és bemutatási rendszerének fejlesztése (interpretációs felületek, pihenő- és kilátó pontok)

1.5.3. Kiránduló útvonalak népszerűsítésére vonatkozó marketing fejlesztése.

A program várható eredményei:

A természeti környezet, mint turisztikai attrakció felértékelődése a régió kínálatában. A tervezett vendégfogadási feltételek kiépítésével a látogatásokból származó környezeti terhelés kezelhetőbbé, kiszámíthatóbbá válik. A kialakított szolgáltatások által a kiránduló turizmusból származtatható bevételek nőnek azokon a helyeken is, ahol eddig nem képződött bevétel, ugyanakkor a terület elviselte az átutazóban lévő turistákat.

Program megnevezése: **1.6. Rendezvények koordinált fejlesztése**

Program célja:

- A rendszeresen, visszatérően megrendezésre kerülő rendezvények arányának növelése.
- A rendezvény időpontok előzetes egyeztetése, koordinálása.
- Egységes, egymásra épülő, vendég centrikus rendezvény naptár kialakítása.
- A rendezvények vendégvonzásának fejlesztése.
- A felhasznált marketing eszközök, módszerek fejlesztése.

A program prioritásának indoklása:

A régió jelenleg is sok érdekes programmal, rendezvénnyel büszkélkedhet. A rendezvények többsége egy-egy esemény, naptári naphoz kötődik. Így előfordul, hogy ezeken a napokon több rendezvény van, míg máskor semmi. Egyes rendezvények és helyszínek sokkal jobban tudnák adottságukat hasznosítani jobb szervezéssel és nagyobb hírveréssel.

A térségbe érkező látogató tartózkodásának tartalmasságát és ezen keresztül a tartózkodás hosszát is meghatározhatja a rendezvények színvonala, ismertsége, egymásra épültsége, időben és térben való elhelyezkedésük.

A programban érintett terület(ek):

A régió egész területe

Kiemelt célterületek: Komárom, Bábolna, Tata, Tatbánya, Kisbér, Martonvásár, Velencei-tó települései, Veszprém, Székesfehérvár, Tác

A program leírása:

- 1.6.1. Országos jelentőségű, egyedi kínáló és arculatú programok és program sorozatok kialakítása, a helyszínek fejlesztése (Martonvásár, Nagykarácsony, Tác-Gorsium, Komárom-Monostori Erőd, Székesfehérvár, Veszprém, Vértes Natúrpark)
- 1.6.2. Rendezvényhelyszínek fejlesztése (infrastruktúra, programrendszer, marketing). Rosszidős programok helyszíneinek és tartalmának térhálózatba fejlesztése. (Üdülőkörzetek rosszidős háttérprogramjainak kialakítása)
- 1.6.3. Regionális szintű rendezvény kalendárium kialakítása, információs rendszerekben való megjelenésének biztosítása, a rendezvények időpontjainak legalább megyei, kistérségi szintű egyeztetése, egymásra épülő programajánlatok összeállítása.

A program várható eredményei:

Regionálisan összehangolt, program folytonosságot biztosító rendezvény kínálat.

Egymást erősítő térségi rendezvény kínálatok összekapcsolódása a közös promóció által.

Rendezvényturizmus mértékének növekedése a régió keresleti összetételében.

A rendezvények látogatásának növekedésével, a tartalmi elemek fejlődése a rendezvények bevételeinek emelkedése.

Program megnevezése: **1.7. Turizmust érintő környezet és táj védelem, tervezés**

Program célja:

A program elő kívánja segíteni a turisztikai hasznosítást hátráltató ipari szennyezések és környezetrombolások felszámolását különös tekintettel a turisztikailag frekventált területekre és azok környezetére. Ezen túlmenően a tájsebek sok esetben turisztikai attrakció fejlesztés potenciális helyszínei is lehetnek. A turisztikai hasznosítás igényei és a környezeti és táj védelmi feladatok ellátása megfelelő koordinációval történjen.

A program prioritásának indoklása:

A piaci tapasztalatok azt mutatják, hogy a vendégek egyre érzékenyebbé válnak a környezet minősége iránt. Ennek érdekében, a régió turizmus ágazatának szakmai képviselőinek támogatniuk kell a táj rehabilitációkra vonatkozó beruházásokat, illetve sajátos hasznosítási tervekkel kell előmozdítani a jellemző turisztikai területek környezet állapotának javulását. Tudatos tájképfomálás, a természetes és épített környezet érték megőrzésére való törekvés a konkurens országokban és régiókban is fontos prioritás.

A programban érintett terület(ek):

- Pilis, Gerecse, Vértes, Bakony tájkép sebei és kiránduló útvonalai eső területek, Velencei hegység.
- Duna-part teljes, a régióhoz tartozó szakasza
- Komárom-Bábolna; Bábolna - Kisbér; Komárom-Esztergom, Tata-Tatabánya közötti útvonalak
- Tatai Öregtó
- Fontos vízfolyások (Általér, Sárvíz, Császárvíz, Marcal)

A program leírása:

1.7.1. Természetvédelmi területek turisztikai hasznosítási programjának végrehajtása (Zöldturizmus tervek végrehajtása, Natúrpark program támogatása).

1.7.2. Tájseb rehabilitációs programok turisztikai szempontú felülvizsgálata.

A program várható eredményei:

Táj rehabilitációs programok felgyorsulása, a turisztikailag frekventált területek környezetében.

A bemutatási feltételek megteremtésével, a természeti környezet aktívabb bekapcsolhatósága a turisztikai kínálatba. A szükséges kiépítések biztosításával a környezeti terhelés területi koordináltsága, az érzékeny területek terhelésének csökkenése.

Program megnevezése: **1.8. Településkép fejlesztés**

Program célja:

A régió tájképének, a turisztikai fogadó helyszínek természetes és épített környezetének állapotának, esztétikai értékének javítása. A programban szereplő feladatok támogatni és motiválni kívánják a helyben érdekelt önkormányzatokat és turisztikai fogadó helyszíneket környezetük szépítésére és karbantartására.

A program prioritásának indoklása:

A piaci tapasztalatok azt mutatják, hogy a vendégek egyre érzékenyebbé válnak a településkép iránt. A települési környezet szépségére, vonzóna tételére egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek az egész világon, különös tekintettel a turizmusban frekvenciált területeken. A versenyképességet csak a turisztikai területek környezeti állapotának, esztétikai javításával lehet megtartani, illetve javítani.

A programban érintett terület(ek):

- A régió egész területén turizmust fogadó települések, különösen a következők:
- A városok tranzit és turisztikai cél útvonalai melletti városrészek: Székesfehérvár, Veszprém, Esztergom, Komárom, Tata, Bábolna, Kisbér, Oroszlány.
- Kiemelt üdülőterületek települései (Velencei tó, Vértes, Bakony, stb.)

A program leírása:

A program feladatai során, a megye turisztikai szakmai képviselői a környezetvédelmi és turisztikai stratégiai programok összehangolására törekszenek. Ennek érdekében, a turizmus számára kiemelt területeken, a megyének támogatnia kell a fogadó helyszínek arculatát és minőségét meghatározó városképi és tájképi fejlesztési programok végrehajtását.

A turizmus érdekkörébe tartozó, tájképi, településképi fejlesztések:

- Turisztikai fogadó központok utcaképének javítása, fejlesztése (homlokzatok, köztisztaság, látványelemek)
- Városi pihenő-, sétaparkok minősége, látványértéke,
- Köz- és díszkivilágítások biztosítottasága,
- Utcai jelzésrendszerek (utca névtáblák, irányítótáblák) egyedisége,
- Turisztikai helyszínek közötti közlekedési útvonalak rendezettsége,
- Turisztikai helyszínek környezetéhez közel eső ipari területek takarása, környezet esztétikumának emelése.

1.8.1. Városon belüli attrakció helyszínek megközelítési útvonalainak városképi fejlesztése, kapcsolódó irányítási rendszerek fejlesztése.

1.8.2. Turisztikai helyszínek, objektumok díszkivilágítása.

1.8.3. Települések közparkjainak minőségi fejlesztése, turisztikailag is értelmezhető látványelemek és tájékoztató-, bemutató rendszerek kialakítása.

1.8.4. Virágosítás, növényesítés program, virágosítás verseny megszervezése az egész régió területén.

1.8.5. Turisztikailag frekvenciált városokban elhelyezkedő ipari területek takarása.

A program várható eredményei:

A turizmusban érintett önkormányzatok város-, faluszépítő programjainak élénkítése, a települések rendezettségének, arculatának fejlődése. Növekvő vendég megelégedettség.

2. Prioritás

Turisztikai attrakciófejlesztés - országos és nemzetközi jelentőségű fejlesztések, nagy projektek végrehajtása

Fejlesztési programok:

Program megnevezése: **2.1. Épített örökségek turisztikai hasznosítása**

Program célja:

A régió adottságainak kihasználásával olyan turisztikai attrakciók létrehozása, amelyek jelentős országos és nemzetközi ismertségre tehetnek szert és ezáltal jelentősen megnövelhetik a régió látogatottságát.

A program prioritásának indoklása:

A régió országosan meghatározó adottságokkal rendelkezik, amelyek még nincsenek kihasználva. A „nagyprojektek” előnybe részesítése adhat a régió vendégforgalmának egy olyan minőségi, ugrásszerű növekedést, amely a későbbiekben az addicionális szolgáltatások fejlesztések motorja és finansziális alapja is lehet. A projektek az egész ország turizmusára nézve hatással lehetnek.

A programban érintett terület(ek):

A régió egész területe, de különösen Gorsium, Komárom, Székesfehérvár, Tata, Veszprém, Dunaújváros. Turisztikai hasznosításra alkalmas kastélyok.

A program leírása:

Kiemelkedő turisztikai értékkel bíró, országosan egyedülálló épített örökségeink megóvása és turisztikai funkciókkal való ellátása (alapvető infrastruktúra kialakítása, szórakoztató látványosságok kialakítása, akadálymentesítés, odavezető utak, parkoló kialakítása, történelmi játékok szervezése és turisztikai értékesítése), valamint műemlékek és múzeumok szolgáltatásainak fejlesztése.

- 2.1.1. Komáromi erődrendszer, hadkultúra témapark fejlesztése.
- 2.1.2. Veszprémi vár turisztikai bemutatási rendszerének fejlesztése.
- 2.1.3. Székesfehérvár attrakció helyszíneinek fejlesztése, Nemzeti Panteon kialakítása
- 2.1.4. Tác- Gorsium komplex turisztikai hasznosítási rendszerének kiépítése (látogató központ, kiszolgáló egységek, bemutatási rendszer)
- 2.1.5. Dunaújváros, mint építészeti korszakszimbólum turisztikai bemutatása.
- 2.1.6. Várak, kastélyok (Pápai Esterházy Kastély, Majk, kastély és vár és kastélycsoportok együttes fejlesztése, mint Fehérvárcsurgó, Nádasladány, Martonvásár, stb.)
- 2.1.7. Témakínálat együttműködésben való fejlesztése, tematikus kínálat kialakítása (Római kori emlékek- Gorsium-Baláca-Aquincum)

A program várható eredményei:

A fejlesztések eredményeképpen létrejövő attrakciók a régió turisztikai arculatának főbb elemeivé válnak. A régió turisztikai vendégforgalma nagyságrendekkel megnövekszik. A turizmus részesedése a régió gazdaságában meghatározóvá válik.

A program megnevezése: **2.2. Vízparti területek hasznosítása**

A program célja:

A régióban meghatározó álló és folyóvizek turisztikai hasznosítása, illetve komplex rekreációs területek kialakítása.

A program prioritásának indoklása

A víz keretbe foglalja és behálózza a régiót. A Balaton után a legnagyobb vízfelületű édesvízi tavunk a Velencei tó a régió gyűjtőpontjában helyezkedik el. A Duna egyik legértékesebb szakasza a régióhoz tartozik, amelynek különös adottsága, hogy határon átnyúló fejlesztésekre is lehetőséget nyújt. Az előzőeken túlmenően négy turisztikailag is hasznosítható vízfolyás található a régióban, amelyek vagy önálló természeti adottságként fejlesztésre alkalmasak, vagy turisztikailag fontos területeket látnak el vízzel. (Általér, Császárvíz, Marcal, Sárvíz)

A programban érintett kiemelt területek:

Duna-part, Velencei tó, Tatai Öreg-tó, Általér völgye, Sárvíz völgye, Császárvíz, Marcal

A program leírása

A vizek jó minősége a legnépszerűbb formának, a vízparti turizmusnak az alapfeltételét jelenti. A vízfolyások többsége ökológiai problémákkal küzd, ezért első lépés ezek megszüntetése. Miután a vízparti turizmus döntő többsége üdülő turizmus, ezért az hosszú távon is szezonális marad. A régió adottsága, hogy az üdülő turizmus kombinálható a kulturális- és gyógyturizmussal, így komplex rekreációs térségek alakulhatnak ki.

- 2.2.1. Velencei tavi élménypark (északi part) kialakítása.
- 2.2.2. Duna-part komplex fejlesztése (Komárom és Esztergom között).
- 2.2.3. Tatai Öreg-tó komplex fejlesztése.
- 2.2.4. Egészségturizmus és wellness központ. Velencei Termálpart (déli és keleti part) (Agárd, Velence) fejlesztése.
- 2.2.5. Általér völgye, Sárvíz völgye, Császárvíz, Marcal komplex fejlesztési programjainak végrehajtása.

A program várható eredményei:

Jelentős fejlődés a környezet minőségében. Nagyságrendekkel nagyobb vendégforgalom, komoly attraktivitás növekedés.

Ez a lehetőség a szezon meghosszabbítását is eredményezheti

A program megnevezése: **2.3. Természetvédelmi területek turisztikai hasznosítása**

A program célja

A régióban jelentős természetvédelmi területek vannak, amelyeket alkalmassá kell tenni mind a belföldi, mind a külföldi vendégek fogadására.

A program prioritásának indoklása

Magyarország gazdag természeti látványosságokkal, értékekkel, ezek bemutatása, megismertetése nem csak lehetőség, de törvény által előírt kötelezettség.

A programban elsődlegesen érintett terület(ek)

Balatoni Nemzeti Park, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Vértes Naturpark

A program leírása

- 2.3.1. Nemzeti Parkok komplex turisztikai fejlesztése, látogató menedzsment programok kidolgozása, interpretáció fejlesztése, turisztikai infrastruktúra kiépítése.
- 2.3.2. Vértes Natúrpark fogadási feltételeinek és bemutatási lehetőségeinek fejlesztése.
- 2.3.3. Természetvédelmi bemutató helyszínek interpretációs rendszerének kiépítése.
- 2.3.4. A természet alapú attrakció helyszínek megközelíthetőségének fejlesztése, alternatív megközelítési lehetőségek biztosítása.

A program várható eredményei

A várható eredmények hatása kettős lehet: Egyrészt segíti a természetes környezet védelmét azáltal, hogy megfelelő infrastruktúrát épít ki a bemutatható területeken a vendég fogadására, igényeinek kielégítésére. Másrésztől addicionális vendégkört tud megnyerni a régiónak, ezen keresztül növekedik a munkaerő lekötöttség és a helyben realizálódó bevételek. A fejlesztés elősegíti a természet védelemhez szükséges finanszírozás megteremtését is.

A program megnevezése: **2.4. Ipari örökségek hasznosítása**

A program célja

A régióban az elmúlt időszakban jellemző módon végzett ipari tevékenység emlékeinek megőrzése és bemutatása, turisztikai, kulturális hasznosítása.

A program prioritásának indoklása

Az elmúlt időszakban a régió több kistérsége jelentős szerepet játszott az ipari fejlődésben. A technológiák változásával egyes tevékenységek megszűntek, mások átalakultak. Múltunk jelentős emlékeit ebben a szegmensben is meg kell őriznünk és be kell mutatnunk az újabb generációknak. A társadalmi kötelezettség mellett ezek a létesítmények gyakran jelentős vonzerő képességgel rendelkeznek és könnyen alakíthatók át szórakoztató, élményt adó attrakcióvá.

A programban érintett terület(ek)

Tatabánya, Oroszlány, Ajka, Dunaújváros

A program leírása

A program lehetőséget biztosít ipari örökségeket bemutató, meglévő létesítmények, múzeumok bemutatási módszereinek, fizikai körülményeinek továbbfejlesztésére és új innovatív ötletek megvalósítására.

2.4.1. Felhagyott bányaterületek interaktív múzeumi, témapark jellegű bemutatásának fejlesztése, a kapcsolódó turisztikai szolgáltatások biztosítása, a helyszínek propagálásának elősegítése a turisztikai információs rendszerekbe való bekapcsolásukkal. (Oroszlány, Tatabánya)

2.4.2. Még aktívan működő, egyedi ipari tevékenységek turisztikai bemutatásának biztosítása, látogató központok kialakítása (Ajka, Dunaújváros), garantált programok biztosítása.

A program várható eredményei

Új, a régióban egyedi mértékben jelen lévő turisztikai attrakció kialakítása, amely területi elhelyezkedése révén alkalmas a regionális tematikus kínálat létrehozására is.

Nem jellemzően turisztikai területek bekapcsolása a potenciális turisztikai desztinációk sorába.

Prioritás 3.

Horizontális célok megvalósítása

Fejlesztési programok:

Program megnevezése: **3.1. Fogyasztóközpontú szemlélet – szemléletváltás, - kooperációs készség – régiós identitás tudat növelése**

A program célja

Olyan társadalmi, szociális és gazdasági helyzet kialakítása, amely lehetővé és szükségessé is teszi az összefogást, a régiós gondolkodást, az együttműködést.

A program prioritásának indoklása

Az idegenforgalmi stratégiai program végrehajtásában, sok esetben, a régió felelős szakmai szervezetének intenzív szervező tevékenységére van szükség. A regionális, megyei és térségi koordináció, kezdeményező szerep felvállalása turisztikai értékek felkutatásában, a házigazda szerepkör maradéktalan betöltése, a turizmusmarketing kialakításához és gyakorlati alkalmazásához szükséges szervezeti, egyéb tárgyi és személyi feltételek biztosítása igen összetett feladat. Ennek végrehajtása nagyon komoly empátiát és koordinációs készséget/képességet igényel a közreműködő szervezetek és személyek részéről.

A programban érintett terület(ek)

A régió egész területe. Kiemelt szervezési központok: Székesfehérvár, Veszprém, Tatbánya.

A program leírása

- 3.1.1. Alulról építkező regionális turisztikai szervezeti struktúra kialakítása ill. a kialakulás támogatása.
- 3.1.2. Kommunikációs program - Régiós ismeretterjesztés.
- 3.1.3. Civil szervezetek, szakmai egyesületek támogatása.
- 3.1.4. Együttműködések, formális és gazdasági szakmai szövetségek működésének támogatása.
- 3.1.5. Az együttműködést segítő kommunikációs program készítése és végrehajtása.

A program várható eredményei

A stratégia csak egy megváltozott szemlélettel élő és együttműködő közegben valósítható meg sikeresen, ezért ez a végrehajtás előfeltétele.

Program megnevezése: **3.2. Turisztikai szolgáltatások minőségének biztosítása, fenntartható fejlesztés**

A program célja

A fejlesztések fenntarthatóságát szervezett keretek között kell vizsgálni és biztosítani. Ennek elemeit tartalmazza ez a program.

A program prioritásának indoklása

Bármilyen fejlesztést csak akkor szabad végezni, ha az a gazdasági és társadalmi, valamint környezeti rendszerbe beágyazva hosszabb távon fenntartható. Szervezett körülményeket csak meghatározott program végrehajtásával lehet elérni. A termékkel szemben a minőség megkövetelése nem egyedi elvárás, hanem minden szinten, a termék saját piacához illeszkedő minőség alapkövetelménnyé válik. A nemzetközi és a hazai piacon egyre magasabb igények jelentkeznek a szolgáltatások és programhelyszínek minőségével szemben. Ez a tendencia párosul egy, egyre erősödő turisztikai célterületek közötti versennyel, amelyben nem csak a fejlettebb országok vesznek részt, hanem közvetlen környezetünk is. A következő években csak azok az országok, régiók, látványpontok számíthatnak eredményre, akik időben fejlesztik a terméket európai színvonalra és gondoskodnak az állandó szinten tartásról, továbbfejlesztésről.

A programban érintett terület(ek): *A régió egész területe.*

A program leírása

- 3.2.1. Fenntarthatósági mutatók kidolgozása, ágazatonként, szakmánként.
- 3.2.2. Fenntarthatósági konferenciák, tanfolyamok szervezése.
- 3.2.3. Fenntarthatóságot biztosító eszközök beszerzésének támogatása.
- 3.2.4. Innovatív, fenntarthatóságot biztosító módszerek kidolgozására pályázat kiírása.
- 3.2.5. Minőségbiztosítási rendszerek bevezetése.

A program várható eredményei

A stratégia programjai és alprogramjai a régió és az egész ország társadalmának hasznára lesznek, anélkül, hogy a fejlesztések a gazdasági, társadalmi és természeti környezetben károkat, illetve aránytalan, helyrehozhatatlan károkat okoznának.

Program megnevezése: **3.3. Esélyegyenlőség**

A program célja

Az esélyegyenlőség biztosításának országos programjában a turisztikai fejlesztések végrehajtásánál regionális szinten résztvenni.

A program prioritásának indoklása

A stratégia végrehajtása során támogatott fejlesztések keretében alapvetően szükséges a társadalmi befogadást és az esélyegyenlőséget biztosítani. Ez azt is jelenti, hogy az eszköz által nyújtott lehetőségek valóban mindenki számára nyitva álljanak, beleértve a program menedzsmentjében való részvételt, illetve, hogy pozitív lépések történjenek a nőkkal vagy férfiakkal, kisebbségekkel kapcsolatos korlátok, előítéletek megszüntetése területén.

A programban érintett terület(ek): *A régió egész területe*

A program leírása

- 3.3.1. A magasabb képzettséget igénylő és magasabb hozzáadott értéket képviselő foglalkoztatási lehetőségek támogatása.
- 3.3.2. Béregyenlőség biztosítása, illetve ennek előírása a támogatási szerződésekben.
- 3.3.3. A résztvevőknek ingyenes továbbképzések szervezése a civil szervezetek bevonásával.

A program várható eredményei

Társadalmi feszültségek csökkenése. Egyenlőtlenségek megszüntetése.

Program megnevezése: **3.4. Oktatás, humánpolitika**

A program célja

Az oktatási programok és képzési célok összehangolása a régió vállalkozásainak munkaerő és képzettségi, ismeretanyagbeli igényeivel.

A program prioritásának indoklása

Az igények változásával, a gazdaságban eltolódnak a hangsúlyok, a munkaerőpiac igényei mások lesznek. Az állandóan változó feltételeknek csak egy dinamikus naprakész oktatás tud megfelelni. Különösen érvényes ez egy dinamikus fejlesztés előtt álló régióban, ahol az igények összetételét a fejlesztések üteme, munkaerőigényei is drasztikusan befolyásolják.

A programban érintett terület(ek): *A régió egész területe.*

A program leírása

- 3.4.1. A felső- és középfokú szakoktatási intézmények képzési témáinak továbbfejlesztése, különös tekintettel a fejlődési irányok által generált igényekre (társégi turisztikai menedzser, animátor, lovas-oktató, túravezető, stb.). Piaci igényeknek megfelelő képzettség biztosítása, különös tekintettel a fejlesztések által generált új munkahelyekre.
- 3.4.2. Nemzetközi elektronikus tanulási modellek bevezetése.
- 3.4.3. Közalkalmazotti és speciális tréningek, szakmai továbbképzések támogatása.

A program várható eredményei

A turizmus fejlődésének változó igényeit az oktatási intézmények kielégítik. Nő a települések lakosság megőrzésének ereje. Növekedik a szolgáltatások színvonala.

Program megnevezése: **3.5. Együttműködés a vidékfejlesztési célok elérésében, falusi turizmus fejlesztése**

A program célja

A falun élő emberek, családok egy részének a szűkülő agrár- tevékenységi lehetőségek mellett többletjövedelmet biztosítani, úgy, hogy ez a tevékenység az átlagos európai színvonalnak megfeleljen és a régió sajátosságai megjelenjenek a szolgáltatásban.

A program prioritásának indoklása

Növekszik a nemzetközi piacon annak a vendégsegment az aránya, aki az utazások során több ismeretet akar a meglátogatott területen élőkről szerezni, sajátos hangulatú üdülési körülmények között. A régióban sok olyan település található, ahol a nyaralásnak és ismeretszerzésnek ilyen lehetőségei adódtak és a társadalmi környezet is rendelkezésre áll.

A programban érintett terület(ek): *A régió egész területe*

A program leírása

A falusi turizmus fejlesztése, mind infrastruktúráját, épületállományát, mind pedig szolgáltatási körének, a szolgáltatási színvonalnak vonatkozásában. A fizikai adottságok javítása mellett szükség van a turisztikai és kommunikációs alapismeretek megszerzésére is.

3.5.1. Egyedi kézműves tevékenységek turisztikai bemutatásának fejlesztése.

3.5.2. Falusi vendégfogadó helyszínek kritérium rendszerének elérését segítő fejlesztések végrehajtása.

3.5.3. Falusi turizmus szervezését és közvetítését segítő szakmai és információs rendszerek tevékenységének támogatása.

A program várható eredményei

A szállásadás mellett egyre vonzóbb programok jelennek meg a piacon, ami növekvő vendégszámot és magasabb tartózkodási időt jelenthet.

Program megnevezése: **3.6. Ifjúsági turizmus élénkítése**

A program célja

A fejlődő belföldi és nemzetközi ifjúsági turizmus korosztályos igényeinek minnél színvonalasabb, kielégítése.

A program prioritásának indoklása

A régió kiválóan alkalmas az ifjúsági turizmus minden formájára. Logisztikai elhelyezkedése és közlekedési viszonyai előnyöknek ennek a korosztály igényeinek kielégítésére. A történelmi emlékek a mindenkor tananyagban megtalálhatók, társadalmilag szükséges, hogy a fiatalok mennél többen megismerhessék. A fiatalokkal érkező felnőttek fontos szegmenseket képeznek a régió turizmusában.

A programban érintett terület(ek) *A régió egész területe.*

A program leírása

- 3.6.1. Komáromban, a Vértes Natúrparkban, a Velencei tónál, a Bakonyban és a Sárvíz völgyében hostelek építése.
- 3.6.2. Meglévő szálláshelyek, hostelek felújítása a nemzetközi hostel Szövetség előírásainak figyelembevételével.
- 3.6.3. Minőségbiztosítási rendszer bevezetése, illetve ennek támogatása a hostelekben.
- 3.6.4. Az ifjúsági turizmusban érintett attrakcióknál a bemutatási módszereket a korosztály igényeihez kell kialakítani, új módszerek alkalmazni.

A program várható eredményei

Nagyobb ifjúsági látogatottság a történelmi helyeken. Hosszabb tartózkodás a régióban. Visszatérő vendégkör kialakulása.

Program megnevezése: **3.7. Euró-régiós együttműködés fejlesztése**

A program célja

A kelet-közép európai régió turisztikai vonzásának növelése a nemzetek közötti turisztikai ágazati együttműködések, koordinált fejlesztések, közös programkijánlások, szervezések és promóció által.

A program prioritásának indoklása

Az európai gondolkodásmód a hagyományosan kialakult társadalmi és gazdasági kapcsolatrendszeren alapuló regionális együttműködések és tervezési egységeket helyezi előtérbe.

A programban érintett terület(ek)

A régió egész területe, de különösen a Duna parti terület, Komáromtól Esztergomig.

A program leírása

A nemzetek közötti együttműködés sok, összehangolt, párhuzamos gazdasági és társadalmi kooperációs lépésből áll. Az állami szervezetek mellett a vállalkozói szerveződések, a civil szervezetek együttműködése is fontos szerepet tölt be. Bár közvetlen határmenti terület a régióban csak az északi Duna part, az együttműködés lehetőségei adóttak az egész régióra, programszervezésben, közös piaci megjelenésben, kiállítások szervezésében és még ezernyi kisebb témában.

1.1.10. A Komáromi erődrendszer két-parti összehangolt fejlesztése.

1.1.11. Duna-parti területek összehangolt fejlesztése

1.1.12. Rendezvények közös szervezése, finanszírozása és marketingje.

1.1.13. A történeti Pannonia jelenlegi országaival (Ausztria, Horvátország, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia) közös kiállítások és programok szervezése, rendezése. (Gorsium szervezésével)

A program várható eredményei

Szorosabb nemzetközi együttműködés a fejlesztésben magával hozza az értékesítésben és a piaci munkában is a szorosabb együttműködést. Növekedő tartózkodó vendégforgalom.

8. Célok és a fejlesztési irányok várható hatásai, eredményeinek számszerűsítése

	Megnevezés	Eredménymutatók						
		Látogató vend.száma	Tart.szálláshelyi vendégéjszakák	Többlet munkahelyek	Turizm.bev. Mo Ft	Tur.súlyának vált. GDP- %	Többlet Idforg. adó Mo Ft	Többlet Ip.adó Mo Ft
1.	Felzárkózás, a turizmus fogadás alapvető feltételeinek biztosítása – turisztikai fogadókészség fejlesztése	800 000	40 000	300	13 000	+ 0,5 %	12	2,5
1.1	Információs és irányító rendszer teljes kiépítése	*	*	100	3 000			
1.2.	Vendégek komfort érzetének fejlesztése	*	*	+	+			
1.3.	Attrakció helyszínek kiegészítő szolgáltatásainak fejlesztése	*	*	100	5 000			
1.4.	Infrastruktúra fejlesztése	*	*	+	+			
1.5.	Kiránduló központok fejlesztése	400 000	20 000	100	5 000			
1.6.	Rendezvények koordinált fejlesztése	400 000	20 000	*	+			
1.7.	Környezet és tájvédelem	*	*	*	+			
1.8.	Településkép fejlesztése	*	*	*	+			
2.	Turisztikai attrakció fejlesztés	2100 000	470 000	500	400 000	+ 2 %	140	80
2.1.	Épített örökségek hasznosítása	800 000	200 000	200	230 000			
2.2.	Vízparti területek hasznosítása	600 000	200 000	200	100 000			
2.3.	Nemzeti Parkok, Natúrparkok természetvédelmi területek turisztikai bemutatásának, hasznosításának fejlesztése	400 000	50 000	50	50 000			
2.4.	Ipari emlékek turisztikai hasznosítása	300 000	20 000	30	20 000			
3.	Horizontális célok megvalósítása		10 000	60	10 000	*	3	2
3.1.	Fogyasztóközpontú szemlélet – szemléletváltás, kooperációs készség, identitástudat növelése	*	*	*	*			
3.2.	Minőség – minőségbiztosítási rendszer - fenntarthatóság	*	*	30	*			
3.3.	Esélyegyenlőség	*	*	*	*			
3.4.	Oktatás, humánpolitika	*	*	*	*			
3.5.	Együttműködés a vidékfejlesztési célok elérésében, falusi turizmus fejlesztése	*	*	+	*			
3.6.	Ifjúsági turizmus	*	*	*	*			
3.7.	Euro-régiós együttműködése fejlesztése	*	10 000	30	10 000			

* A fejlesztés nem jár közvetlen számolható többlet eredménnyel + nem értelmezhető

9. Költségterv

Prog- ram	Megnevezés	Ráfordít- ás Mo Ft	Források				Ütemezés						
			Vállal- kozoí	Önkorm.	Állami	EU	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Felzárkózás, a turizmus fogadás alapvető feltételeinek biztosítása, trisztikai fogadókészség fejlesztése												
1.1.	Információs és irányító rendszer teljes kiépítése	200	20	20	160	-	50	50	50	50	-	-	-
1.2.	Vendégek komfort érzetének fejlesztése	300	100	100	100	-	50	50	50	50	50	50	-
1.3.	Attrakció helyszínek kiegészítő szolgáltatásai	500	200	100	200	-	100	100	100	100	100	-	-
1.4.	Infrastruktúra fejlesztése	+											
1.5.	Kiránduló központok fejlesztése	250	50	50	150	-	50	50	50	50	-	-	-
1.6.	Rendezvények koordinált fejlesztése	100	10	20	70	-	50	30	20	-	-	-	-
1.7.	Környezet és tájvédelem	+											
1.8.	Településkép fejlesztése	+											
2.	Turisztikai attrakció fejlesztés - országos és nemzetközi jelentőségű fejlesztések												
2.1.	Épített örökségek hasznosítása	15 000	1 000	1 000	3 000	10 000	1000	3000	3000	3000	2000	1500	1500
2.2.	Vízparti területek hasznosítása	15 000	1 000	500	3 500	10 000	1000	3000	3000	3000	2000	1500	1500
2.3.	Nemzeti Parkok, Natúrparkok természetvédelmi területek turisztikai bemutatásának, hasznosításának fejlesztése	3 000	200	300	500	2 000	300	500	500	500	500	500	200
2.4.	Ipari emlékek turisztikai hasznosítása	400	-	100	300	-	40	70	70	60	60	50	50
3.	Horizontális célok megvalósítása												
3.1.	Fogyasztóközpontú szemlélet –szemléletváltás, kooperációs készség, identitástudat növelése	+											
3.2.	Minőség – minőségbiztosítási rendszer - fenntarthatóság	100	10	-	90	-	30	20	10	10	10	10	10
3.3.	Esélyegyelőség	100	-	20	80	-	10	15	15	15	15	15	15
3.4.	Oktatás, humánpolitika	100	-	10	90	-	10	15	15	15	15	15	15
3.5.	Együttműködés a vidékfejlesztési célok elérésében, falusi turizmus fejlesztése	300	100	-	200	-	50	50	50	50	50	50	50
3.6.	Ifjúsági turizmus	300	-	50	250	-	50	80	70	40	30	20	10
3.7.	Euro-régiós együttműködése fejlesztése	+											

+ Nem a turizmus fejezetben kell a pénzügyi forrásokat biztosítani, illetve a feladatok végrehajtásának költségei nem számszerűsíthetők ebben a tervben

A költségtervben szereplő értékek szakmai becslés eredményei. A programoknak és projekteknek egy két kivételtől eltekintve, általában nincs olyan kidolgozott tervanyaga amelyre támaszkodva pontos költség számítást lehetne végezni.

A költségbecslés másik sarkalatos pontja, hogy a turizmus szakmai jellegzetességéből adódóan egy-egy fejlesztés több ágazat együttműködését feltételezi. A stratégiában, tudatosan a komplex fejlesztéseket helyeztük előtérbe. Mennél összetettebb egy fejlesztési feladat, annál több olyan tétel kerül a célok közé, amelynek felelőse és finanszírozója nem, vagy csak kormányzati elhatározással lehet a turizmusfejlesztéseket koordináló szervezet. Ilyenek az infrastrukturális beruházások, a környezetvédelmi feladatok, településkép, stb.

A stratégiában leírt feladatok között vannak olyanok is, amelyek nem igényelnek külön finanszírozást. Ezek zömében szervezési feladatok, amelyeket a meglévő apparátussal, annak költségvetésében lehet és kell megoldani. Ilyenek a koordinációs feladatok, az egyeztetési munkák, a partnerség biztosítása, a szemléleti kérdések.

Ezen a szinten nem kimutathatók a horizontális célok elérésének több költsége, illetve ennek az anyagnak nem releváns részét képezik. Ilyen az Európai integrációs tevékenység, az identitás tudat fejlesztése, az esélyegyenlőség több vonatkozása.

A költségek évenkénti ütemezésének tervezeténél a megvalósíthatóság valószínű ritmusára voltunk figyelemmel. Vannak fejlesztési célok, amelyek kevesebb előkészítést igényelnek, a döntést követően viszonylag rövid idő elteltével lehet és szükséges a munkálatokat elvégezni. Ilyenek a felzárkózással kapcsolatos feladatok, mint a vendégkomfort növelése, az irányító és információs rendszer felépítése, rendezvények koordinálása.

A volumenben, hatásban és bekerülésben nagyobb projekteknek hosszabb az előkészítő fázisa, ezért az első évekre alacsonyabb felhasználást valószínűsítettünk. Ezeknél a beruházásoknál általában igaz, hogy az állami feladatok nagyobb részének elvégzése után indul meg a vállalkozói tőke a kiegészítő, vendégfogadási feladatokat ellátó, szolgáltatási üzletek létesítésére. Ennek megfelelően az utolsó évekre alacsonyabb összegeket terveztünk.

A minőségbiztosítás jellemzője, hogy a program indulásához kell magasabb finanszírozási erő, a program beindulását követően csak a lendület fenntartó támogatásra van szükség.

Az ifjúsági fejlesztéseknél az előkészítési fázist követően egy magasabb forrás felhasználással számoltunk, amely a tervezési időszak végére a kiegészítő munkák finanszírozási szintjére áll vissza.

A Nemzeti Parkok, Natúrparkok esetében egy bizonyos nagyságrendű előkészítettséget feltételeztünk. Ebben a témában feltételezhetően a következő (tehát a 2013 utáni) időszakban is ugyanilyen feladatok lesznek, amelyeket hasonló intenzitással kell folytatni.

10. Megvalósítás folyamata, monitoring

A régió turizmus fejlesztési stratégiájában foglaltak sikeres megvalósítás érdekében kulcsfontosságú az érintettek új szemléletű pozitív hozzáállása, együttműködése és jól működő érdekeltségi rendszerek megteremtése. Kiemelkedően fontos a régiós elkötelezettség kialakulása és az ehhez közvetlenül tartozó regionális szemléletmód.

A turizmus fejlesztéséért felelős szervezeteket:

- RIB
- KD Desztinációs Menedzsment szervezet (létrehozásáig az RMI)
- Regionális és megyei területfejlesztési tanácsok
- Regionális Területfejlesztési ügynökségek
- Megyei önkormányzatok
- Kistérségi szervezetek, együttműködések, társulások végrehajtó apparátusa
- Települési önkormányzatok
- Minisztériumok, (GM, FVM, KHVM, ICSSZEM, KM)
- MTH, NFH, OTH
- Felső- és szakoktatási intézmények, tudományos szervezetek
- Nemzeti Parkok, Natúrparkok végrehajtó szervezetei
- Kereskedelmi és iparkamarák
- Környezetvédelmi felügyelőségek

A programok végrehajtásában közreműködő egyéb szervezetek

Természetesen, a programok végrehajtásában a felelősökön kívül még számos érdekelt közreműködőre számíthatunk. Az alábbi lista a teljesség igénye nélkül tartalmazza azokat a szervezeteket, amelyek a programok végrehajtásában közreműködő szerepet vállalhatnak:

- Természetvédelmi hatóságok
- Magánbefektetők
- Turisztikai vállalkozások
- Idegenforgalmi hivatalok
- Tourinform irodák, információs centrumok
- Szakmai érdekvédelmi szervezetek
- Civil szervezetek
- Kulturális intézmények
- MOHOSZ
- Kincstári és Vagyonkezelői Igazgatóság (KVI)
- kerékpáros, lovas-turisztikai és sport szövetségek
- Vadásztársaságok

- Hegyközségek tanácsai, borút egyesületek
- Fogyasztóvédelmi felügyeletek
- ÁNTSz

A regionális szintű stratégia végrehajtása, az abban foglalt feladatok megvalósítása a **regionális desztinációs menedzsment szervezet** feladata. Ez a tevékenység egyben jelent végrehajtási, koordinációs, mozgósító és ellenőrzési munkát. Együtt kell működnie a végrehajtás részeiben érdekelt országos, regionális és kistérségi szervezetekkel.

A **legfelső szintű turisztikai egyeztető fórum a régióban a RIB**, mint a szakma érdekeinek közvetlen képviselője részt vesz a régiós szintű stratégiai feladatok végrehajtásában, a közvetlen irányítás, szakmai mozgósítás és koordináció elvégzésében.

Az **önkormányzatok** mint a települések irányítói és az idegenforgalmi adó beszedői komoly felelősséggel rendelkeznek az NTS és a regionális fejlesztési stratégia végrehajtásában.

Az **oktatási intézmények** közvetlenül részt vesznek a stratégia megvalósításban a turisztikai oktatási rendszer átalakításán keresztül, és az **oktatással foglalkozó szervezetekkel** együtt őrísi a felelősségük a kitűzött változtatások véghez vitelében.

A **turisztikai szakmai szervezetek** a legfelső szintű turisztikai egyeztető fórumon és a desztinációs szervezeteken keresztül kerülhetnek döntési helyzetbe, emellett a valódi, erős érdekképviselően, valamint lobbytevékenységen keresztül közvetlenül is hozzájárulnak a stratégia megvalósításához. A **turisztikai szakmai szervezetek és a civil szervezetek** bevonása a végrehajtásban biztosíthatja a folyamat társadalmi, szakmai ellenőrzését és az alulról jövő kezdeményezések bekapcsolódását a turizmusfejlesztésbe. Ez a munkakapcsolat a végrehajtásban elősegítheti a non-profit turizmus fajták (például bakancsos turizmus) fejlődését is.

A **turisztikai vállalkozások**, mint – a turizmus egyik legfontosabb elemét jelentő szolgáltatások nyújtói közvetlen felelősséggel rendelkeznek a turizmus alakításában, fejlesztésében. A desztinációs szervezetek munkájába és szervezetébe bekapcsolódva részt vehetnek a döntésekben.

A **közreműködő szervezetek** a pályázati rendszerek lebonyolításában, a monitoring eredmények értékelésében vehetnek részt és javaslatokat tehetnek a továbbfejlesztésre, a stratégia szintentartására.

Az **ellenőrző szervezetek** a monitoring folyamatába kapcsolódnak be, elsődlegesen biztosítva a visszacsatolás lehetőségét.

A stratégia végrehajtásának gerincét képezik a pályázatok formájában megvalósuló fejlesztések. Az EU által társfinanszírozott pályázatok esetében a turizmus területet magában foglaló Regionális Operatív Program feltételei lesznek kötelezők a turisztikai pályázatokra is. A Turisztikai célirányzat keretein belül megvalósuló pályázatok lebonyolítása a működő, kialakult rendszerben történik.

Monitoring

A Stratégia megvalósulását folyamatosan nyomon kell követni, hogy a kívánt ütemben és mértékben teljesülnek-e a benne kitűzött célok. Ez a nyomon követés a **monitoring**, amely az adatgyűjtéstől a stratégia esetleges szükséges módosításán át, számos komplex feladatot foglal magában. A legfontosabb monitoring feladatok az alábbiak:

- Időszakos rendszerességgel meg kell vizsgálni, hogy milyen mértékben halad a stratégia célkitűzéseinek teljesítése, eltérés esetén be kell avatkozni, illetve a kívánt cél elérése érdekében módosítani kell a stratégiai eszközöket. A vizsgálatok során keresleti és kínálati elemzéseket, versenytárselemzést, trendkutatás és turista elégedettségi vizsgálatokat kell figyelembe venni.
- Minden évben el kell készíteni a stratégia aktualizálását az adott évben elkészült kutatások, rendelkezésre álló egyéb új információk alapján, illetve a stratégia megvalósulásának folyamatában bekövetkező változások átvezetésével. Figyelemmel kell kísérni a külső környezet változásait (adatgyűjtés, feldolgozás, elemzés) és ezeket a stratégiában szükség szerint leképezni.
- Elemezni kell a végrehajtás eredményeit.

Ezeknek a feladatoknak a főfelelőse a **Monitoring Bizottság**, amely a stratégia megvalósításának felügyeletét látja el. A Monitoring Bizottsághoz az Rdmsz, készíti, illetve készítteti el a jelentéseket.

A monitoring rendszert két egymástól független és különböző módszertan alkalmazásával javasoljuk megvalósítani.

- A KSH turisztikai felméréseinek folyamatos elemzése és a statisztikai adatok alapvetően szükségesek a jövőben is a monitoring munkához. Hosszú távon a megvalósítandó célok mérésére természetesen a felsorolt statisztikai adatok elemzése szolgál. A tervek összeállításakor is ezek a statisztikai adatok képezték a kiindulópontot. Ezen adatok rendszeres gyűjtése által a tervek megvalósításának egyes fázisainak közvetlen és közvetett hatásai nyomon követhetőek és ellenőrizhetőek. A Szatelit Számla Rendszer eredményei és a számításokat megalapozó felmérések a jövőben komoly segítséget jelenthet a monitoring munkában is.
- A stratégiai célok megvalósítását, a különböző programok hatékonyságának monitorozását a statisztikai adatok értékelése közvetlen módon nem mindig tudja segíteni. Ezért olyan primer adatokra épülő visszacsatolási rendszer kidolgozása és működtetése szükséges, amelyen keresztül minősítő, tartalmi elemzéseket lehet készíteni a monitoring részére.

Összefoglalva a monitoring rendszer feladata számszerű adatok és értékelések biztosítása a turizmus fejlődéséről, amelynek figyelembevételével lehet korrekciós beavatkozásokat végrehajtani. Emellett a monitoring rendszer azt a célt is szolgálja, hogy értékelni lehessen a beavatkozások hatását. Erre különösen szükség van ott, ahol EU-források felhasználásával valósul meg valamilyen fejlesztési elképzelés, mert ez alapkövetelmény a pályáztatás során. Maga a monitoring rendszer alapadatai csak olyanok lehetnek, melyek közvetlenül megfigyelhetőek, de legalábbis előre megadott módon becsülhetőek. Az EU jellemzően fajlagos és nominális mutatókat használ (pl. turisták száma, ezen belül külföldiek aránya), de ez különböző lehet a mindenkori projektek jellege szerint. Szükség lehet megtérülési típusú

mutatókra is, hogy az egyes részprojektek és a teljes fejlesztési programok megvalósítása is értékelhetővé váljon.

A monitoring rendszer elemei a megfigyelt változók köre, a folyamatos értékelés és a visszacsatoló mechanizmusok megvalósítása. A rendszer bejövő adatainak forrásai részben statisztikai adatok, részben saját felmérések, részben pedig közvetett adatokból (pl. adóbevételekből) levont következtetések lehetnek. Az adatok folyamatos értékelése ad lehetőséget a korrekciók időben való megvalósításához. Az általunk javasolt rendszerben a közvetlen felmérések szolgáltatnak gyors információkat, az adóbevételi adatok ellenőrző jellegű kontrollváltozók, míg a statisztikai adatok a hosszabb távú folyamatok elemzésére és értékelésére alkalmasak.

1. Melléklet

Kutatási terv végrehajtása

Másodlagos kutatások:

A következő tervek, koncepciók, stratégiák, és egyéb anyagok kerültek a munka első fázisában feldolgozásra.:

1. Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia, Budapest, 2005. (MTH)
2. Miniszterelnöki Hivatal, Nemzeti Fejlesztési Terv, MeH NFTH, Budapest, 2003.
3. Magyar Turizmus Rt. éves marketing terv 2006.
4. A turizmus makrogazdasági szerepe, GKI Gazdaságkutató Rt, 2004.
5. Regionális turisztikai koncepció és fejlesztési program a Közép-dunántúli Idegenforgalmi Régió számára, (KPMG 2000.)
6. Vág-Duna-Ipoly Eurorégió Idegenforgalmi Program (2000.)
7. Közép-Dunántúl területfejlesztési programja (2001.)
8. Közép-Dunántúli Régió Területfejlesztési Stratégiája
9. Közép-Dunántúli Régió Innovációs Alprogramjai (2005)
10. A Természetvédelem Ökoturisztikai Koncepciója (2005- KVM Természetvédelmi Hivatal)
11. A Balaton-térség nemzetgazdasági-szintű jövedelemtermelő képességének vizsgálata, GKI Gazdaságkutató Rt, 2004.
12. Balaton Régió Stratégiai Fejlesztési Programja 2002-2006. (Balatoni Integrációs Kht.-2001)
13. Balaton Régió Stratégiai Fejlesztési Program Helyzetelemzés és SWOT aktualizálása (Balatoni Integrációs Kht.-2005)
14. Gazdasági Minisztérium, A Balaton Régió tízéves gazdaságfejlesztési programja, Turizmus Bulletin 2001/4. szám
15. Veszprémi Egyetem: Üdülőkörzet Igazgatóságok létrehozásának lehetőségei a Balaton kiemelt üdülőkörzetben, 2004
16. Budapest és vonzáskörzete turizmusának fejlesztését célzó kutatások, (Inn-Side Turisztikai Tanácsadó Kft, 1999)
17. Velencei-tó- Vértes Térségi Kiemelt Üdülőkörzet Területfejlesztési Programja (VÁTI Kht. 2005.)
18. Komárom-Esztergom megye zöldturizmus fejlesztési koncepciója és középtávú stratégiai programja (MTESZ, 2000.)
19. Komárom-Esztergom megye Középtávú Idegenforgalmi Stratégiája 2002-2007 (Inn-Side Turisztikai Tanácsadó Kft)
20. Duna-menti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Társulása Turizmusfejlesztési Terve (2004)
21. Mezőföldi Kistérség Turizmusfejlesztési Programja
22. Közös turizmusfejlesztési koncepció és programterv a Sárvíz Völgye Kistérségben
23. Gorsium szerepe és jelentősége a magyar turizmusban.
24. A Móri Kistérség Középtávú Turizmusfejlesztési Stratégiája és Operatív Programja (2004)
25. Székesfehérvár turisztikai fejlesztési koncepciója (Kodolányi Főiskola-Székesfehérvár- 1999)

26. Velencei-tó Déli kanyar fejlesztése
27. Vértesi Natúrpark rövid és középtávú fejlesztési terve (2005-Csákvár)
28. Fejér megye turisztikai koncepciója (2004-LT Consorg Kft)
29. Turisztikai fogyasztási szokások a közép-dunántúli régióban
30. Tác-Gorsium Florália Tavaszköszöntő ünnep látogatóinak fogyasztói szokásairól (Heller Farkas Főiskola - 2005)
31. A Közép-Dunántúli Régió Innovációs Stratégiája és Akcióterve (Közép-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség-2004)
32. A Közép-Dunántúli Régió Regionális Innovációs Alprogramja (Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány- 2002)
33. A Központi Statisztikai Hivatal országos és regionális kiadványai
34. A KD Turisztikai Régió statisztikai feldolgozásai (MT ZRt - Kutatási Igazgatóság)
35. Adonyi Kistérség Idegenforgalmi fejlesztési koncepció (Stúdió Metropolitána-2005)

Elsődleges kutatások, munkamegbeszélések, konzultációk, amelyek részben egyéni interjúk, konzultációk, részben megyei szintű munkamegbeszélések formájában zajlottak:

KD Regionális Idegenforgalmi Bizottság elnöke és tagjai
KD Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. vezetője és munkatársai
Fejér Megyei Közgyűlés Elnöke
Fejér Megyei Önkormányzati Hivatal vezető munkatársai
Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés alelnöke és Idegenforgalmi Bizottságának elnöke
Veszprém Megyei Turisztikai Hivatal vezetője és munkatársai
KD régió RMI vezetője és munkatársai
Székesfehérvári Tourinform Igazgatója
Velence tó– Vértesi Térségi Fejlesztési Tanács vezetője és munkatársai
KD régió Falusi Turizmus Egyesület vezetői
Európai Információs Pont és Turisztikai Kht. Igazgatója
Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzati Hivatal és Elnöki Titkárság munkatársai
Pro Vértesi Természetvédelmi Közalapítvány vezetői
Gorsium vezetői
Megyei munkamegbeszélések, konzultációk résztvevői (polgármesterek, önkormányzati munkatársak, kistérségi elnökök, kistérségi fejlesztési szakemberek, turizmusban dolgozó vállalkozók, tourinform iroda vezetők és munkatársak, szakmai szövetségek vezetői, képviselői)

2. Melléklet

A területfejlesztés kedvezményezett térségeinek jegyzékében szereplő 94 kistérségből az 52 hátrányos helyzetű kistérségbe sorolt közép-dunántúli kistérségek

A 24/2003. (III. 4.) Korm. Rendelet 3. számú melléklete

Fejér
Enyingi
Sárbogárdi

Komárom-Esztergom
Kisbéri
Oroszlányi

Veszprém
Ajkai
Pápai
Sümegei
Tapolcai
Zirci

3. Melléklet

Üdülőkörzetek és kiemelt üdülőkörzetek a Közép-Dunántúli Régióban

A Balaton kiemelt üdülőkörzethez tartozó települések:

Alsóörs, Aszófő, Ábrahámhegy, Badacsonytomaj, Badacsonytördemic, Balatonakali, Balatonalmádi, Balatonederics, Balatonfüred, Balatonfűzfő, Balatonkenese, Balatonrendes, Balatonszepezd, Balatonudvari, Csopak, Felsőörs, Kővágóörs, Lovas, Paloznak, Révfülöp, Szigliget, Tihany, Zánka.

Balatoncsicsó, Balatonhenye, Balatonszőlős, Barnag, Csajág, Dörgicse, Gyulakeszi, Hegyesd, Hegymagas, Hidegkút, Kapolcs, Káptalantóti, Kékkút, Kisapáti, Köveskál, Küngös, Lesencefalu, Lesenceistvánd, Lesencetomaj, Litér, Mencshely, Mindszentkál, Monostorapáti, Monoszló, Nagyvázsony, Nemesgulács, Nemesvita, Óbudavár, Öcs, Pécsely, Pula, Raposka, Salföld, Szentantalfa, Szentbékál, Szentjakabfa, Szentkirályszabadja, Tagyon, Taliándörögd, Tapolca, Tótvázsony, Vászoly, Vigántpetend, Vöröstó,

Velencei-tó-Vértes kiemelt üdülőkörzet települései: Alcsútdoboz, Baracska, Bodmér, Bokod, Csákberény, Csákvár, Csókakő, Gánt, Gárdony, Gyúró, Kajászó, Kápolnásnyék, Lovasberény, Martonvásár, Nadap, Oroszlány, Pákozd, Pátka, Pázmánd, Pusztavám, Sukoró, Szár, Szárliget, Tabajd, Tordas, Vál, Várgesztes, Velence, Vereb, Vértesacsa, Vértesboglár, Vértessomló, Zámoly, Zichyújfalu, illetve közigazgatási területük egy részével érintette települések: Magyaralmás, Mór, Seregélyes, Székesfehérvár, Tatabánya.

Dunakanyar kiemelt üdülőkörzet települései:

Annavölgy, Csolnok, Dág, Dorog, Dömös, Esztergom, Kesztlőc, Leányvár, Máriahalom, Mogyorósbánya, Piliscsév, Pilismarót, Pilisszentlélek (községrész), Sárísáp, Tát, Tokod, Tokodaltáró, Úny

Magas-Bakony üdülőkörzet települései:

Bakonybél, Bakonyjákó, Bakonynána, Bakonyoszlop, Bakonyszentkirály, Bakonyszentlászló, Csehbánya, Csesznek, Dudar, Dudarbánya (külterületi lakott hely), Eplény, Fenyőfő, Hárskút, Herend, Iharkút, Kerteskő (külterületi lakott hely), Lókút, Márkó, Nagyesztergár, Németbánya, Olaszfalu, Pénzesgyőr, Somhegypuszta (külterületi lakott hely)

Gerecse üdülőkörzet települései:

Baj, Bajna, Bajót, Dunaalmás, Dunaszentmiklós, Héreg, Lábatlan, Nagysáp, Neszmély, Nyergesújfalu, Süttő, Szomód, Tardos, Tarján, Tata, Vértestolna

4. Melléklet

A Közép-Dunántúli Régió Műemléki Jelentőségű Területtel (MJT) és Műemléki Környezettel (MK) rendelkező városai¹

Fejér Megye

MK 10117 **Mór**
A belváros műemléki környezete.

MJT 4319 **Székesfehérvár**²
A történeti városmag területe.

MK 9483 **Székesfehérvár**
Rác u.; Szúnyog u.
A gör. kel. szerb templom műemléki környezete.

Komárom-Esztergom Megye

MJT 4318 **Esztergom**
Berényi Zsigmond u.; Szent István tér; Dobozy u.; Széchenyi tér stb.
A történeti városmag műemléki jelentőségű területe.

MK 6668 **Oroszlány**
Majkpuszta
hrsz: 072; 073; 075; 076; 078; 061/9; 062; 084; 079/1; 032/1,2,3; 033
A majki remeteség műemléki környezete.

MJT 10276 **Tata**
A vár és a középkori eredetű városrészek, valamint a volt Esterházy-kastély és kertjének együttese és a tájképi környezet műemléki jelentőségű terület. (MK-ból átminősítve és kibővítve.)

Veszprém Megye

MK 10171 **Balatonalmádi** (Vörösberény)
Az R.k. templom műemléki környezete.

¹ Fejér, Komárom-Esztergom és Veszprém Megyék műemlékjegyzéke alapján (2002. decemberi állapot). Forrás: Kulturális Örökségvédelmi Hivatal – Nyilvántartási és Tudományos Igazgatóság (az adatok revízió alatt!)

² Székesfehérvár ugyan rendelkezik MJT-vel és MK-val egyaránt – és kiemelten fontosnak tartjuk történelmi városközpontjának fejlesztését -, ugyanakkor a ROP PC kritériumai miatt csak 100.000 fő alatti városok pályázhatnak ennél a komponensnél.

MK 6818 **Balatonalmádi** (Vörösberény)

Veszprémi u.

A vörösberényi ref. templom műemléki környezete.

MK 6654 **Balatonfűzfő**

Jókai u.

A mámai templomrom műemléki környezete

MJT 4315 **Pápa** (Belváros)

Fő u.; Március 15. tér; Győri út stb.

A történeti városmag műemléki jelentőségű területe.

MK 10616 **Sümege**

A vár és a városfalak, a r.k. templom és a volt püspöki istálló közös műemléki környezete.

(Magában foglalja az MK 6627 és MK 6815 törzsszámú környezeteket is, így ezek a törzsszámok megszűnnek.) Területe térkép szerint.

MJT 4316 **Veszprém**

Sörház lépcső; Óváros tér; Ostrom lépcső stb.

A vár és környezete: a történelmi városmag műemléki jelentőségű területe.

MK 6635 **Veszprém** - Gyulafirátót

A templom- és kolostorrom műemléki környezete.